

BETRACHTING OVER DE VIJFTIGSTE PSALM

Beschreven door

Dr. H. F. Kohlbrugge

1803-1875

Predikant te Elberfeld

Duitsland

INLEIDING¹

Waar de Heere het hart opent, daar neemt men acht op hetgeen door de profeten gesproken wordt, daar gaan de woorden van de Heere er in gelijk water op de dorstende, gelijk stromen op de velden en de vroeger gevoelde brandende en smartelijke leegheid van hart wordt vervuld met die Naam, die als uitgestorte olie is, vervuld met die balsem, die elke wond opeens geneest, zodat de vorige rouw en droefheid geweken is, en er alleen vertroosting is, blijdschap en vrede. De Heere opent het hart bij ieder, die bij het horen van Zijn Woord voor dat Woord wegzinkt, met al zijn vroegere verkeerde gedachten van God; bij het bewustzijn dat hij vlees is, dat hij een mens is, dat hij stof, aarde en as is; bij het bewustzijn van zonde en schuld. In het gevoel van machteloosheid tegen al de bestrijdingen, overkomt hem de Geest van de Heere met genade en met hetgeen recht is bij God. Zo gaat het hart open, dat nu de Naam van de Heere looft en Zijn goedertierenheid prijst, die tot in eeuwigheid is.

Ieder die God dient, gelijk Lydia de purperverkoopster van Thyatire deed voordat zij Paulus hoorde, wandelt in zijn oprechtheid en is toch dwalende in veel omwegen als een verloren schaap, steeds zoekende de rechte godsdienst, en er alles aan te koste leggend om genezen te worden. Het gaat zulk een om God, om Gods Koninkrijk en Zijn gerechtigheid. Als die dan de rechte verkondiging hoort, het Woord van vrede, van rust, van leven, dat Woord van meerder en overvloediger genade, - hoe overvloedig ook de zonde geworden is, - dan wordt dat Woord hem te sterk en onderwerpt alle gedachten van vleselijke gerechtigheid aan de gehoorzaamheid van Christus. Dat Woord gaat er in, want het is darbuiten alles reddeloos. Zó opent de Heere het hart om acht te nemen op Zijn Woord. *Laat het Woord Christus rijkelijk onder u wonen*, zegt de Apostel.

En zo er één woord is dat alle overvloed van sterke vertroosting rijkelijk uitstort over alles wat in Christus zoekt gerechtvaardigd te zijn, maar door vreze bevangen wordt door al zichtbare en onzichtbare machten die de gerechtigheid tegenstaan, dan is het de 50ste Psalm.

Deze Psalm na te gaan moet vrucht dragen bij elk wie het er om te doen is, dat hij vrucht moge dragen. En moge het een reuk des levens zijn ook om voort te brengen!

Asaf heeft eens deze Psalm gezongen. Van hem zijn volgens de opschriften, ook de Psalmen 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83; dus in het geheel twaalf Psalmen. Maar welke Psalmen! Psalmen, om zo te spreken, van gehaat, van veracht, van gesmaad zijn, van gedood, van begraven te worden. Maar ook van opstanding. Psalmen van een machtig, met God worstellende medegenoot in de verdrukking en in het Koninkrijk en in de lijdzaamheid van Jezus Christus. Psalmen van een profeet, die tevoren van al het lijden van Christus betuigde, maar ook van de heerlijkheid daarna. Psalmen van een mens met veel inleving voor het Woord Gods en haar

¹ Op donderdag 4 september 1845 ging Kohlbrugge met zijn vrouw en hun dochter Anna op reis naar Bad Godesberg, om daar met het oog op hun minder goede gezondheid enkele maanden te verblijven. Zij wandelden daar veel, genoten van de natuur en hun gezondheid ging vooruit. Kohlbrugge heeft dit verblijf in Godesberg 'de gelukkigste, rustigste en volmaaktste tijd van zijn leven tot dan toe' genoemd.

Tijdens zijn verblijf in genoemde badplaats schreef hij een tweetal publikaties, namelijk: *Wozu das Alte Testament?* En een *Betrachtung over Psalm 50*.

Overgenomen uit het voortreffelijk werk van W. Otten, *Uit het levensboek van Dr. H. F. Kohlbrugge*. Den Hertog BV, Houten, 1992.

loop, die de Belofte van Christus omhelsde, het Woord van genade, van heil, van ruimte, van de bloei, van de overvloed in de Heere geloofde en nochtans van alles niets zag, en bestendig aangevochten werd omdat hij niets zag. Echter zingt hij vanuit schijnbare ondergang en lijden en dood, van overwinning van het Woord der gerechtigheid. Hij houdt zich aan de Onzichtbare, klaagt Hem alles, laat niet los om des Woords wil. Zó ontvangt hij Psalmen in de nacht, en ziet na veel benauwdheid en menig harteleed de dag des Heeren aan de kimmen, midden onder de hardslapenden en verheugt zich over het recht dat de Heere voor Zijn uitverkorenen bestellen zal.

Zo begint hij dan deze 50ste Psalm met vers 1:

Vers 1

De God der Goden, de Heere spreekt, en roept de aarde; van de opgang der zon, tot aan haar ondergang.

Hij had lang in zijn druk de Heere verwacht; nu had Zich de Heere tot Hem geneigd, had hem ingeleid in het Heiligdom, dat hij des Heeren wegen was nagegaan, dat die altijd door de dood en uit de dood weer in het leven geleid hadden. Wat, zou God de smarten van de dood niet ontbinden? Hoe zou de dood dat Woord kunnen ten onderhouden, wat de dóód van de dood is?

Ja, het had hem lang bezwaard en in hevig gestoken, te zien hoe allerlei wrevel en ongerechtigheid de overhand had. Hoe het land alleen vol was van duistere moordspelonken, zodat de rechtvaardige in het woeste gedreven waren en de schapen van Gods weide geen Herder meer hadden. Hoe er alles door kon, behalve het Woord Christus. Overal ijver van tempelbouw en tempelopsiering, overal een zich inbeeldde van wat te zijn en van wat te moeten doen, maar nergens des Heeren woord, dat de steenrotsen verbrijzelt; nergens dat Woord, dat de moeden rust geeft, en uit God voor Gode toeroept: *Dit is de weg!* En toch, hoe luid had de belofte van Christus in Asafs ziel gesproken! Hoe had hij er van betuigd! Maar hoe was die stem gesmoord: "Och! of gij naar mij hoordet in kort zou Ik uw vijanden dempen; ik zou u verzadigen met honig uit de steenrotsen!" Psalm 81. Als er dan zo in het geheel geen geloof meer is, zal dan het Woord ten Hemel gaan en niet meer neerdalen, ook niet op het verlatene, op het van allen verworpene? Daar zitten de Goden in Tempel en Synagogen. Ja, God heeft tot hen gezegd: *Gij zijt goden, gij zijt al kinderen van de Allerhoogsten*, Psalm 82. Evenwel die goden in al hun goddelijk sieraad, zoals zij omkleed zijn met het Woord, waarvan zij ook Goddelijk gespijsd zijn, zij verstaan het niet, als God midden in hun vergadering staat en zegt: *Doet recht de armen, en de wees*. "Zij wandelen steeds in duisternis; daarom wankelen alle fundamenten van het land!"

Wat is er bij zulk gezicht waar, van Gods woord? Dit allereerst, dat er een groter God is, dan al die goden en of Hij wel een lange tijd zwijgt, of schijnt te zwijgen, er is een tijd dat Hij spreekt. Wie? De Heere, die ook de Koning der koningen, de Heere der Heeren heet. Die gezegd heeft: *Mij is gegeven al macht in Hemel en op aarde; en ziet Ik ben met u al dagen*. Die Heere in Wiens binnenste de Naam is, de Alfa en de Omega. De beginner en de Voleinder. Als Hij zwijgt dan verheft zich de mens der zonde, de zoon des verderfs op de stoel Gods, en maakt dat alles voor hem neervalt, en hem en zijn beeld aanbidt. Als Hij spreekt, dan verstomt alle leugenmond en moet in het stof bijten. Hij spreekt, wanneer Hij Zijn heiligen en dienstknechten, de armen en verdrukten, de nooddruftigen Zijn stem laat horen, het Woord van Zijn goedgunstigheid, genade en eeuwige ontferming.

Asaf, die een profeet was, en wist wat God David met ede gezworen had, werd midden in al zijn

hartsleed, omdat het recht ter aarde lag en de gerechtigheid er niet door kon, door de Geest gedreven om naar God te bidden, opdat de tong van al die goden, - die louter beroering in de vergadering Gods brachten met hun leer Bileams en met hun Kaïns werken, - mocht afgesneden worden, zodat hun leer tot ijdelheid mocht worden en de valse pen van de schriftgeleerden tot vergeefs werk, maar de Waarheid van de Gezalfde bestaan mocht. Door de Heilige Geest gedragen, zag hij de verhoring van zijn gebed en sprak vanuit die Geest, dat al die goden en geestelijke overheden, die de gewetens van de eenvoudigen aan banden legden met geboden die zij zelf met geen vinger aanroerden; dan voor zover zij daarmee huichelarij pleegden. Terwijl God hun binnenste kende dat het als de gepleisterde graven was, wat openlijk zou uitgetogen en ten spot gemaakt worden door Hem die de Satan onder Zijn voeten vertreden zou.

Daartoe leidde de Heere Asaf nader in Zijn Woord in. Hij zag hem komen, de Zone Davids, in wiens alleen ontfermende ogen, het bloed, de tranen en het lijden van de ellendigen die tot Hem roepen, dierbaar zijn. Hij getuigde als uit de barensnood van zijn ziel uit: *daar is Hij, daar is Zijn Woord. Hij spreekt!*

Want het is van de stem van het Evangelie, dat zonden en dood en alle hartsleed wegneemt dat Asaf hier roemt: het Evangelie een reuk van leven ten leven voor alles wat door die goden gedood en er ondergehouden werd met mensengeboden en leringen die wel een schijn hebben van Godzaligheid, maar de ziel laten hongeren en dorsten, die naar een gerechtigheid vraagt, welke uit God is. Asaf ziet de dag op welke dat Evangelie zegevieren zal tot blijdschap van alles wat op de Heere hoopt.

En waarlijk als men in de duisternis gezeten, het Woord in het oog krijgt: *Keert u tot Mij, al gij vermoeiden en beladenen; Ik zal u rust geven voor uw zielen;* - dat is het Woord dat zonde wegneemt en met gerechtigheid bedekt. Daar is dat Woord van genade, van: "leeft in uw bloede," zo luid voor de ziel, en het getuigenis wie en wat de Heere voor een verlorene is. Het getuigenis van 's Heeren heil en Naam en goedertierenheid is machtig. De Heere spreekt zo sterk door de wonderen van Zijn barmhartigheid en trouw, die Hij bij hetgeen van mensen verworpen was, groot en veel maakt, - waar Hij ook Zijn Heilige Geest geeft, - dat Hij zich wel betoont ***een God der goden.***

Zie maar eens recht dat Woord in, hoor hoe het spreekt, en gij ziet hoe alle goden, al hebben zij alles in, dan niets zijn en verteerd worden en verdwijnen, als Hij spreekt, zoals Hij met de vermoeiden een woord van troost ter rechter tijd weet te spreken door Zijn boden die Hij zendt.

De Heere spreekt. Zo zei Asaf, toen hij deze Psalm vervaardigde, wel wetende van Wie hij vertroost was, en van Wie hij deze woorden ontving om ze op te schrijven. En of het niemand van de goden ter harte nam, de uitkomst heeft het bevestigd.

Asafs naam en zijn "de Heere spreekt" is er nog, en die goden met hun bewimpelde lippen en namen zijn verrot en dit: "de Heere spreekt" heeft gegolden van toen af tot op de dagen van de Zoon des Mensen, en van daar af tot op heden. Ieder die na veel versagen en benauwdheid onder de heerschappij van de geestelijke machten en vreemde heren, zucht tot vrijheid, waar het Woord ook vrij maakt, hoort het en getuigt het ook nog vandaag vanuit de Psalm. *De Heere spreekt buigt u voor Hem, gij goden; Zijn Naam alleen de eer!*

Hij roept de aarde. Hoe roept Hij de aarde in deze zelfde Psalm! Want het is het levende en eeuwigblijvend Woord Gods, dat Asaf heeft opgeschreven: *Wendt u tot Mij toe alle einden van de aarde. Want ik ben uw God.* Wel, heeft Hij de aarde niet geroepen in de dagen Zijn vleses; niet

Zijn boden uitgezonden van het een einde tot het andere: *legt uw hoogmoed af, het Koninkrijk der Hemelen is nabij?* Heeft Hij niet Zijn Geest gezonden, die de wereld bestraft van zonde, van gerechtigheid en van oordeel? Ligt Zijn Woord niet daar? Is het niet overal daarin luid, dát is zonde, dat men in de Heere niet gelooft; dát is gerechtigheid dat de mens leve bij een ieder woord, dat uit de mond Gods uitgaat; dát is het oordeel, dat men zich laat in banden houden door een overwonnen vijand!

Toen Asaf deze Psalm vervaardigde, riep de Heere de aarde. En die Psalm, zoals hij daar ligt, is nog een roepen van de Heere tot de aarde, tot op deze dag. Dat Woord is in geen hoek te houden, zoals niets wat van het Woord is, ooit in een hoek geschiedt, maar het breekt onzichtbaar door tot in al einden. Zoals ook de Apostel zegt: *Hoe, hebben zij het niet gehoord? Ja, toch, het geluid van de woorden Gods is door alle landen doorgedaan.* Daarom zegt de profeet: ***Van de opgang tot de ondergang van de zon.*** Dat is: van het ene eind van de aarde tot aan het andere. Hij roept dan de aarde, dat zij zich in tijd bekere en zich opmake en schikke om het Woord des geloofs en van gerechtigheid aan te nemen, waarvan de Psalm getuigt; want de gelegenheid is er. Daarom zegt hij in vers 2:

Uit Sion, de volkomenheid der schoonheid, verschijnt God blinkende.

In Salem is Zijn hut en Zijn woning in Sion, zegt dezelfde Profeet, Psalm 76. Looft de Heere die te Sion woont, zegt David, Psalm 10. En Asaf Psalm 74, gedenk aan de berg Sion waarop Gij woont; vergelijk hierbij de berg, Psalm 68 vers 16, 17.

Sion betekent bewaar- of bergplaats² hoedanig men nog in het Oosten veel vindt; grote gewelfde zalen onder de begane grond, waarin men allerlei voorraad van koren, most en olie en ook wel van wapenen, in rijke overvloed verzameld hield. Uit 2 Samuel 5 weten wij dat het een burg was op een berg en dat de Jebusieten trots op hun bezit ervan meenden dat niemand hen er uit kon zetten, en de gezalfde van de Heere zodanig verachtten toen hij die met Gods woord opeiste, dat zij zeiden: *Onze lammen en blinden kunnen er u wel uithouden.* Echter nam David, door de Geest van de Heere die zulk een versmiden van hetgeen God verkoren heeft, niet kon dulden, die burg in, en noemde ze de stad Davids.

Van dit Sion heet het ook Psalm 87: *Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods.* En wat zijn die heerlijke dingen? Dat God zich van de ellendigen ontfermt, waaraan niemand denkt; dat het honderdste schaap binnen komt, dat elk verloren zou laten gaan van al die goden, die van zichzelf denken, dat zij de kinderen het Koninkrijk zijn. *Ik zal Egypte en Babel, - zulke verschrikkelijke mensen in het oog van de eigenrechtvaardigen - vermelden onder degenen, die Mij kennen. Ziet de Philistijn, die tweede Samaritaan en de Tyriër, die afgrijselijke afgodendienaar, die voor geen bekering vatbaar scheen, met de zwarte Moor, louter vreemden en heidenen, die zijn het die daar geboren zijn. En van Sion zal gezegd worden, dat er van de geborenen daar, ook deze en die is aldáár geboren.* - Dát zijn de burgers van Sion en zo zal de Allerhoogste die boven al goden is, zelf haar bevestigen.

Dit Sion is dus naar de taal van de Geest: de heerlijke, verhevene, de vaste en onverstoorbare raad Gods tot zaligheid, welke Hij in de hand gesteld heeft van Zijn Koning David, Die Hij daartoe gezalfd heeft, Psalm 2. Het is de vaste, trouwe en onverwrikbare zaak van Zijn Christus, zoals Hij Hem tot Heere en Hoofd heeft gemaakt, om als de enige Hogepriester en Middelaar

² Andere taalkenners menen dat Sion 'woest' betekend, of dat het van onbekende afkomst is

van het eeuwig Verbond, de enige Oorzaak van eeuwige behoud te zijn, van allen die naar het voornemen van Gods verkiezing zijn. Dat voornemen is: die Ik genadig ben, die ben ik GENADIG; en over wie Ik Mij ontferm, over die ONTFERM Ik Mij. Zodat het alleen de genade van Zijn Christus en Zijn ontferming is.

Tegen die genade en ontferming woelen die goden in, ja, woeden ertegen met God wat te vergelden, Die nooit iemand vergolden heeft, met verdienste en met werk waarmee men zich stijft tegen de raad Gods. Maar de God van de goden eert Zijn David, en handhaaft de arbeid van Zijn ziel alleen, en zal daarom ook eren, allen die Hem onverdeeld aanhangen en tot Hem komen in nood en schuld en in de bittere droefheid van hun ziel.

Als het dus heet, *uit Sion verschijnt God* of wordt Hij gezien, dan zegt dit met andere woorden, niet dat dit een blinkende verschijning is in de lucht of in de wolken, maar dat God Zich opmaakt en gezien wordt vanuit het Evangelie van Zijn Zoon in Zijn openbaring in vlees, en zoals Hij daarvan Zijn getuigen en profeten stelt. Want hoewel zij, die het als uit werken van wet zochten, al Gods vergaderplaatsen in het land hadden verbrand met hun ijver Gods zonder kennis, - en het dus alle schijn had, alsof het met de hoop en vertroosting Israëls, voor al die er op wachtten uit was, - werd toch Asaf in de Geest gesterkt, om tegen dat alles in, op de eed Gods af, aan Zijn Christus gezworen, te zingen: *Evenwel is God mijn Koning, vanouds af, Die verlossingen werkt in het midden van de aarde*, Psalm 74. Dat evenwel en nochtans, waaraan hij vasthield, zag hij uit die Raad en dat eeuwig voornemen Gods, volgens welke Hij gezegd heeft, *zit aan Mijn rechterhand, totdat ik Uw vijanden tot een voetbank Uwer voeten zal gelegd hebben*; en volgens welke Hij diegenen die Hij gerechtvaardigd heeft, ook heeft verheerlijkt; dus dat het getuigenis van die raad, van de prediking van het Koninkrijk Gods toch te vast stond en te ver verheven boven alle vijanden om te kunnen tegengehouden worden. Zo wordt dan God gezien, dat is Zijn verschijning, dat de aangevochtenen en bestreden en de ogen verlicht worden, om in te zien hoe toch Gods Woord waar is, en hoe Hij Zijn tabernakel genomen heeft in het midden van hen, die bekennen dat zij mensen zijn; en daarom zich alleen kunnen verheugen over het Welbehagen in mensen. Van uit dat wondere doen Gods, zoals Hij zijn Gezalfde handhaaft, Zich ter eer, hun tot eeuwige troost, de tegensprekers al zijn zij goden tot beschaming, zien zij God; daaruit verschijnt Hij hun. Want daaruit zien zij Zijn heerlijkheid de heerlijkheid van hun Koning, hoe ook gesmaad van vleselijke wijsheid en vleselijke sterkte.

Daarom mag dat Sion, mag die raad, mag die eed en trouwe Gods mag die hele schepping Gods, waarnaar het heet "zijn maaksel zijn wij, geschapen in Christus Jezus op goede werken welke God voorbereid heeft, opdat wij er in zou gewandeld hebben" wel een *volkomenheid van de schoonheid* genoemd worden.

Want noem mij een schoonheid die zo volkomen schoon als die daad Gods is, volgens welke Hij uit eeuwige goedertierenheid en zoals het bij Hem naar Zijn heiligheid recht was, Zijn eigen Zelfs Ingewanden, Zijn eigen ander Ik, in onze verlorenheid en gans afgesneden-zijn van Hem, Zich openbaarde? En Die in de verlorenheid alles zó terecht en in Hem ons zo weer tot Zich bracht dat wij behouden zijn? Hoewel verloren, toch met alles voorzien; ofschoon nooddruftig, toch tot alles machtig; ofschoon volslagen machteloos doordat ons de verzen doorboord zijn zodat wij niet gaan kunnen, toch goed gaande; volslagen niets in onszelf, en zo wordt Hij alles en wij zijn in Hem alles, en blijven tot Hem en bij Hem voor eeuwig, zodat zonde, duivel en dood door Hem teniet gedaan zijn en wij in orde gezet zijn in Hem, in Zijn Wet door het geloof!

Noem mij een schoonheid zo volkomen schoon, als die Raad, volgens welke God genadig alle zonden bedekt, en een mens die volstrekt geen vatbaarheid heeft voor Gods doen en weg en

wil, echter zo bekleedt met de Geest van genade, dat zo iemand echter in gerechtigheid staat, in gerechtigheid wandelt en in de paden des rechts gehouden wordt; die Raad, volgens welke juist onze ongerechtigheid de gerechtigheid Gods zoveel te meer doet uitkomen; die Raad, volgens welke het aan de dag komt, hoe een gerechtigheid rechtvaardig kan wezen, door Hem die de ongerechtigheden voorbijgaat in Jakob, en de zonden niet gedenkt in Israël; een Raad, die grond heeft om te bestraffen, als de Satan aan de rechterhand staat om te beschuldigen en aan te klagen; een Raad die slechts één offerande kent: barmhartigheid, waarnaar alles geschiedt om des Gezalfden wil en die Gezalfde alles in allen is, tot prijs van de heerlijkheid Gods en tot overvloedige verzekering van eeuwig behoud voor allen, die naar die raad alleen wandelen.

Van uit die raad verschijnt dan God in zijn Woord. Als wij daarop acht nemen zien wij Hem zo verschijnen en de profeet Asaf bij al zijn worstelingen ingeleid in het Woord en in de trouwe Gods, zoals die nochtans waarachtig is. Zo zag hij ook de heerlijkheid van die verschijning in dat Woord, en bij het inzien daarin getuigde hij daarvan, en in zijn getuigenis verscheen God, en is God verschenen in de volheid van de tijd, en Hij zal, daar Hij Zijn Woord altijd waarmaakt, zo blijven verschijnen. Waar Gods Woord komt, waar het getuigenis optreedt, daar verschijnt God blinkende, gelijk de zon die in volle pracht snel boven al heuvelen en bergen opgaat, zoals geschreven staat: *Ulieden die Zijn Naam vreest zal opgaan de zon van de gerechtigheid en er zal gezeging wezen onder Zijn vleugelen en gij zult uitgaan en toenemen als de mestkalveren.*

Vers 3.

Onze God zal komen en zal niet zwijgen; een vuur voor Zijn aangezicht zal verteren, en rondom Hem zal het zeer stormen.

Onze God, zegt de profeet, en dat onze is een dierbaar kostelijk en vertroostend woord voor alle aangevochtenen vanwege de gerechtigheid, aan welke een ieder vraagt: *wie is uw God?* En, waar is uw God? En van welke een ieder zegt: ‘nee, God kan niet met hem zijn, deze mens is niet uit God’. De eenzamen, de verlatenen vanwege het Woord des geloofs waarop zij zich alleen verlaten, worden van de menigte gehouden voor onreine dieren en heidenen; die menigte daarentegen heeft elk hun God, naar hun lust, en maken zich goden naar hun begeerlijkheid, die zij met hun rede bezien kunnen. Waar nu de eenzame en in het woeste gedrevene hopende op de belofte van de Heere, al het zichtbare tegen zich hebbende, bij het veel lijden vanwege de gerechtigheid, bij het roepen: *Kom, ja, kom Heere Jezus!* toch gehouden wordt, als kwam er niets, ... dáár, in de verlatenheid en hooploosheid ondersteunt hem de Geest, dat God toch Zijn Woord zal waar maken. En dan zal het blijken wie God is: óf de goden die de gewetens in banden willen houden met hun inzettingen, óf de God aller barmhartigheid, van Wiens doen en Naam zij getuigen. Dus heet het: *onze God*.

En ***Zijn komen*** is het waarmaken van Zijn Woord, van Zijn belofte, zoals Hij Zijn Christus in de wereld inleidt. De profeet verheugde zich dat de tijd van de goden, die zich boven God verhieven, een einde had, en hij zag het Koningrijk van de Christus Gods aanstaande.

Dat is dus Gods komst, als het Evangelie Zijns Koningrijks zich laat horen en daar ***zwijgt God ook niet***, gelijk de Profeet der profeten zei: “Mijn lippen laat ik niet bedwingen, ik verkondig Uw gerechtigheid, Uw waarheid, en Uw trouw verberg ik niet.” Want waar dat Evangelie komt, daar is het geen levenloos ding. Maar gelijk het de mond niet open kan doen, zonder te zegenen al wat een vloek bij (het) vlees is, zo kan het de mond ook niet openen, zonder te bestraffen en overhoop te werpen, te verbreken en teniet te maken, en tot stof te vergruizen alles, wat zich stijft op gerechtigheid vanuit werken, en daarom uit de gemeente werpt en uit de tempel Gods

verbant, wat zich alleen in de Heere beroemt en alleen Zijn ontfermingen groot maakt. Als God dan door Zijn Evangelie spreekt, dan rechtvaardigt Hij de goddelozen en wat niets is, en wat iets is maakt zichzelf te schande, dat het niets is; en dát krijgt gelijk, wat zich niet verweren kon tegen de goden der schriftgeleerdheid die niet is naar de regelmaat des geloofs, niet is naar Geest, maar naar de letter; niet naar Christus, maar waarvan de grond is onreinheid en gierigheid.

Wat is *het aangezicht Gods* anders dan de klare glans van Zijn Evangelie? Want daarin zien wij God, Zijn vriendelijkheid, goedgunstigheid; dat aangezicht maakt vrolijk de bedroefden van geest, het heelt de gebrokenen van hart, en lokt vriendelijk toe wat van ver staat en de ogen niet durft opslaan. Maar ook voor die klare glans van het Evangelie gaat *een vuur dat al tegensprekers verteert* gelijk geschreven staat: "Dan zullen al hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten." Want de kolen van het Evangelie, die de lippen aanroeren van alles wat bij het zien van de heerlijkheid van de Heere, uitroept: *Wee mij, ik verga, want ik ben een mens, een zondaar, en van onreine lippen*, - en die zulk een de ongerechtigheid wegnemen, - zijn vurige kolen, vlammen des Heeren. Zo is de eeuwige, vrijwillige liefde Gods in het aangezicht van Jezus Christus. Die verwarmt het hart en maakt het brandende in het binnenste van al wat in de duisternis is gezeten en zich in zichzelf verloren voelt, en is tot de armen en ellendigen heen en om hen heen in al hun nood, in al hun ziekten en in al hun verstoten zijn, waarmee zij verstoten worden van alles wat zichzelf lief heeft meer dan de eer en de waarheid Gods. Maar wie zich tegen die gloed van ijver en van teerheid om te behouden inzet, voor die wordt het een vuur, waarin men zijn vleugelen verbrandt, en tot stof wordt. Ja, wèl zei de Heere, toen Hij in de volheid van de tijd kwam: *Ik ben gekomen om een vuur aan te steken op de aarde en wat wil Ik dat het alreeds brandde*. Want de eer en de trouwe en de macht van de genade van de Heere HEERE moet gehandhaafd worden tot prijs onzes Gods, en tot behoud en rust van allen die bij God heilig en uitverkoren zijn. Dat is, van al de kleinen die dierbaar zijn in 's Heeren oog. De Raad des Heeren moet bestaan. Wie die tegen zichzelf veracht, door zichzelf te zoeken, en niet wat van het Evangelie Gods is, die stookt dat vuur van liefde zelf tot een gloed waarin hij zal omkomen. Want ook onze God is een verterend vuur, dat aan de hoogmoed verwatenheid en opgeblazenheid dergenen, die menen dat God vóór hen moet zijn, noch wortel, noch tak laten zal. Ja, dat vuur, zo zacht, zo liefelijk, dat liefdevuur Gods, de woorden des levens, van rust, van zaligheid veranderen zij in een stormbrand, die met donderend geluid - als het gedruis van veel wateren en een sterk gedreven wind, - met een regen van vlammen op hen inslaat.

Daarom zegt de profeet: *En rondom hem zal het zeer stormen*.

Hoe stormde het rondom de Heere heen, toen Hij te midden van de Farizeeën en schriftgeleerden woorden van Zich af sprak, die hen neersloegen dat zij niet weer konden opstaan en wat hen verteerde in hun overmoed waarin zij de beangstigden en benauwden, die het om ware heiligheid te doen was, van de rechte deur afschrikten, en een 'heiligheid en reinheid' predikten en voorgaven om te bedekken hun onreinheid en gruwelen die zij in het verborgen wilden aanhouden. Hoe stormde het om Hem heen, als het heette: *Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen op haar!* Ja hoe, als Hij sprak, dat Hij de negen en negentig in de woestijn achterliet; of: *Deze was een Samaritaan* of: *Ik ben niet gezonden om rechtvaardige te roepen, maar zondaars tot bekering*; of: *De gezonden hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn!* Hoe stormde het als Hij sprak: *de kinderen des Koninkrijks zullen uitgeworpen worden*. Welk een storm voor hen, die hun hele gebouw uit elkaar sloeg, als zij bij de aanmatiging: *wij zijn de*

uitverkorenen, God is onze Vader, gevoelden hoe Hij hen in het geheel niet eerde, maar tot toelenaars en zondaars inging en met die at.

Ja, rondom de waarheid van het Evangelie, dat zachte gesuis, is een verschrikkelijke storm, die de aarde van alle consciënties en verstanden die bevlekt zijn, doet beven en schudden dat al haar grondslagen ontbloot liggen. Wat de wegzinkende voor Gods Woord een stem des heils is, is voor alle werkers van ongerechtigheid een ratellende donder, een rukvlaag die hen van de rots werpt, waarop zij zich zo zeker waanden. Doe de gerechtigheid die alleen voor God geldt en getuig ervan met uw mond: op dit uw doen en uw getuigenis ontstaat er een storm in de gemoederen van allen die een hoge dunk van zichzelf hebben op die gerechtigheid; een storm niet hoorbaar voor het oor en toch geweldiger en verder slaande dan elke storm in de natuur.

Vers 4:

Hij zal roepen tot de Hemel van boven en tot de aarde om Zijn volk te richten.

Wat is hier de Hemel? Wat de aarde? En hoe geschiedt dat roepen, waarvan de profeet hier spreekt? Zoals een Apostel uit een andere profetie zegt: *Maar nu heeft Hij verkondigd, zeggende: nog eenmaal zal ik bewegen, niet alleen de aarde maar ook de Hemel.* (Haggai 2) De Hemel en de aarde zijn dan de onzichtbare en zichtbare machten, waarvan ook de Apostel zegt in Kolossenzen 2:15, dat de Heere dezelve heeft uitgekleded en zo in het openbaar heeft tentoon gesteld allen die niet waren waarvoor zij zich uitgaven, en dat Hij over hen heeft getriomfeerd door Zichzelf.

Tot die onzichtbare machten van boven zal dan de Heere roepen. Want zij hebben zich hoog gezet in de tempel Gods en zich boven alles verheven; zich stellende als predikers van gerechtigheid. In vereniging met de zichtbare machten nemen zij Gods Wet in de hand, duiden die naar vlees en niet naar Geest, vasten en bidden en wieroken daarnaar en staan op de letter voor henzelf en niet Gode, om zichzelf te weiden en niet de schapen van de weide Gods. Zij richten er niet zichzelf mee maar des Heeren volk, om het te veroordelen en in het woeste te stoten, omdat het niet mee wil lopen met hen tot de uitgieting van alle boosheid.

Tot hèn, zegt de profeet, zal God roepen, als hij Zijn Woord haar loop zal geven met macht, zodat zij het niet zullen kunnen tegenhouden of dempen, hoe zij ook met al het zichtbare en met het doorkomen door de wereld, - waarvan zij de sleutel misbruiken, - daarop uit zijn. Het Woord gaat door, wil de profeet zeggen en overweldigt hun overmacht en maakt hun profetieën en pennen teniet, zodat zij het volk van de Heere moeten vrij laten; zoals men daarvan een bewijs kan zien, Johannis 9 en Handelingen 4: 16 en hoofdstuk 5: 38.

En wanneer dan God, Die hen zolang Zijn volk in handen en hen aan het roer liet, opdat zij van de schapen leren mochten waar het groene gras is, hen met Zijn waarheid te machtig wordt; dat is, *tot hen roept*, dan kunnen zij hun gevangenissen niet meer dichthouden. Want de Heere verlost Zijn gevangen volk, als Zijn dag gekomen is, en dan richt Hij het Zelf, gelijk geschreven staat: *Onze God Zelf zal ze leiden aan de levende fonteinen van wateren en zal alle tranen van hun ogen afwissen.* Opnieuw: *Mij jammert het vanwege de schare, want zij zijn als schapen, die geen Herder hebben.* Opnieuw: *Hij zal de lammerkens in Zijn schoot dragen en zal de zogenden zachtkens leiden.* Zo richt God Zijn volk. Hij spijsst ze niet met tranenbrood, noch met water van bedruktheid, maar naar Psalm 23.

Vers 5: ***Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, die Mijn verbond maken met offerande.***

Dat is een wonderbare verzameling als God verzamelt wat Hij voor het Zijnen erkent, hoewel het van hemel en aarde als goddeloos, en als iets dat tegen de Wet zou doen en leren,

verworpen is; *als Hij bijeenvergadert de kinderen Gods, die verstrooid waren.* Johannes 11: 52! Die verzameling geschiedt voor het oog, zodat het veeleer zich laat aanzien al waren zij nu voor altijd verstrooid. “Zwaard, slaat die Herder, en de schapen zullen verstrooid worden!”, staat er geschreven. En evenwel dit is de weg, dat zij tot één vergaderd worden om alle eendrachtig samen te houden. Vergelijk Markus 14:27, 50, 51, 52, met Handelingen 1:14, hoofdstuk 11:1, 46.

Als mensen tegen is woeden, dan behaalt Gij eer. En als zij voortgaan met woeden, dan hebt gij het nog in Uw hand. (Psalm 76) Als de zichtbare en onzichtbare machten samen spannen om de waarheid in ongerechtigheid ten onder te houden, om te verhinderen, dat de gunstgenoten des Heeren tot één komen, die zij haten gelijk Kaïn zijn broeder haatte. Dan is dit juist de tijd van ‘s Heeren bevel, *verzamelt ze*; en de weg des Heeren dat zij verzameld worden. De leugengeest van boven in de profeten van Achab bij zijn gierigheid om Ramoth uit de hand van de Syriërs te nemen; het geloof van de geestelijken van Farao tegen het Woord van de Heere in, en het geloof van Farao dat hij bij God wél stond, hoe hij ook de bestraffing in zijn binnenste droeg. De regering van Augustus, van een Herodes van een Pilatus bij het Hogepriesterschap van een Annas en Kájafas die zo vast zaten op hun stoelen als goden zonder gelijke, - dat was het blad van de geschiedenis, waarop men naar het zichtbare las: *het is uit met de kinderen Rachels.* Maar naar Geest en in de Geest las Asaf, gelijk elke profeet het leest in die omstandigheden, een roepen Gods; een bevel van ‘s Heeren hoog besluit: ***Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten.*** Want hij ziet wel dat die verzameling door lijden en sterven en begraven worden heengaat. Maar, wie zal het Woord Gods er onder houden of het voornemen van Zijn genade keren? Hij ziet de heerlijkheid daarná, zoals ook de Heere zeide: *Als Ik verhoogd zal zijn van de aarde, dan zal ik ze allen tot Mij trekken.* Uit de verstrooiing worden zij dus verzameld, door de verdrukking en tegenstand heen, zoals geschreven staat: *alle dingen moeten meewerken ten goede degenen die naar het voornemen geroepen zijn.*

Wat verzamelt hen? De volle drinkbak verzamelt de schapen die dorst lijden, en de beek het naar water schreeuwende hert; zo verzamelt de vrijmoedige verkondiging van ‘s Heeren getuigenis de gunstgenoten van de Heere. Driemaal veertig zien wij er zo bijeen in een opperzaal, Hand. 1:13, 14, en er werden op één tijd duizenden toegedaan naar het getal Gods Hand. 2:41.

Maar, waar is de plaats van die verzameling?

Antwoord. Daar waar God de Heere is, God en het Lam; daarheen! Tot de gemeenschap van de Vader en van de Zoon, opdat tenvolle vervuld zij, wat de enige Herder van zielen gebeden heeft, Joannes 17. Want waar dat Woord komt, dat het de rechtvaardigen goed en de goddelozen kwalijk gaan zal; waar de boden van de Geest komen, die vrede verkondigen, die goede troostrijke woorden antwoorden; die tot Sion zeggen: *Uw God is Koning*, - daar wordt de een met de ander van allen die een verslagenen en verbrokenen geest hebben, (maar ondergehouden werd door mensenleringen en gevangen gehouden onder een deksel) moed gegeven om toe te gaan in één Geest tot de troon van gerechtigheid en van gericht, tot het aangezicht van genade en waarheid.

Maar wat zijn hier gunstgenoten?

De vertalers geven aan het Hebreeuwse woord, dat hier gevonden wordt, nu eens deze betekenis, dan weer die van *heiligen*. Volgens die verklaring zou het van God bijzonder bevoorrechte of begunstigde mensen zijn. De betekenis van het Hebreeuwse woord verklaart zich het best door ***weldadigen***, *die andere weldoen*. Zoals er van onze Heere getuigd wordt dat Hij

het land was doorgaande, goed doende. Handeling. 10:38. Het zijn deze, die van de Heilige Geest geleerd worden om te doen, zoals het innigste van de Wet zegt: *Ik wil barmhartigheid en niet offerande*. Deze hebben bij ondervinding geleerd, wat zonde, wat nood, wat ellende is, het is hun erom te doen geweest om van zonde, nood en ellende ontheven te worden langs een weg van gerechtigheid. Zij hebben die gerechtigheid van verlossing en uitkomsten met ernst en met hun gehele hart gezocht in al die middelen, die hen naar een verkeerd begrepen gerechtigheid voorgeschreven werden. Na veel vergeefse worstelingen hebben zij op Gods Woord nader acht genomen, en met dat Woord is hun de Heere openbaar geworden in de betoning van alle overvloed van barmhartigheid over hen. Zo zijn zij van de Heere geleerd barmhartig en weldadig te zijn jegens alles wat zij in nood en ellende, in dood en zonde zien, om hen uit dezelfde barmhartigheid die hun wedervaren is, te hulp te komen. Deze zoeken daarom nimmer wat het hunne is maar wat eens anderen is, en doen, zonder vertoon, naar des Heeren woorden: *Wat gij wilt dat andere u doen, doet gij hen ook zo*. Zo vervullen zij de Wet en de profeten. Want bij deze is geen jaloersheid om wat meer geteld te zijn dan de broeder, ook geen bijzonder vooringenomen zijn met hetgeen hun aangaat, dan alleen om andere ook op te wekken dat zij ook tot God gaan om rijk te worden in allerlei vertroosting. Bij deze is liefde, die onverdeeld het heil van de naasten zoekt, zonder enige andere drijfveer dan de lof van 's Heeren goedertierenheid.

Het onuitstaanbare van zulke mensen, vooral die onder het mom van toenemende heiligheid de Wet Gods zo uitleggen, dat zij hun begeerten kunnen blijven nalopen, maakt dat zij in het woeste gedreven worden. Dat drijven in het woeste is de weg, waarin God hen verzamelt tot Zijn heerlijkheid.

Er volgt een eigenaardige beschrijving van het doen der zulken: *Zij maken Mijn verbond met offerande*. De vertaling van Luther, *die Mijn verbond hoger achten dan slachtoffers*, geeft een gezonde zin. Want het is juist hun doen dat zij God liefhebben boven alle dingen en hun naasten als zichzelf. Dat zij zich niet verenigen met hen, die dat nalaten en die met offeranden op te offeren alles menen bij God goed te zullen maken.

Echter de Hebreeuws woorden leiden tot een andere zin. De woordelijke vertaling is: *Die mijn snijding snijden over een slachting*. Te weten bij zekere plechtige en gewichtige overeenkomst waarbij de een aan de ander beloofde en betuigde: *Ik zal dit of dat voor u zijn en omtrent u doen*, nam men runderen of schapen, ook wel van vogelen erbij en sneed en deelde die in stukken. Dan ging de belover tussen die stukken door en zo verbond dan dat gesneden de belover aan de andere. Het was dus een verbond, een borgschap voor altijd, een eeuwig sprekende samenbinding, in levendig bloed als het ware bezegeld, van altijd geldende kracht. Dat nooit een belover teniet maken kon zonder zijn eer tekort te doen, omdat hij wat op zich genomen had, dat hij niet vooruit berekend had. Zij, die daarbij de belofte ontvingen, konden alleen voor zover gezegd worden, dat zij dit verbond maakten als zij dit verbond erkenden en in eer hielden. God wil dus hier zeggen, dat zij die snijding, die de Heere voor hen gesneden had, erkenden en in eer hielden. Dat en hoe zij die in eer hielden, drukt het laatste uit: *over een slachting*. Dat is, zij hielden in eer en in gedachtenis dat die snijding zó gesneden was, dat daarbij geslacht was geworden. Dat er geslacht was bij de belofte, dat die belofte in rein bloed gegrond en dat bloed voor hen tot een waarborg vergoten was, hielden zij in hun geest levendig. Zij waren dus niet als diegenen die de zaak naar zich toe rekenden, het beloofde goed voor zichzelf in het oog hadden en dus de belover, om zijn woord, naar hun hand meenden te kunnen zetten. En als rijken die het nu hebben moesten, tot een belofte zich toeëigenden zonder te willen begrijpen, wat het de belover gekost had en kostte, en waarop hij het beloofd had. Namelijk dat de belofte alleen was

aan degenen die niets waren, en niets hadden, die wel van de belover alles verwachtten om zijn zelfs wil, maar niet omdat zij er recht op hadden door enige toebrengring van welke naam ook van hun kant.

Het laatste begrepen die *beweldadigden Gods* en zullen het wel zo blijven begrijpen. De eer van hun Weldoener en Zaligmaker gaat bij hen boven alles. Bij het doen van Zijn belofte heeft Hij niets van hen genomen, Zich niets door hen laten brengen, waarop Hij hun de belofte deed. Maar in hun volslagen afgesneden zijn van de God aller zaligheid in hun volslagen nooddrift is het hun door Gods Geest bekend geworden, dat het bij hen een voor de eeuwigheid afgesneden zaak zijnde om ooit Gode iets toe te brengen om Hem toegenegen te maken. Hij Zelf heeft uit eeuwige barmhartigheid en grote ongehouden ontferming in hun plaats een snijding gedaan, in een verbond met hen ingegaan waarbij alles voor de eeuwigheid uit Hem zelf kwam en komen zal. En dat Hij in Zijn eigen bloed hun de belofte van het eeuwig leven toekomen liet. Zo is het dan bij hen geen werk vóór of na, maar alleen dat vergoten bloed waarover al hun gedachten gaan in betrekking tot de belofte van eeuwig rein gemaakt zijn. Want over dat bloed ging de eeuwige zegening tegen eeuwige vloek. Wie zulk een slachting inziet, wie het lied heeft leren zingen, "Het Lam dat geslacht is en ons Gode gekocht heeft met Zijn bloed is waardig te ontvangen de eer en Hij alleen is heilig." Hij heeft Zichzelf geslacht, dat is, men kent zichzelf niet, noch deugd, noch werk, noch een andere aanbrengring, dan dat Zijn Naam heerlijk geloofd worde tot in alle eeuwigheid. Zulken zetten zichzelf ter zijde en de genade hoog, zij rekenen alles voor ijdelheid, behalve de liefde Gods, en het binnenste merg en bloed van hun ziel is Gode en het Lams. Zij zijn naar God toe gericht en naar hun naasten, naar gerechtigheid, naar waarheid en barmhartigheid; bij hen spreekt het bloed en niet het goed. Zulke van allen miskende of verkeerd begrepen weldoeners verzamelt God naar de lust, die Hij in hen heeft.

Vers 6:

En de Hemelen verkondigen Zijn gerechtigheid. Want God Zelf is Rechter. Sela!

De Hemel is hier gezegd voor degenen, die in de hemelen wonen; zodanige zijn de overheden en de machten, waarvan Paulus spreekt: Eféze 3:10. Als de Heere zich opmaakt tot Zijn rust met de Ark van Zijn sterkte, als Hij zich opmaakt om Zijn weldadigen die op Hem hopen, na veel strijd en lijden, te troosten met de machtige ondervinding van de waarheid van Zijn beloften, - waaraan zij zich tegen al het zichtbare in, tegen hoop op hoop verlaten hebben, als Hij ze met het Woord van Zijn genade en trouw boven het zichtbare heen zet, - dan maakt Hij ze vrolijk op zulk een tijd over Zijn getuigenissen. En dan maakt Hij te schande alles wat hen uit liefde tot de ongerechtigheid gekweld en mishandeld heeft, dan verliezen bij zulke uitkomsten de tegenstanders hun geest en begraven als doden hun doden en dalen zelf ook in het graf van hun vermeende sterkte en eer. Dat alles gaat daarboven niet zo stil, zo onopgemerkt toe, als hier beneden, maar de menigte van de hemelse heirscharen en alle gezaligden loven God zoals Hij Zijn gerechtigheid openbaar maakt, daarin, dat Hij teniet maakt wat iets is en wat er zich op voorstaat van wat te zijn. En dat Hij daarentegen naar Zijn gerechtigheid verhoogt en ten hoogste groot maakt in de dingen Zijns Geestes wat ter aarde vertreden en verworpen lag vanwege de gerechtigheid, door liefhebbers van zichzelf en zoekers van eigen eer, meer dan de ere Gods. En zouden zij die gerechtigheid niet uitgalmen! Immers het moet ten laatste een eind nemen met allen, die zich op de rechterstoel van de Wet zetten, om te verdoemen wat zij niet verstaan en te veroordelen die rechtvaardig bij God zijn. Daarentegen zal God de Heere het Woord van Zijn barmhartigheid, dat Hij over de bij de wereld verworpenen heeft laten gaan,

handhaven en ter Zijner tijd openbaren, - wanneer de vergadering van de rechters die in Zijn tempel zitten, geen billikheden oordelen - *dat Hij Rechter Boven die is*; ja, Hij.

Hoe hebben die Hemelen *Zijn gerechtigheid* niet groot gemaakt in de velden Efrata's, toen er op aarde van al de hooggezeten vereerders in Zijn Huis, niemand was die de Heere der gerechtigheid zocht, en alleen vreemdelingen kwamen en Hem aanbaden, in wie zij voor het vleselijk oog niets zagen dan wat macht- en hulpeloos was.

Dat *Sela* staat, hier aan de rechte plaats; het was een teken dat de zangers een ogenblik inhielden en de galm van de muziek van de Geest de tonen doorspeelde van een lof, welke een zwakke sterveling vanwege de volheid van de blijdschap in de Geest, niet ten volle uit kan drukken, zomin als bij andere gelegenheden de diepe klacht van het verbrijzeld gemoed.

Vers 7:

Hoort Mijn volk, en Ik zal spreken, Israël, en Ik zal onder u betuigen; Ik God ben uw God.

Van hier tot aan en met het 15de vers stort het Woord overvloedige spraak uit van een leer welke God de Geest Zelf vanaf de dag, dat Asaf dezelve uit de boeken Mozes gaf, tot op die tijd in de consciënties van alle mensen tot aan het einde van de aarde zodanig heeft gehandhaafd, namelijk dat van de grofste afgodendienaar tot aan de fijnsten, elkeen dit als de enige Waarheid heeft moeten bekennen. De een met te zeggen: *God is goed en vordert niets van mij*. De ander met tegen zijn verkeerde vrome wandel in te betuigen, dat het enkel en alleen genade is. Tegelijk aanbidt de een zijn houten en stenen poppen en de ander zijn ideaalheiligen. En nogmaals, een ander stelt zich ideale heiligheid tot een beeld om eraan gelijkvormig te worden. Inmiddels loopt hij zoals de menigte van zijn bekenden loopt, en er is van het horen van de stem Gods geen begrip, noch hart voor hetzelfde. God nochtans in Zijn lankmoedigheid waarin Hij de mensen draagt, zal het nimmer laten ophouden, dat dit getuigenis wat wij hier lezen, en dat zo luid in de harten spreekt, betuigd worde. Welke de gerechtigheid is die bij God geldt, wordt in dit Evangelie geopenbaard.

Hoort mijn volk, is de stem van de Heere, *en Ik zal spreken*. Hoe? Weet Gods volk dit dan niet? Moet dit hun nog gezegd worden, moet dit nog onder een volk betuigd worden, wat de Riddernaam Israël draagt? Moet de Koning der Koningen bij hen audiëntie vragen, om gehoord te worden? Moet die als smeken en bidden, dat zij Hem toch een ogenblik het oor lenen omdat Hij hun wat te zeggen heeft, wat hun aangaat? Horen zij dan naar wat anders? Hebben zij van wat anders oor en hart zo vol dat het is als of God hen storen zou, dat Hij zich even in hun gezelschap mengde om wat te zeggen? Is dat dan Gods volk, dat dagelijks over gemeenzaam verkeer met God handelt en dan het hart op allerlei wegen heeft en het oor gewend naar allerlei redenen, dat God hen als het ware uit de drang van allerlei spel moet uitroepen, gelijk een vader het kind, opdat het doe wat hij gezegd heeft en zeggen zal?

Ach ja, de zaak ligt niet anders! Er is een beeld opgericht, dat 'god' heten moet, een kunstig bewerktuigd beeld, en er staan tovenaars bij, die houden allerlei vergulde reden hoe men door offeranden op te offeren, - waarvan zij het vette eten terwijl Gods volk zich van hen doodmager laat maken, - tot gelijkheid aan de bewegingen van dat wonderbeeld kan komen. Gods volk staat er omheen, en hoort hen aan, en laat zich verleiden door de zwakheid huns harten. Te midden van zulk een feestgebaar spreekt de bescheiden stem van de Geest, zonder iets te verwijten, dan dat zij horen waar zij niet naar horen zouden: *hoort toe!* Hij scheldt hen niet over hun misdaad, maar noemt hen nog, *Mijn volk*. Hij noemt nog Zijn Israël, wat zich in het geheel niet als Israël gedraagt, maar zich laat binden in de ijdelheid en vrees aanjagen door het

schoonspreken van mensen van verdorven zinnen.
Wat spreekt God dan, wat betuigt Hij?

Ik God, ben uw God. Men zou zeggen, als zulk een Woord tot stenen kwam dan zouden ze opspringen. Zeker bewijst deze mogelijkheid waarmee men zulk een Woord uit de Hemel gesproken, lezen kan, dat een mens geen steen, geen stok of blok is, maar wel wat erger. Ik bedoel mensen, die God Zich verwaardigen wil, Zijn volk te heten. Maar dit zij zo. Het zal aan God niet liggen zo gij, o volk! zingen kunt:

*Maar Mijn volk wou niet
Naar Mijn woorden horen,
Israël verliet
Mijne rijksgeboón
Diende and're goón,
En ging zo verloren;*

maar u toch in uw hart kunt zegenen en zeggen: dat was het oude Israël, zo ben ik niet. Maar gij dan ook zo verloren gaat!

Op Christus' stoel hebben zich gezet de schriftgeleerden en Farizeeën, mensen welke bijna niemand acht en voor wie zich toch alles buigt. Wèl hem, die alles gedaan zal hebben, wat zij leren, en al de schapen en beste runderen, die hij in zijn stal had, op hun woord aan hen zal gegeven hebben; als hij tot het uiterste zal gekomen zijn met al de medicijnmeesters, die hij nagelopen heeft, en de kwaal intussen al erger zal geworden zijn, dan zal hij geen berouw hebben van zijn oprechtheid, waarmee hij een ijveraar voor de Wet zal geweest zijn, boven zijns gelijken. Want als het iemand niet waarachtig erom te doen zal zijn, dat hij de levendige God tot zijn Deel hebbe en dat Zijn wil door hem gedaan worde, dan weet hij ook niet hoe het met een mens in vereniging met alle zichtbare en onzichtbare machten er bijstaat, om steeds tegen de prikkels te slaan; ja, achteruit te slaan tegen de prikkel van de Geest, die hem te gevoelen geeft, dat er toch geen rust of vrede is op al die hoogten, waarop hij offert en rookt.

Hij, die arm en verslagen van geest is en ondervindt, hoe, juist bij het najagen van een heiligmaking naar mensengeboden die zij met Gods Woord willen bevestigen, - en welke toch niet dat heiliggemaakt zijn is, zonder hetwelk niemand de Heere zien zal, - allerlei verborgen ongerechtigheden, zonden en gruwelen hem over het hoofd wassen, (en juist die bittere wortel welke gal en alsem draagt, bij hem opschiet en nog wel andere hoererij en onreinheid dan die van Ezau, hem de meester is; hij moge nog wat tegengehouden worden door zijn eerbied voor een gewaande God, of liever door het tegenstreven tegen de genade; - doodsbenauwd en van de hel beangstigd moge hij zich bevinden om zich zoals hij is, te werpen in de armen van de levende God aller genade, door twijfelingen moge hij als verscheurd worden of God, die leeft, zijn God en de waarachtige God is, terwijl hij tegen al inwerpselen van het menselijk ik van de gerechtigheid als uit werken op het Woord Christus als verzinkt, - hij zal, als alle kentekenen falen, waaraan hij zich getoetst heeft, dat Woord verstaan: *Ik God, ben uw God.*

Dit zegt zoveel als: *Ik ben geen andere God, dan uw God.* Dat is, 'Ik ken Mezelf niet, en wil Mezelf niet anders kennen, en ook van Mezelf niet anders weten, dan dat Ik uw God ben. Wees daarom niet bang en verslaagd; vrees niet, als of Ik u wilde doden; gij hebt genade gevonden in Mijn ogen. U hebt gedacht, dat u Mij veel offerande moest brengen, om daardoor gereinigd tot Mij te komen. U hebt ondervonden, dat al die offeranden uw consciëntie niet gereinigd heeft van zonde, maar dat de schuld aldoor is vermeerderd, en dat er telkens weer nieuwe zonden bijkomen. U werd geleerd, dat het aan uw offeren lag; zo hebt u dus de offeranden nog

vermenigvuldigd, en op allerlei wijze het offer geschikt. U bent over al die offeranden moedeloos geworden en hebt een andere zaak in het oog gekregen, dat u niet Mij, maar Ik u alles aangebracht heb om u Mijzelf te heiligen, eens voor altijd. Maar die de offeranden drijven maken u bang omdat zij er het vette van eten daarom maken zij u bang met mijn Wet, ofschoon het hun om mijn Wet niet te doen is. En gij maakt uzelf bang door uw gewoonheid aan die offeranden, of gij wel naar Mijn wil en naar Mijn Wet leeft als gij u alleen op Mij en Mijn belofte verlaat, “dat Ik alles voor u daargesteld heb, dat het alles van Mij komt,” om u te voorzien, dat gij naar Mijn wil werkt en handelt. Nu dan, vrees die goden niet, en denk niet dat Ik die goden ben, of dat Ik voor die offers ben, of dat Ik wat van u hebben wil of dat Ik u doden zal omdat gij u zo erg, zo ellendig, zo arm gevoelt. Leg uw verkeerde gedachten van Mij af. Ik ben niet als de tirannen, die niet tevreden zijn als men niet geeft en opnieuw geeft. Ik heb Mezelf voor u gegeven, opdat Ik de Uw zij en gij de Mijne. Ik ben de uwe, zoals gij zijt, en omdat Ik de uwe ben, zal ik het u aan geen goed laten ontbreken, dat welgevallig zijn zal in Mijn oog, en dat naar Mijn Wet wezen zal. En ik ben er niet een, die arm en machteloos of dood is, of die niet zou kunnen horen of zien, of die geen mond zou hebben om u telkens goede moed in te spreken of geen handen om te helpen. Maar Ik die uw God ben, ben God, die Hemel en aarde gemaakt hebt en mij staat alles ten dien te, om alles zo te maken, dat ik het u ten goede zal doen uitkomen. En ik ben niet als de goden, die vereerd en gediend willen zijn van mensenhanden maar Een die er lust in heeft om daarin te bewijzen dat Ik God ben, dat Ik u en mij eeuwig verzadige met al de blijdschap, met al het heil en met al de vrede en met al de eeuwige overvloed van zaligheid, die bij Mij is.’

*Hoort o volk, wat uw God spreekt, Israël! **wat Hij onder u betuigt.*** Hij, wie de Hemel der Hemelen niet bevatten kunnen, en Die zonder ons eeuwig volzalig is en ons niet nodig heeft, schaamt Zich niet voor al Zijn heilige Engelen zulk een barmhartigheid te uiten, zulk een liefde te verklaren aan een mens, een zondaar, aan stof, aan aarde en as, aan een in wie geen aasje is om die liefde te bevatten, geen gevoel voor die liefde; nee maar argwaan of Hij, die dat betuigt, wel God is. Wat! Men mistrouwt dat bloed dat zo spreekt, men mistrouwt de ontferming, de gerechtigheid, die uit het verderf zet, om Zijns zelfs wil, Die zulke dingen betuigt? Men mistrouwt Hem, Die verlost, wegens gehechtheid aan werk waaronder men dagelijks zucht als onder een jok, dat de hals niet dragen kan?

Wèl hem, die wel offers zou willen geven, maar wie de zonde zo bovenmatig is dat die met geen offers weg te nemen is! Hij zal de voeten van zulke Barmhartigheid, die als met stof bedekt zijn, die hem zó lang hebben nagelopen, met zijn tranen natmaken en met zijn haar afdrogen. Hij zal de Barmhartigheid kussen en zich verblijden, dat hij leeft naar ‘s Heeren Wet, door Hem, Die geen offers oplegt, maar van zonden ontslaat en zo in reinheid zet naar Zijn wil. Want waar is de reinheid, dan daar waar de ongerechtigheid weggenomen is? Zou het voor een ongelukkige niet wezen alsof hij het Koninkrijk geërfd had, als zijn Koning, vóór hij zich tot hem wendde, tot hem in zijn ellendigheid kwam en hem toesprak: ‘Vrees niet, ik ben koning, en al wat ik als koning ben, ben ik geheel voor u? Zou het niet te veel, te veel zijn?’

Maar welk een groot Koning is God de Heere onze God, de God aller vertroosting! Hij wordt niet moede noch mat en stelt daarin zijn Majesteit hoog, dat Hij de woorden van genade, van moedgeving, van troost veel maakt, om zeker alle mogelijke bezorgdheid weg te nemen. Hoort!

Vers 8.

Om uw offerande zal ik u niet straffen, want uw brandofferen zijn steeds voor Mij.

De mening van de Geest kan niet zijn: Ik zal u niet straffen om het gebrekkige dat uw offeranden nog aankleeft. De volgende verzen bewijzen overvloedig dat de mening is: 'Ik zal u niet straffen wanneer gij geen offeranden offert'. Want er staat: "Zou ik stierenvlees eten of bokkenbloed drinken?" Wat ter geruststelling gezegd werd, dat de Heere geen stierenvlees of bokkenbloed, dus geen offeranden wilde; waaromtrent zij in aanvechting waren, of die er ook wezen moesten, omdat de Wet het toch zo voorschreef. Verder zien wij uit het 14^e vers, dat God de Heere een geheel andere offerande wilde als die, waarover zij verlegen waren. Uit het geheel blijkt, dat de Heere in het geheel datgene niet wilde, waarover zij zo verlegen waren omdat het niet bij hen was. Zij namen dus geen deel meer aan dat offeren, zoals men in het algemeen offerde. Zij onthielden zich geheel daarvan, zoals ook David daarvan profeterende zegt: Psalm 16 vers 4: *De smarten dergenen, die een andere (God) begiftigen, zullen vermenigvuldigd worden; ik zal hun drankofferen met de bloed niet offeren, en hun namen op mijn lippen niet nemen.* En als hij daar zegt: *De Heere is het Deel mijner erve en mijns bekens; Gij onderhoudt mijn lot,* dan betuigt ook hij in de Geest hoe hij het verstaan heeft: *Ik God, ben uw God.*

Het is nu en voor altijd Gods Woord, dat wij hier voor ons hebben. Toen Asaf deze woorden betuigde, betuigde hij dezelve in Heilige Geest en door de Heilige Geest en toch waren het in die tijd Asafs woorden. En dat de profeten door hun tijdgenoten niet als profeten geacht werden, maar dat men hen voor verleiders gehouden heeft daarvan getuigt de hele Schrift. En van onze Heere Jezus Christus, die in de dagen Zijns vleses alles naar deze Psalm gedaan heeft, zeiden zij ook: *Hij verleidt de schare.* Zo noemden hem ook de overpriesters een verleider, zie Matth. 27: 63. Het was wel voornamelijk, omdat de Heere naar die Psalm deed, dat zij het noodzakelijk oordeelden, dat Hij stierf. Welk een verschrikkelijke ketterij en godlastering scheen het niet te wezen, om te schrijven: ***God spreekt, Ik zal u niet straffen omdat gij geen offeranden offert,*** daar toch de Wet Gods voor de oren van allen voorgelezen werd, en men duizend bewijspplaatsen voor één kon opsommen, hoe God de offeranden niet alleen voorgeschreven had, maar hoe Hij ook geboden had, dat elke ziel die de offeranden niet nakwam tot op de minste letter, uit het midden van Zijn volk moest uitgeroeid worden. Om nu niet te spreken van de honderden voorbeelden van de Patriarchen en andere die alle geofferd hadden; te beginnen met Abel. Was dan deze Asaf niet een verschrikkelijke Antinomiaan of Wetbestrijder? Was dat geen verfoeilijke ketterij en gevaarlijke leer, waarvan hij zei, dat Gods Woord was? Toen Asaf leefde, zou men "ja" gezegd hebben. Nu zegt men, "nee" maar als iemand nu dezelfde leer brengt, dan moet het toch weer zijn loon zijn, dat hij voor zijn liefde gehaat, en als een zondaar of ketter geoordeeld wordt. Gods waarheid uit zijn mond moet leugen heten. Rom. 3: 7.

Hoe kon Asaf tegenover zoveel bewijzen voor de offeranden, in zijn tijd echter alleen Gods Woord hebben, en de andere, die dat tegenstonden, door hun tegenstaan, buiten de waarheid wezen?

Antwoord. God is geen dienstknecht van de letter, maar God is Geest, en Hij zoekt deze, die Hem in Geest en waarheid aanbidden. Wat was de zaak? Hoe leest men Leviticus 1? *En Hij riep Mozes, en de Heere sprak tot Hem uit de tent van samenkomst, dus vanboven de Genadestoel met te zeggen: Spreek tot de kinderen Israëls, en zeg tot hen: indien een mens uit ulieden een gave zal toebrengen voor de Heere, van het vee, van de runderen of van de schapen, zult gij alsdan uw gaven toebrengen. Zo uw*

gave een afgaande is (die geheel in de vlammen opgaat, Psalm 51:20, *zo zult gij dezelve toebrengen van de runderen, die mannelijk en volkomen zijn, aan de deur van de tent der samenkomst zal hij die doen naderen tot zijn welbehagen voor aangezicht des Heeren. Dan zal hij zijn hand doen steunen op het hoofd van dat opgaande zo zal het aangenaam voor hem gemaakt zijn, om genadige bedekking over hem te doen. En hij zal die zoon van het rund de keel afsteken voor het aangezicht van de Heere, en de Priesters, de zonen Aärons, zullen dat bloed toebrengen en dat bloed sprengen over de altaar rondom.* Men leze daar verder tot vers 9. Wat beduidde de Geest met deze verordening? 'Als een mens uit Mijn volk Mij wat wil toebrengen, dan wil Ik niets van hem, dan dat hij, met Mijn Gezalfde kome; met andere woorden: Hem openbaar voor allen belijde. Hij steune en leune zoals hij is met al zijn gevoel van schuld en met al zijn zonden op die Enige, die al uw ongerechtigheid opeens zal wegnemen. Wenst hij, dat er bij zijn toebrengen niets aan hem ontbreke, en hij in niets te kort kome, maar dat het alles tot mij opga, zo zal hij de begeerte van zijn ziel hebben, als hij Hem zal erkennen Wiens doen alleen een eeuwige kracht heeft en Wie alleen volkomen voor Mij is. Hij zal dit niet kunnen doen zonder als in de grond te verzinken bij het gevoel dat hij mens en zondaar is. Hij vreze echter niet dat Ik hem in de grond zal slaan, omdat hij, die daar als een zwak rund voor mij staat, belijdt dat Hij al zijn zonden wegdraagt. Hij steune en leune vrijmoedig op Hem, bij al zijn beven en verzinken. Dat zal hem in Mijne ogen aangenaam doen zijn, zodat Ik hem Mijn vriendelijk aangezicht zal tonen, Hem zal bedekken met Mijn goedertierenheid en Hem de kus Mijns vredes geven. Daarom siddere hij niet, maar belijde vrij uit: *ik ben de oorzaak van Uw dood, en Gij zijt mijn leven.* En Hij, die voor u in de dood ging zal met overwinnende macht dat alles rondom bespatten en het zo rein maken - wat wel van Mij verordend is maar hetwelk eigenlijk niet met Mijn heilig Wezen bestaanbaar is - dan voor zover Ik u goedertieren ben in de Beloofde. Ja u, om en in die Enige. In Hem gaat u met al het uwe op in de vlammen van Mijn ijver, in het vuur van Mijn vrijwillige liefde.'

Wat was de uitwerking van zulk een toebrengen voor hem, die dit in waarheid deed? Wel dit, dat hij uitgeledigd staan bleef voor het aangezicht van de Heere. Dat hij naar huis ging, zeggende: *Niet in mij, maar in de Gezalfde, die Zich in mijn plaats vernietigen laat, is het welbehagen.* Hij zelf schoot met deze belijdenis over: het was alles tot God gegaan. En wat wist hij nu? Ik ben wat ik was, een mens, maar daar zulk een toebrengen naar Zijn wil is, zo heb ik Zijn wil gedaan, ik gevoel mij nu nog armer dan tevoren maar Hij heeft gezegd dat Hij zo om Diens wil Die voor mij tot God opgegaan is, een welbehagen in mij heeft. En Hij heeft mij in Zijn opgang bij Zich opgenomen.'

Daar dit dan de geest van 'de toebrenging' was, behielden zij die zoiets beleden, de geest van de zaak, en bleven er in. Ook dan, wanneer zij die toebrenging naar de letter niet nakwamen. Niet dat zij de letter verachtten of voor overbodig hielden, maar zodra anderen zulke toebrengingen deden, stond de gedachte daarbij op de voorgrond, dat het offeranden waren, waarbij ik God het schuldige heb gebracht. En nu ben ik van Hem af, ik heb Hem gegeven wat Hij eiste, en nu is Hij ook verplicht om mij voor wat bijzonders te houden. Zodra deze dus de Geest miskenden en alleen op de letter bleven staan, dan noodzaakte de liefde der waarheid en van de naasten de oprechten om daartegen te getuigen. Ten einde dat getuigenis van de Geest bij de oprechten te laten bestaan, deden zij naar de letter niet mee. Maar de andere, die dat getuigenis verwierpen, drongen er hen wel toe. Hoewel zij dus naar het stoffelijke niet meededen brachten zij toch boven de andere Gode toe wat naar Zijn Wet was, namelijk daarin dat zij in Heilige Geest de mening van de Geest met dat uiterlijke, met het hart geloofden en met de mond beleden. En dat waren dan hun slachtingen of brandofferen waarvan de Heere zei, dat zij gedurig voor Hem waren. Om nu niet te spreken van al het lijden om Christus'wil, van al de berovingen van al het

uitgeworpen en uitgestoten zijn, dat zij om zulk een getuigenis ondergingen: “Wij worden de ganse dag gedood om uwentwil en zijn geacht als slachtschapen.”

Alles wat de Wet van God en het doen van Zijn wil en het bewaren van Zijn Woord niet boven zichzelf en boven het zichtbare stelt, kan bij alle schijn van rust, roestvast in zijn gevoelens zijn. Maar waar het anders gelegen is, daar is vóórdat men Gods stem ten volle hoort, herhaaldelijk een vreselijke strijd tussen Gods Wet en Gods Wet, tussen Schrift en Schrift. Terwijl hij van de Heilige Geest geleerd en overeind gehouden wordt, zet hij toch zijn hart dat met het zichtbare meewil, telkens open voor de duizenden *maar's*; en: *daar staat toch geschreven*, waarmee de synagoge van Satan hem bestookt, om er hem vanaf te brengen, dat hij aan Geest³ de eer geve, en niet aan (naar het) vlees leve. En vanwege de wankelmoedigheid des harten, maakt de Heere de vertroosting zo veel. Want de duivel gelooft men in een minuut maar de Heere in geen drie jaren. Marcus 16, vers 11, 13 en 14.

U dan, kleinmoedige ziel, geeft toch acht op deze dierbare woorden: ‘dat wat gij laat opgaan en steeds opnieuw opgaan, is steeds vóór Mij.’ Dat de Heere zegt, dat dit alles vóór Hem is, luidt evenals: *Zingt vrolijk, gij onvruchtbare, die niet baart, verheugt u en juicht, gij die geen barensnood hebt.* Ja, het is waar, u ziet niet anders en kunt ook niet anders zien dan zonde, nood en dood. Voor uw voeten is niet dan een gapende afgrond, een grondeloze diepte onder u. Donkere wolken boven uw hoofd, het zichtbare met al zijn macht om u heen en nergens, nergens een bevredigend antwoord op die levensvraag, die door het angstige hart heen jaagt: *Wat is er dan voor Gods ogen dat mij kan geruststellen, dat Hij mij in genade gedenkt.* Datgene waarop andere zich beroemen kunnen, is bij mij niet. Het feestvieren van de andere vermag ik niet ook te doen. In feite vraag ik naar een vaste grond waarop ik mij kan verlaten. Weliswaar heeft God geboden dat men Hem offer brenge, maar met hun toebrenging samen te stemmen, is mij niet mogelijk. Al hebben zij veel roemen, veel daden en drijven, zodat het alle schijn heeft dat zij Gods Woord aan hun kant hebben, zij zoeken echter zichzelf en niet God, de levendige God. Hun inbeelding is groot, en zij geven voor dat zij dit zijn en dat zijn. Zij weten anderen, alsof het uit de Hemel kwam, voor te schrijven hoe men wezen moet. Maar de ondervinding heeft mij geleerd, dat dit alles geen proef houdt. Ja, op hetzelfde ogenblik dat zij zich op hun offers en deugdbetrachting beroemen en op de andere uit de hoogte neerzien, vanwege de sieraad waar zij zich mee getooid wanen, verdrukken en doden zij met hun schampere bejegening dengene, die uit liefde voor de Waarheid zich geeft zoals hij is, en zich niets aanmatigen wil.

Geef daar toch acht op, o bekommerde ziel! De Heere spreekt een volk toe, dat voor een gedeelte bezig is met allerlei soorten offerande, tot welker toebrenging zij zich met andere verenigen, hoewel zij toch gevoelen dat het voornaamste van de Wet, namelijk barmhartigheid, geloof en het beoordelen van andere in gerechtigheid, daarbij ontbreekt. Toch doen zij ook uit vrees dat God, die het zó bevolen heeft, hen straffen zou indien zij het nalieten. Daarom hebben zij geen moed genoeg om met de onrechtvaardige te breken waar die alles in hebben wat tot de uiterlijke Godsdienst behoort. Want zij denken, dat als zij van het uiterlijke doen zich geheel onttrokken, zij de geboden Gods niet zouden kunnen vervullen. Ondertussen zucht hun ziel tot God, opdat, daar zij het ware wezen des geloofs kennen, zij toch ook dien overeenkomstig mochten gesteld zijn, en heel vrijgemaakt worden van die bangheid, alsof de ongerechtigheid toch bij God recht ware.

Dezen wil de Heere hier troosten en hun moed inspreken, door te verklaren, hoe Hij er over

³ In het Grieks wordt een lidwoord als er geen nadruk op valt meest weggelaten. Kohlbrugge volgt de letterlijke Griekse tekst.

denkt. Terwijl zij menen dat, omdat zij vanwege de ongerechtigheid de uiterlijke Godsverering niet kunnen waarnemen, zij geen toebrenging naar Gods gebod zouden kunnen doen. Hij zegt hun dan, dat Hij hen niet zal straffen, omdat zij het uiterlijke niet meededen, daar Hij voor en na, aan hen een andere offerande toekent, welke steeds vóór Hem is. Gedeeltelijk, waren het zulken, die het al nalieten en niet met de andere meededen, maar wie het toch wel eens bang werd, omdat bij hen niet naar de letter gevonden werd, wat God toch bevolen en verordend had. Deze echter, wie het bang is omdat zij naar de letter Gods gebod niet vervullen, zullen mogelijk niet weten dat zij naar de Geest Gods echter een volkomen offer aanbrenge en zo juist de letter vervullen op die wijze, zoals God die verstaan wil hebben. Want, wisten zij dat, zij zou niet bekommerd zijn. Want die weet dat hij zich naar Gods wil gedraagt, tot die behoef God niet te zeggen: Om uw handelwijze zal Ik u niet straffen. Het is dus openbaar dat zij zelf niet weten dat zij datgene hebben, wat God in hun prijst. En dat behoef ook niet. Want wanneer de Heere zegt: alles wat u doet is naar Mijn welgevallen, het is steeds voor Mijn ogen, het is voor Mijn aangezicht, voor Mijn troon; Ik denk aan uw doen, u doet juist wat Ik wil, hoewel u denkt, dat u niets naar Mijn gebod doet; - welnu, dan behoef een mens het niet voor zich te hebben, en moet het ook niet voor zich hebben. Want dat is juist een steun voor de huichelaars dat zij altijd denken voor God wat te bezitten, waarmee zij datgene wat zij misdoen, weer kunnen vereffenen. De oprechten echter, hebben niets bij God in rekening te brengen, zij weten niets van zichzelf te vermelden. Altijd zal hun antwoord zijn: *Heere, wanneer hebben wij U hongerig of dorstig of naakt of in de gevangenis gezien, dat wij U zou gespijst, gedrenkt, gekleed of bezocht hebben?* Wat hen kwelt, is dat zij niet bij zich vinden hetgeen anderen als Gode waardig van zichzelf roemen, en voorts naar de letter drijven willen, alsof het naar de Geest ware.

Spreekt God nu dezulken moed in, dan is het blijkbaar, dat hetgeen zij Hem aanbrenge, niets uiterlijks of zichtbaars is, maar dat het iets zijn moet, dat in het verborgen geschiedt. Want dat offeren, waarvan God zegt, dat Hij ze niet straffen zal, als zij niet meedoen, had in het openbaar plaats. Wordt er nu gezegd, dat zij van het uiterlijke afstand deden en toch echter een volkomen offer aanbrachten, dan moest het een toebrenging zijn van geheel andere natuur als de openbare; dus een verborgene, bij God alleen bekend, en waarvan Hij getuigt *dat ze steeds vóór Hem is.*

Zien wij dit nu in de geschiedenis van de Hoofdman Cornelius (Hand. 10: 4) bewaarheid, en letten wij op hetgeen Johannes in zijn Openbaring (Cap. 7: 14 - 8: 4 - 14) over de gebeden, over de lijdzaamheid en de reinigmaking van de heiligen zegt, - ook wat Paulus vermeldt van volkomen opoffering van hen, die later zich weer schrik lieten aanjagen, en ervaren wij hoe God de oprechte, die zich geheel vertoont zoals hij is, met deze woorden troost, hoewel iedereen zijn werken, die toch in God gedaan zijn, miskent, (zoals trouwens de ondervinding leert, dat al wie geen andere vroomheid kennen dan hun eigen, steeds de onschuldige veroordelen wegens daden, waarvan hun de beweegredenen onbekend zijn) - dan mogen wij veilig besluiten, dat de Heilige Geest door de woorden: *“Uw brandofferen zijn steeds voor mij,”* dit bedoelde: “u geeft alles op en alles eraan wat gij zijt en wat u hebt, u houdt niets voor uzelf terug. Want het is er u om te doen dat u naar Mijn wil mag leven - Ik heb echter voor u gezorgd, Ik heb iets voor u gereed gemaakt, dat ik u toereken als het uwe. Ja, het is uwe en u kunt u ten volle daarop verlaten.”

Weet nu iemand in zijn verslagenheid zelf niet wat hij er aan geeft of opoffert, dan zij het hem genoeg dat hij wete dat God ook geen welbehagen heeft aan zulke opoffering van alles, die een mens in bewustheid zou volbrengen, gelijk David ook Psalm 51, vers 18 en 19 zegt: *Gij hebt geen*

lust tot offeranden. De offeranden Gods zijn een gebroken geest. En is hij nu ook daarover twijfelmoedig dat hij zulk een gebroken geest noch een verslagen hart niet bij zichzelf ontwaart, dan bedenke hij toch dat God dit woord: "Uw brandofferen zijn steeds voor mij" tot zo'n volk spreekt, die bij het tasten in eigen boezem, hoegenaamd niet weten dat ze enige offerande brengt, maar veeleer bekent: *ach wat zou er van ons tot U kunnen opgaan?*

En voorts dat God het wil doen verstaan, dat Hij tot een volk spreekt, dat Hem eigenlijk niet vertrouwt, want anders zou Hij niet zodanig onder hen getuigen in die zin gelijk de Apostel zegt: *God bewijst Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is als wij nog vijanden waren.* Het blijkt dus, dat wanneer God zegt: "*uw brandofferen, of hetgeen u voor Mij geheel in de vlammen laat opgaan, is steeds voor Mij*" men dit niet naar de letter moet opvatten, en zich dan beangstigen wanneer men dit niet aldus bij zich vindt. Of, dat men ook niet van die woorden zich een grond make, maar dat God dit als een Koninklijk woord zegt, dat vanuit Zijn genadig hart en Zijn ingewanden van barmhartigheid over een verslagene wordt uitgesproken, en voorts zijn vervulling heeft in Zijn Gezalfde, Die Zichzelf geheel en al voor ons heeft opgeofferd. Dat Hij zegt, *uw is zo veel te zeggen als, het is voor u geschied,* en daarmee verklaart de Geest nu alle andere offerande voor overbodig; de oprechten tot troost.

Daarom spreekt Hij verder:

Vers 9:

Ik zal uit uw huis geen mirre nemen; noch bokken uit uw kooien.

Men versta dit recht. God spreekt hier zoals een vader, zoals een moeder doet. Die nemen niets van de kinderen, maar delen hun van alles mee, werken voor hen, doen veel kosten voor ze, kleden ze, maken ze rijk uit hun zegen, en stellen ze tot hun erven. O, welk een liefde van vader en moeder! Welke zorgdragende harten! Met het eigen hartebloed zouden zij hun kinderen helpen als de nood het vereiste! En zou dan God het anders maken? Hij die de ouderen zulk een liefde voor de kinderen in het hart schiep? Hij die zegt: "Of ook een moeder haar zuigeling vergate, zo zal Ik uwer toch niet vergeten?" En: "Indien gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel temeer zal uw Hemelse Vader u geven wat goed is?"

Kan ik het helpen zo deze woorden wat kettters schijnen te klinken? Ik voor mij kan mij geheel ermee verenigen al wilden ook alle geesten daartegen opkomen. Men verheffe zich echter daartegen zoveel men wil, Gods Woord zal wel het veld behouden!

Bij de eerste opslag komen ons deze woorden als dierbare, troostrijke woorden voor, en inderdaad zij zijn het ook. Ten minsten iedereen zal ze daarvoor moeten erkennen zoals ze daar staan. Intussen, laat dezelve eens bij voortdurend en gedurig opnieuw met levendige stem verkondigd worden, op zodanige wijze dat de toepassing door hen die ze horen op zichzelf gemaakt moet worden en dat men er niet tussenuit kan. Dan zijn het woorden van die aard dat vrienden versaagd en vijanden woedend worden, en dat de getuige zelf spoedig niet meer weet wat hij heeft getuigd. Want een zodanige prediking gaat tegen al wat vlees is in. Want er moet van een mens toch altijd iets zijn dat bij God geldt: zijn vroomheid, zijn bekeerd-zijn, zijn oprechtheid, zijn liefde, zijn geloof, zijn op de goede weg wezen, moet toch alles enige waarde hebben. Alle werken kan hij wegwerpen, slechts *zijn* werk niet; van alle andere mensen zullen geen varren waarde hebben, maar toch *zijn* var. Nee, hij weet, al het slachten van bokken brengt niets aan, *hij* echter heeft een bokje geslacht, dat zal toch een welriekende reuk voor Gods aangezicht geven. Zijn er ook duizend en opnieuw duizenden die niet naar Geest offeren, *hij*

brengt toch een offer aan dat zodanig is, dat God een welgevallen aan hem hebben zal. Heeft hij dan geen werken, dan heeft hij toch het geloof; heeft hij niet het geloof, zo heeft hij toch werken. Zo stoten dan die woorden ons opeens uit onze ingebeelde hemel, werpen ons ter aarde neer, verbreken alle steunsels, en wijzen aan de mens zijn plaats; de plaats waar hij blijven moet. 'Woont in uw huizen eet zelf uw varren, slacht voor uzelf uw bokken, Ik begeer er geen van. Ik Zelf ben tot u gekomen, heb uit Mezelf uit Mij een offerande toebereid voor u, en u daarvan huizen gebouwd, varren en bokken gegeven, ja, volle kooien met bokken, volle stallen met varren. Van al die menigte begeer Ik niet tot één hoorn of klauw toe. Eet, drinkt, geniet van het ijdel leven, verheugt u met hetgeen Ik u heb gegeven en laat het in uw hart niet opkomen alsof u Mij iets toe moest brengen.'

En inderdaad, als zo'n mens zich niet door zijn hoogmoed en zijn eigenliefde liet betoveren, hij zou spoedig tot de erkenning komen, hoe waarachtig de woorden Gods zijn: "Gij hebt Mij niet aangeropen, o Jakob; als gij u tegen Mij vermoeid hebt, o Israël. Mij hebt gij niet gebracht het kleine vee uwer brandofferen, noch met uw slachtofferen hebt gij Mij niet geëerd. Ik heb u (Mij) niet doen dienen met spijsoffer, noch Ik heb u niet vermoeid met wierook. Mij hebt gij geen calmus voor geld gekocht, en met het vette uwer slachtofferen hebt gij mij niet gedrenkt. Maar gij hebt mij arbeid gemaakt met uw zonden, gij hebt mij vermoeid met uw ongerechtigheden. Ik, ik ben het, die uw overtredingen uitdelgt, om Mijntwille; en ik en gedenke uwer zonden niet." Jes. 43: 22-25.

Of heiligt een mens God inderdaad in zijn hart met zijn varren en bokken, is het niet veeleer zo, dat hij zich pijnigt in zijn hart bij zijn offeren, en denkt dat God hem zuur zou aanzien indien er niets geofferd werd? Is het niet zo, dat hij vervuld met boze gedachten, bij het vernemen, dat God heilig-zijn van ons wil, zich er op toe wil leggen om zó te zijn, dat God niets op hem te zeggen heeft? Is het niet, omdat hij begrijpt, dat het zó zijn moet, dat hij zich van tijd tot tijd geweld aandoet en zich tot iets voegt of iets voorgeeft dat hij anders wel liever na zou laten? Is het niet steeds een gedeeltelijk geven en zich overgeven, om weer iets in de plaats te ontvangen? Of wie is er, die God om-niet zal willen dienen, Hem die alle dingen om-niet gegeven heeft? De een zo, de ander weer anders, maar zichzelf de Hemel te bezorgen en te verdienen, iets in de hand te hebben, op grond waarvan God hem een plaats bij zich in Zijn zaligheid afstaat, dat zet een mens in beweging. Daarom is hij nooit beter met zichzelf tevreden, dan wanneer hij wat voor God gedaan of Hem wat geofferd heeft, en daaruit met recht aanspraak op zijn tevredenheid kan maken. Ja, men mag het ook nog zo verfoeilijk vinden als men het van andere hoort, in uw eigen beste dingen, o mens, steekt nochtans dit bedrog, dat men van niets dan van genade wil weten, en echter dat wat menselijk is, zo vergeestelijkt, al was het louter Goddelijk en voor God aannemelijk.

Geef aan een van uw kinderen 24 noten, of iets dergelijks, zal hij als hij die noten graag, ja, bijzonder graag heeft, u 23 daarvan geven, en één voor zich behouden? Zal, hij er wel eens aan denken u één daarvan te geven? Nu, zo ziet het er met de mens uit in betrekking tot God. Maar het is vreugde van goede ouders om de kindertjes vreugde te bezorgen. Zij kopen voor hen allerlei speelgoed om hen daardoor, als door zoveel beelden, in het werkelijke leven belang te leren stellen. Valt het nu wel ooit een kind in, om van dat speelgoed iets aan de ouders als een offer aan te bieden opdat zij goed voor hem mogen zijn? Maar veronderstel eens het geval, dat een kind dacht, van de vele dingen, die mij mijn vader gegeven heeft, zal ik er hem één ten offer brengen, en hem daardoor tonen dat ik ook hem lief heb, gelijk hij mij liefheeft? Ik wil hem daarmee mijn dank betalen; dat betaamt zo, want anders mocht hij eens zuur aangezien worden. De onderwijzers spreken er ook steeds van, hoe men de ouders lief moet hebben, ze eren en

dankbaar moet zijn. Zou dit nu goed gedacht zijn? Zou de vader zijn kind niet antwoorden: 'lief kind, ik wil geen enkel stukje uit je doosje nemen, niet het minste wil ik van al je mooie goedje hebben.' En indien er nu eens kinderen waren, die overigens hoegenaamd geen gehoorzaamheid noch eerbied voor hun vader betoonden, - maar integendeel alles voor zichzelf deden en slechts aan zichzelf dachten, en geen liefde hoegenaamd voor de vader hadden, - en dan echter samen afspraken om, daar dit toch betamelijk is, hun vader uit datgene, wat ze van hem hadden gekregen, een geschenk te geven, aan de vader; zo ongeveer een stuivertje van de ontvangen gulden. En er bevond zich onder die kinderen dan één, die in zo'n huichelarij niet mee wilde doen, maar toch bang gemaakt werd dat hij hierin geen eerbied voor de vader wilde betonen, zou dan de vader niet aan die kinderen zeggen: 'ik wil geen offers maar gehoorzaamheid'; en aan dat éne: kind wees niet verlegen, ik weet heel goed dat je mij niet een stukje, maar alles wil geven, en jezelf aan mij hebt gegeven; ik ken je gehoorzaamheid; van al wat je hebt wil ik niets nemen; ik heb van alles en daarin bestaat mijn geluk, dat het mijn huis goed gaat; begeerde ik iets - maar niets ontbreekt mij - dan heb ik geld genoeg om het te kopen en winkels zijn er genoeg waar ik het vinden kan.' *Zo spreekt ook de Hemelse Vader!*

Vers 10:

Want al het gedierte des wouds is Mijne; de beesten op duizend bergen.

Men behoeft hier aan geen onreine dieren te denken. Want in een land, waar bijna ieder hoekje bebouwd was, en dat uit duizenden bergen bestond, moest het talrijke vee zijn weide vinden op de begroeide ruggen en kruinen van de bergen. (Hoogl. 6: 1. Numeri 32: 14.) O, dat wij bij zulke woorden ons over Gods goedertierenheid verheugen en Zijn Koninklijke mildheid erkennen! Want God zegt niet, 'hoe kunt gij u daarover kwellen, dat u van al uw schapen of van de bokken, die u bij volle kooien hebt, Mij niet één ten offer brengt. Want begeerde Ik ze, inderdaad dan had Ik ze immers al. Want alle schapen van uw stallen zijn Mijne en al bokken uwer kooien zijn Mijne.' Nee, ziehier hoe het harte Gods is. Wanneer Hij zegt: 'al het uwe is Mijne', dan zegt Hij dit ook van smaad, ellende, dood, zonde, kruis en aanvechting. In één woord van allerlei lichaams- en zielenood; dat neemt Hij alles graag op Zich, om de ellendigen te helpen. Hij troost ze daarmee dat Zijn zaligheid hun zaligheid is, en zegt hun toe het koninkrijk, de eer en de overwinning. Nu, hetgeen Hij gegeven heeft, dat neemt Hij niet terug, en zo Hij iets voor Zich mocht begeren dan zou Hij zijn beweldadigden alles laten en Zich opmaken om het Zich op zo'n wijze aan schaffen dat de Zijnen er geen verlies bij hadden en Hij alleen al de moeite.

Dit laat zich in de tegenwoordige tijd zeer goed verstaan met betrekking tot het slachten van de dieren; maar hoe is het met de toepassing?

Zeker is het dat God geen slachten van dieren op zichzelf heeft gewild en dat, indien dit in de geest van Zijn geboden gelegen had, Hij zelf veeleer al het vee in één hoop samen gedrongen en met het hout op de bergen aan brand zou gestoken hebben, zó, dat alle mensen het hadden kunnen zien. Dit moge nu wat onnozel klinken, ondertussen de Geest spreekt hier zo plomp en onnozel, omdat helaas!, zulke plumpe gedachten omtrent God het gemoed van de mensen vervulden en ook nog vervullen. Want hoewel men toestemt dat al het offeren van de oude tijd niet anders was dan een prediking van dat enige Offer, dat Christus Zich door de eeuwige Geest volkomen opgeofferd heeft, en dat deze offerande van alle zonden reinigt, echter waren en zijn nóg de gewetens bevlekt door dode werken. Zodat zij het enige offer nooit in gedachten hielden en ook nog niet houden. Gedurig laat men weer de mening bij zich veld winnen alsof men van

zijn kant toch iets te doen heeft om tot reinheid te komen, hoewel dat ene Offer het enige is dat rein maakt. Wie nu echter deze enige reiniging gelooft, heeft niets zichtbaars voor zich, die reiniging is alleen voor Gods aangezicht, en hij heeft slechts het Woord Gods, hetwelk, gelijk in deze Psalm, van die reiniging betuigt. Wie echter daar niet op vertrouwt, die maakt dat hij offervee moet aanbrenge. Want dan heeft hij een daad voor God gedaan hij heeft een werk in Zijn hand een waarborg in zijn eigen doen, dat hij met de reiniging of heiligmaking bezig is. Hoe kan dit samengaan? Wel, God heeft verordend, dat men Christus deelachtig zij en blijve. Maar dit legt men voor zichzelf op die wijze uit, dat men gedeeltelijk Christus deelachtig zij en gedeeltelijk zijn zelfs eigendom blijve, om door offeren bij God goed te maken en in het te vereffen wat men door het miskennen van Gods bedoelingen te kort gekomen is.

Bij het offers 'aanbrengen', of zoals gewoonlijk gezegd wordt, hij het offeren, wordt altijd gesproken van reiniging en van een rechtvaardigmaking in die zin zoals die later is opgenomen. In gerechtigheid gesteld zijn, of rein gemaakt te zijn was echter tweeërlei benaming van één en dezelfde zaak, gelijk ook Paulus in de brief aan de Hebreëen het woord rechtvaardiging niet anders gebruikt dan in de zin van *rein of heilig gemaakt zijn*. (Vergelijk Hebr. 10: 1 met Cap. 9: 10) Alles heeft betrekking op de enige offerande van Christus (Hebreëen 10 v. 29, Cap. 9: 8, 13, 14, vooral Cap. 12: 14.2) op het bloed van het Nieuwe Testament hetwelk de mens voor God rein, of heilig, of rechtvaardig daarstelt. Wanneer dit bloed gereinigd heeft, moge men zelf beoordelen of degene die een trapsgewijze reiniging leert, niet de Heilige Geest tegenstaat en zo schapen uit de stal en bokken uit de kooi van de begenadigden verlangt. Daar God toch gezegd heeft: Ik begeer niets van u, behoud wat Ik u gegeven heb, het is uwe. Echter, gelijk men in vorige tijden de verordeningen Gods wegens het slachtofferen en alles in de vlammen laten opgaan, nooit geheel naar de Geest verstaan heeft, maar zich aan de letter gehouden heeft, menende Gods wil te hebben gedaan wanneer men naar de letter had gewandeld, zo heeft men ook in de laatste tijden al wat God voorgehouden heeft, - opdat het bij degene, die in Christus is, aanwezig zij, - zó opgevat dat men er nu naar streven moet zulke dingen deelachtig te zijn, om zich een goede ontvangst bij God te verwerven. En om zich zodanig te houden dat men een ingebeeld kleeid verkrijgt om daarin voor God te verschijnen, bij Wie men anders geen gunstig onthaal zou durven verwachten.

Bij zo'n leer maakt men zich wijs dat men de zaak van Christus allang bezit. Men vertrouwt zijn eigen doen en niet het Woord van genade van de Onzichtbare. Wat men echter bij zo'n leer uit de Schrift bij elkaar brengt omtrent goede werken, heiligheid, Gode gelijkheid en andere dingen meer, daar ziet het er net zo uit als wanneer iemand tegen deze Psalm het 3^e Boek van Mozes uitschreef. Die zou toch gelijk hebben met te beweren, dat God het op duizenderlei plaatsen zó verordend heeft en waartegen deze woorden in de Psalm dus als een leugenleer zou voorkomen. Want in het Boek Leviticus staat geschreven dat men uit zijn eigen stal en van zijn eigen kooi schapen en bokken ten offer moest brengen.

Maar gij, die met uw goede werken, heiligmaking en Gode-gelijk zijn, - terwijl u deze Psalm met het Boek van Mozes zowat in het gelijk weet te brengen - oordeelt en leert gij uzelf niet met uw wet? Verstaat u niet, dat wanneer God heden een wezenlijk slachtvee, morgen een zedelijk slachtvee beveelt, dat het één en hetzelfde is? - Dat die beide uw volkomen-zijn, uw gereinigd-zijn, uw geheiligd-zijn voor God bedoelt? Dat, wanneer nu God het ene op Christus heeft verordend, Hij ook het andere op Zijn Christus verordend heeft en niet van Christus af? Dat aldus alle bevelen Gods dat ene beogen wat Paulus zó uitdrukt: "dat het alles dient tot opbouwning des lichaams van Christus totdat wij allen zullen gekomen zijn tot de enigheid des

geloofs en van de kennis des Zoons Gods, tot een volkomen man, tot de mate der grootte van de volheid van Christus," Efése 3: 16

Wij mensen, die als muggen zijn bij God, hoe wij ons ook op onze lange schaduw laten voorstaan, wat willen wij dan met die goede werken, met dat Gode-gelijk zijn, met dat streven om iets te worden? Zou men die niet met medelijden aanzien en voor krankzinnig houden, die voor de lieve zon welke alleen licht is, - en alleen alle licht zo van zich afstraalt, dat een mens zich in haar licht verheugt en er in wandelt, - een kaars meende te moeten ontsteken uit dankbaarheid aan die zon, óf om haar te verlichten? Heeft dan ooit iemand de grote God geschapen? Heeft ooit iemand Hem daartoe gebracht, dat Hij met eeuwige ingewanden Zijn schepsel omvat? Is ooit iemand de eerste geweest die opgestaan is, en de glans, het licht en de pracht van het Evangelie van Zijn genade heeft tevoorschijn geroepen? Is er ooit iemand met God op de weg Zijns heils gebleven, dat hij Hem de volheid van Zijn goedheid en lankmoedigheid over alle schepselen heeft helpen dragen, of de grote God heeft nagedragen? Zorgen wij er voor, dat zaaien en oogsten, koude en hitte, zomer en winter, dag en nacht niet ophouden? Hebben wij die naam op aarde geplant, en daarboven met vlammend schrift van de eeuwige liefde opgeschreven, de naam van Hem, die een Banier is voor de ogen aller volken? Hebben wij uit de harde rotssteen van ons verlorenheid de bron doen ontspringen, welke iedere minuut vrij en open tegen de zonden en de onreinheid opwelt? Is uit ons hart het bloed uitgegaan, dat een wereld draagt, opdat zij niet door de gloed van de rechtvaardige toorn wordt verteerd? Hebben wij onszelf zo wonderbaar gemaakt in moeders lichaam en tot hiertoe de dood van ons geweerd, dat hij niet door onze vensters is ingeklommen?

Indien wij dit alles niet gedaan hebben, wie en wat zijn wij dan, dat een mens zijn God verdenkt, en meent dat Zijn almachtige goedertierenheid niet over hem zal komen tenzij door een werkje van zijn hand of een gedachte uit zijn hersenen? Adem, als u machtig bent, zonder God! Hef Uw hand of voet omhoog, zonder uw Schepper! Houd uw hersenen in een behoorlijke vloeibaarheid zonder Zijn Geest! Laat uw hart kloppen, en uw bloed door uw aderen stromen op uw eigen bevel!

Maar nee!, u bent niet onder een Wet, u gelooft het dierbare Evangelie, en dus bent u dan toch iets. En zo zijn dan toch in u deugden en vruchten van de Geest, welke gij moet aanwenden en ook inderdaad aanwendt. - Niet waar? Zo is dan toch in een mens datgene, waarop hij goedmoeds kan zijn, dat God hem genadig zij? U wordt geschokt, wanneer u dit ontnomen wordt; u zou geheel vertwijfelen, wanneer ook dit niet gelden zou. - Wat? Zou uw geloof niet gelden, uw evangelische liefde, uw kuisheid, het leven naar Zijn geboden, uw wedergeboorte, uw bekeerd en uitverkoren-zijn, uw zelfverloochening voor andere, of uw trouw en oprechtheid. Want u bent immers geen Farizeeër; een tollenaar bent u; u bent niet als die goddeloze lieden, die de waarheid er aan geven, maar u houdt uzelf aan het rechte evangelie! U wilt een mens zijn en niets meer, maar toch ook een halve Engel en een rechtvaardige, die de toets kan doorstaan! Kunt u het aannemen? Dan hebt u hier Gods Woord, dat dit alles schapen van uw stal bokken van uw kooi noemt, waarvan Hij er geen begeert. U kunt uzelf daarop tegoed doen. Want het zijn alles louter dingen, welke de Schrift op goede gronden vordert. Maar God spreekt, dat Hij u niet zal straffen, wanneer u geen van deze dingen hebt. Ja, Hij wil van al die dingen er niet een dat u daarmee tot God zou komen. Laat dat alles thuis, als u voor God verschijnt. Deze heeft voor u een andere vrucht van de Geest, een andere zelfverloochening, een ander gebed, een andere oprechtheid, een andere trouw, een ander doen van Zijn wille, een andere bewaring van Zijn geboden. In die kondigt Hij u aan, hoe u ter rechter plaats zijt waar Hij u hebben wil.

Zijne is al het bloed en vet! U daarentegen, bind alles wat het uwe is in een bundelke samen en laat het veilig achterwege en kom tot Hem als een mens, uitgeschud zoals u bent. In die zal Hij Zijn raad met u uitvoeren, door al het menselijke en de daarmee verbonden ellende heen. Zó is Zijn welbehagen. In die Ene is al de volheid, en aan die Ene alle genade. -

Of wat dunkt u, indien het de grote God niet daarom te doen was, dat deze Enige in Wie het Zijn welbehagen was dat al de volheid zou wonen, erkend bleef tot ons eigen heil, terwijl anders nergens voor ons heil is? Zou Hij het dan niet in Zijn macht hebben om, evenals Hij alle dieren bij Zich kan samenroepen, zo ook alle mensen van de ene pool tot de andere, door duizenden natuurverschijnselen iedere dag zodanig in vreze en spanning kan houden, dat zij zich ieder uur op de knieën wierpen en op allerlei wijze zich pijnigden, - indien God er behagen in schiep, om een mens dán alleen wat te geven, en hem toegenegen te zijn, wanneer hij eerst God wat gebracht of toegewijd had, of eerst een zekere gedwongen gestalte had aangenomen? -

Of is het dan alles werkelijk heiliging van de Geest wat voor heiligheid in de wereld moet gelden? Zijn het alle gebeden naar God, die gebeden worden? Zijn het alle werken in God gedaan, namelijk die werken, die naar de gewone begrippen goed moeten heten? Is het alles liefde Gods, wat als liefde geprezen wordt? Alles liefde tot de naasten, wat er het masker van draagt? Over de hele wereld heeft men zijn offers, zijn pausdom en kloosters; roemt men zijn gebeden, zijn aalmoezen, zijn liefde, zijn goede werken, zijn streven om God gelijk te zijn, zijn ideëel van heiligheid, zijn leer van gerechtigheid des levens. Is het voor de mensen niet, alsof u van vreemde Goden spreekt, alsof u hun alles ontnemt, alsof u een godlasterende leer voortbrengt, wanneer u hun voorhoudt: *Met zulke werken komt u er niet, God heeft ze niet bevolen?*

En het is u als een vreemde leer, die leer die al uw steunsels verbreekt, en u aantoonst dat, hoewel ook de Schrift Abraham vanwege zijn werken prijst, zij toch Abraham zelf een goddeloze noemt dewelke God als zodanig in gerechtigheid voor zich gesteld heeft? Rom. 4 vers 5. Of zijn dan liefde, blijdschap, vrede, lijdzaamheid, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid, vruchten van uw geest, of zijn zij de vrucht van de Geest van Christus? Is het uw geest of Zijn Geest welke tegen het vlees begeert? Gal. 5: 17. Bent u in uw naam en door uw geest afgewassen vrijgesproken, geheiligd, of in de Naam onzes Heeren Jezus Christus en door de Geest onzes Gods? Cor. 6: 11. Bent u het, die roept: Abba Vader? Of is het de Geest van de Zoon van God? Gal. 4: 6. Bent u het, die tot God kunt bidden, of is het de Geest welke voor u tot God bidt? Rom. 8: 26, 27. Bent u het, die uzelf drijft, opdat de wil Gods gedaan worde, midden door het zichtbare heen? Of is het de Geest van de Heere Heere, die bekleedt en drijft? Rom. 8: 14. Doet u die werken, die alleen bij God goed zijn, voor zoveel Hij Zijn raad daarmee uitvoert, of doet God ze door u?

Erken het toch, dat alles van God de Heere is, dat Hij u niet berooft; dat Hij wel stenen voor Zich in heiligheid zetten kan, en Zich door dezelve kan laten aanroepen, als het Zijn bedoeling was om van u wat te nemen, uit u wat te verwachten, of als het naar Zijn raad en wil was, dat het schepsel zijn Schepper en Weldoener iets aan- of toebrengen moest, om zich voor Hem aangenaam te maken. Want dat God zich uit stenen wel aanbidde, heiligen en kinderen maken kan, die Abrahams werken zouden hebben, - zo Hij niet juist het geloof Abrahams wilde, dat van zichzelf en van alle kracht en macht afziet, en eigen heil en opbouw die in handen geeft, die ook de stenen gemaakt heeft - dat bewijzen ons de volgende woorden.

Vers 11:

Ik ken al het gevogelte van de bergen, en het wild des velds is bij Mij!

Het gevogelte van de bergen, dat rondfladdert, wie kent het stuk voor stuk, gelijk God het kent, van wie getuigd wordt, dat geen musje van Hem vergeten wordt? Was het dus de wil van de grote God, dat het doen het werk van het schepsel Hem zou prijzen, om daarmee enigermate Zijn gunst te verwerven, of daardoor iets te betekenen, dan behoefde Hij daartoe geen mensenkind. Want alles staat Hem ten dienste. Het is dus niet nodig, zich te beangstigen, al was God iemand ongenegen, omdat hij Hem niet ingevolge de Wet, één vogel gebracht heeft. Want dan was het de Heere God een kleinigheid om alle vogels tevoorschijn te roepen dat ze zich alle samen lieten slachten, en Hem blijdschap gaven door de reuk van hun brandende koppen. Van het offerbrengen van de vogels, leest men in Leviticus 1: 14-17; 5: 7; 12: 8; 18: 21; 22: 49-53 en Genesis 15: 9.

De Heilige Geest vraagt niet, of deze leer, waardoor ook de armste mensen op eenmaal van het bang geweten aangaande een offer, - dat toch zo licht geschieden kon, - ontslagen werden, ook een gevaarlijke strekking had. Daar toch het Morgenland vanouds her miljoenen duiven voedde, ware zo'n offer een kleinigheid. God de Heere vraagt echter naar klein noch groot, als het daarom gaat, of Zijn doen Zijn werk, dan wel of 's mensen doen en werk zal gelden. Waar het de vraag is, of het gelden zal dat Hij woning onder de mensen genomen heeft, en zij zo geheiligd zijn door Zijn inwoning Hij hen dan wil dat zij hun gaven brengen om tot Zijn heilige woning te kunnen naderen. - Dan mag de gift groot of klein zijn, van rijken of armen, van machtigen of van zwakken komen, Hij kan ze niet aannemen. Dát is juist Zijn barmhartigheid, dat Hij het de mensen zo overluid laat prediken en toeroepen dat zij zich niet op de hoogten Gods begeven, om Zich met Hem gelijk te stellen, en bij Hem hun werken en zondigen tegen Hem, door hun werken en gesteldheid weer in het gelijk brengen. Maar dat zij onder in het dal blijven wachtende op Zijn goedertierenheid, welke geen grond heeft in noch geen aanleiding heeft genomen uit datgene wat wij zijn of niet zijn, wat wij offeren of niet offeren, maar enkel en alleen uit Hem Zelf is voortgekomen en steeds voortkomt.

Dat hier nu ook van wild gedierte gesproken wordt, welke vertaling van het Hebreeuwse woord hier niet ongepast is, is recht geschikt, om een mens met zijn kwade gedachten van God en met zijn hoge gedachten van zijn eigen toebrengen (=offeren) en van hetgeen hij daardoor geworden is en wordt, geheel en al te verootmoedigen. Want daardoor worden de reine dieren met de onreine gelijk gesteld, en ook het offeren van de eersten, hetwelk toch naar de Wet was, met dat van de andere, wat geheel tegen de Wet was. Dat luidt evenzo als de Heere dikwijls gezegd heeft: ... en deze was een Samaritaan. (Luc. 18: 31, 33. Cap. 17: 12. vergel. Cap. 7: 24.

Doch dit is het karakter van de Waarheid, dat zij in geval van verkeerde opvatting, spottenderwijze spreekt zelfs van dingen, welke God elders geboden heeft, en zo de mens tot een dwaas maakt, met zijn inbeelding dat hij door zijn eigen doen iets bij God te betekenen heeft, terwijl Hij een ander wil zijn dan tevoren. Niet dat dit geschiedt om de mens ten onder te brengen, maar zijn eigenheid wordt daarmee ten onder gebracht. Dat is eigenlijk niets anders dan de trouw van het liefderijk en genadige Vaderhart Gods, welke zo de trots van de mensen buigt, waarmee deze zichzelf in het verderf sleept.

Of maak u daar iets uitop, dat u God prijst en loven moet, zet er u toe, en plaag uzelf dat u Hem looft; schud daarbij van u af wat u aanklaagt dat u een mens bent en blijft, en ga dan in de vroege morgen uit, en zie of gij uw Schepper zo prijzen kunt, als de lieve vogeltjes dat doen. Plaag uzelf om Gode dankbaar te zijn, en zie of u zo dankbaar kunt zijn of Gode zo getrouw, als

de hond zijn meester is. Oordeel zelf of u de ordening van de dingen, gelijk God die heeft daargesteld, zo in acht neemt als de dieren dat weten te doen. Zie toe of u de plaats, waar God u heeft gesteld, zo in erkentenis houdt, als de os de kribbe van zijn heer. Zie, of u meer ontzag voor de Engel Gods, meer gevoel van gerechtigheid hebt, dan bijvoorbeeld Bileams ezel! Indien u meent door de innerlijke gesteldheid van uw hart u vrijspraak van zonden kunt verwerven, of daardoor op Gods gunst aanspraak kunt maken, en u op allerlei wijzen vroom meent te moeten gedragen, opdat God u niet straffen zal, maar u genade doe toekomen, dan bent u immers net zo verstandig als die, welke meenden het een en het ander door offers van dieren en vogels te verkrijgen. Zou God zich echter in Zijn doen laten bepalen, doordat men vee en gevogelte offerde? Dan kon Hij immers al het gedierte tot Zich bijeenbrengen, rein en onrein. Zou God Zich bewogen gevoelen dat Hij u in genade aanzag, doordat een nietig mens zich in een daartoe waardige gesteldheid zette? Dan heeft Hij immers schepsels genoeg die Hij voor Zich kan roepen. Ja, welke men ook noemt, of het nu instinkt of hoe men wil, allerlei prijzenswaardige en beminnelijke eigenschappen tot welbehagen en lof Gods aan de dag kunnen leggen, zoals die niet eens bij een mens gevonden worden, vooral niet indien hij van zichzelf wat goed gelooft, iets van zich en in zich meent te zien, waardoor hij de grote God aan zich zou verbonden hebben. De beschouwing van de natuurlijke geschiedenis van de dieren, en de geschiedenis van de menselijke hartstochten, bewijzen dat overvloedig.

Zo'n waarheid mag u bitter vallen, wie u ook bent, verwerp ze echter niet! Want juist deze is het die een mens, een zondaar, moed geeft, opdat hij door het bewustzijn dat het met zijn vroomheid, met zijn gerechtigheid, met zijn heiligheid met zijn streven, met zijn Gode-gelijk zijn, met al zijn werken uit en afgedaan is, niet worde teruggehouden om, - zoals hij zich bevindt, - een gerechtigheid te eerbiedigen, welke hij tot hiertoe miskend had, welke niets van het schepsel neemt, maar zich uit zichzelf over hen uitbreidt.

Vers 12.

Zo mij hongerde, ik zou het u niet zeggen, want Mijne is de wereld en haar volheid.

Versta het wel, wat God zegt. U, die uzelf vermoeit, hoe u God zult tegemoet gaan, gelijk iemand ergens zegt: "Waarmee zal ik Hem tegenkomen? Zou ik het daarmee doen, dat ik mijn eerstgeborene slachte, of Hem de vrucht mijns buiks offerde? Micha 6: 6, 7. Terwijl u alles in het werk stelt, om Gods genade van uw werk, Gods eer van uw gedrag, Gods rijk van uw pogingen afhankelijk te maken, zal God zoveel te meer alles in het werk stellen opdat u niet te weten komt wat dan eigenlijk Zijn begeerte en wil is. Hij zal toch wel weten uit te voeren wat Hij wil, en er u niets van laten blijken. Want van waar zou Hij het niet kunnen nemen wanneer Hij wat hebben wilde, Hij, wie alles toebehoort?

Wat zijn wij toch erbarmelijk verharde mensen, om te menen dat de zaak Gods echter in onze handen is, en wij toch iets in ons hebben, waarmee wij Gode voldoening geven, Hem tevreden stellen en voor ons genegen maken en dat wij nu daartoe al onze krachten moeten in het werk stellen, om ten minste zo nabij Hem te komen, dat wij zijn zalige Hemel, met de wierook van ons heiligheid, met het vlees van ons inspanningen, met het bloed van ons ontberingen en opofferingen vervuld hebben! - Zó ver zal het echter niemand ooit brengen, dat God Zich zou laten verplichten door zijn gift, hetzij dan klein of groot of wat ook, een mens God zou kunnen voorhouden: dit heb ik U gebracht, dus bent u ook verplicht mij uw zaligheid deelachtig te maken; dit heb ik voor U er aan gegeven, dat dáár heb ik nagelaten, wat ik even zo goed had kunnen doen, als andere mensen; dit en dat heb ik gedaan U ten believe; dus bent u nu ook

verbonden mij de handen op te leggen.

Overeenkomstig uw ingebeelde of welgemeende gerechtigheid en liefde Gods en menslievendheid zal uw loon zijn. En heeft ook ongerechtigheid u daartoe gedreven, zo zal nochtans volgens uw goeddoen uw loon zijn. Hij, Wiens de wereld is en haar volheid, kan u wel voor een raap een akker, voor een druppel water een vat wijn geven, en zo in duizend gevallen, u dat wat gij welgemeend gedaan hebt, Koninklijk vergelden, en doet dat ook. Maar als u nu meent de grote Koning van hemel en aarde daarmee aan u te verplichten, dan zult gij u misrekend hebben. God zal Zich dat niet laten opdringen. - Ellieve! U kunt Hem niets brengen, dat voor Hem niet minder is dan een zandkorrel, dan een stofje; om niet te zeggen dan uitwerpsel. Of wat heeft een mens toch op zichzelf voor waarde? Wat is al zijn werk, waarmee Hij meent Gode een dienst te moeten doen, voor Dien, voor Wie alle vlees gras is, en al zijn heerlijkheid als een bloem des velds! Voor Dien, voor Wie al de volkeren als een druppel aan de emmer, en als een stofje aan de weegschaal geacht worden! "Zie, Hij werpt de eilanden heen als dun stof, en de Libanon is niet genoegzaam om te branden, en zijn gedierte is niet genoegzaam ten brandoffer. Alle volkeren zijn als niets voor Hem, en zij worden bij Hem geacht minder als niet, en ijdelheid. Hij zit daar boven de kloot van de aarde, en derzelve inwoners zijn als sprinkhanen." Jes. 40. Als Hij op haar slechts blaast, zo zijn zij verdord, en een stormwind voert ze als stoppelen weg.

En wij aardwormen, menen dat God toornet en ons zal straffen, omdat wij niet heilig zijn naar onze begrippen, die wij voortdurend in Gods Woord zoeken in te brengen!

Vers 13:

Zou Ik stierenvlees eten, of bokkenbloed drinken?

Ontzettende vraag! Waarbij de mens samen moest krimpen, daar zij hem beschuldigt, dat hij de grote God met een wanschepsel, of met een wild van die gelijk stelt, dat zich met het vlees en bloed van de dieren wil verzadigen. Bemoedigende vraag, voor een mens die van de kwade consciëntie, met al zijn offeren niet bevrijd kan worden, en tot God schreeuwt: "Wees, mij zondaar genadig."

Maar tevens een vraag, die de schijn van alle goddeloosheid en godslastering moet hebben, voor al diegenen, die schriftgeleerden willen zijn, en niet verstaan, wat zij zeggen noch wat zij bevestigen. Want indien God toch in Zijn Wet het slachten van de stieren heeft bevolen, en naar deze Wet bijna alle dingen door het bloed van bokken en kalveren gereinigd werden, en geen aflat van zonde plaats vond, dan alleen door het vergieten van het bloed dezer dieren, zo scheen het een vraag van spotternij en lichtzinnigheid en van de allerfijnste boosheid te zijn. En toch, niet in de vraag, maar in de mens steekt de spotternij en de boosheid, indien hij zich aan zo'n vraag ergert. Want de allerdiepste verschrikkelijke gedachten van de harten en, naar welke de van God afgevallen mens, God, de Allerhoogste, de Almachtige, de God aller goedertierenheid genade en barmhartigheid beoordeelt, laat de Geest van de Heere in deze vraag openbaar worden. Want de mens houdt zich altijd voor beter dan God, altijd voor goed, hoewel hij tot alle goed onbekwaam is. Hij verstaat het niet, en kan het niet blijvend in gedachtenis houden, dat God de geschonden gerechtigheid voor het verloren mensdom weer wil opgericht hebben. Altijd meent hij dat het uit hemzelf en door zijn offers tot stand moet komen, alsof hij door zijn lijden en doen weer goed maken kon, en nu ook goed maken moet, wat hij verdorven heeft.

Maar bij God moet de schuld wezen, en nu moet de mens dezelve opheffen. In God moet de

gestrengheid zijn. dat Hij zich over de overtredingen wreekt; dus moet men alles in het werk stellen om deze wraak van zich af te weren en God weer voor zich in te nemen, en dan wordt God het allereerste naar 's mensen waan bewogen, hoe meer men Hem in stukken gehouwen vlees en uit het dode lichaam uitgedrukt bloed voorlegt. Zo meent men, staat het in 's mensen macht het verdorven altijd weer goed te maken, doordat men zich een dag plaagt en de kop laat hangen als een bieze.

Had nu de mens nog maar niet een nog veel ergere opvatting van Gods gerechtigheid gemaakt, dan deze, dat men er met het vlees en met het bloed van geslachte dieren komen kan! Want de mens heeft zijn kwade gedachten van God zo ver de teugel gevierd, dat de vraag op deze wijze luidt: Eet Ik het vlees van mensen, die zichzelf in hun lusten en begeerten vet gemaakt hebben? Drink Ik mensenbloed? Word Ik verzadigd door een mishandeld en geselsd lichaam of door het uit de rug gezwepte bloed? Heb Ik dorst naar mensentranen? Laat Ik mij spijzigen door boetedoeningen, door beloften en belijdenissen? Honger Ik daarnaar, dat een mens zichzelf dwang oplegge, van zich datgene te ontzeggen, wat ik voor hem geschapen heb? Van zich aan banden te leggen in dingen, waarin ik hem vrijgemaakt heb? Zich als in te rijgen, waar ik hem zonder banden heb gelaten? Zich anders aan te stellen, dan ik hem hebben wil, of dan hij zichzelf kent? Honger ik daarnaar, dat hij zich geweld aandoe, om met een momaangezicht te verbergen dat hij mens is?

En wat nog erger is, zelfs zij die zich aangaande zulke dingen beroemen beter onderwezen te zijn, weten niet, dat ook in hun hart en een dergelijke vrucht van zulke kwade gedachten van God aanwezig is, daar zij het vlees en bloed van de Heere der heerlijkheid nooit anders beschouwen dan alsof God ten minsten dat vlees had willen eten, en bloed drinken; en als at en dronk Hij het nog steeds! Ja, langs zo'n weg moet Gods gerechtigheid bevredigd zijn en heeft Hij zich laten betalen wat wij schuldig zijn. En wij hebben zo de kwitantie in onze hand voor zover wij dit geloven.

Dat men nu bij zulke kwade gedachten in een gedurige onvrede verkeert, en het zich alleen maar opdringt, als men tot al het verdere geen tijd meer heeft - hoewel men overigens het onvoldoende daarvan wel bemerkt en dus ook een ieder naar zijn gesteldheid een zelf uitgedachte wandel van schijnbare ootmoed, van lichaams- en geesteskwelling erboven opzet, - dat ligt in de aard van de zaak.

Daar wij nu allen, zoals wij van nature zijn, de hoogmoed van het offerbrengen onzerzijds wieroken; en omdat voortdurend het doen en opnieuw doen - met de tegen Gods barmhartigheid aandruisende vraag: "moet er dan niets gedaan worden?" - in het hart opwelt, verneem nu hoe de grote God geëerd en gediend wil worden.

Vers 14.

Offert Gode dank, en betaalt de Allerhoogste uw geloften!

Een dierbaar en aller aanneming waardig woord, dat degene moed in het hart geeft, die het op allerlei wijze beproefd heeft de Heere welgevallig te zijn en van ganser hart gevraagd en gevorst heeft naar Zijn heilige wil. - Ach! hoe lang, hoe lang heeft hij zich al geplaagd en zich rusteloos heen en weer geworpen op het ziekbed van zijn zonden! Wat heeft hij al niet aangegrepen om van de smartvolle kwelling van de driften vrijgemaakt te zijn? Wat heeft hij zich niet al laten welgevallen om gezond te worden volgens regelen van vleselijke geboden en menselijke instellingen! Hoe heeft hij dan bij dit, dan bij dat gebod Gods, zoals hij dat naar vleselijk begrip verstond, beproefd, om te worden zoals hij geloofde te moeten zijn om in het Hemelrijk te

worden opgeschreven! Welke offers van allerlei aard heeft hij aangebracht, en tot welk een hoogte is de nood bij hem gestegen in het gevoel, in het bewustzijn van de inwendige goddeloosheid, van het buiten God zijn!

En te midden van deze offers en godsdienstige inspanningen, waar het nu met alles uit, en gedaan is, en niets dan verlorenheid overblijft, welke woorden van zaligheid, van plotselinge rust, van stilstand op het steile pad van inwendige vertwijfeling, welke woorden van bevinding dat men is opgenomen in de armen van de eeuwige ontferming, zijn ineens daar! – ‘Niet die offers, welke gij bedoelt, en waarover het u bang is, dat u ze niet brengen kunt, wil Ik. Ze zijn Mij nooit in de zin of in de gedachte opgekomen. Ik heb dit alles nimmer begeerd. Ik heb u alles kwijtgescholden; *offer Mij dank!* Dat is nu een ander offer, waaraan u tot hiertoe niet gedacht hebt, hetwelk ook in uw hart niet is opgekomen, wat u ook nooit geloofd hebt dat dit Mij enig en alleen aangenaam was.’

O, welk een dierbaar woord! ‘*Gij hebt lust gehad tot de vrede uws knechts, o God! Zó toont U hem de rechte weg aan, die U voor hem gelegd hebt het pad waarop U hem gesteld hebt, en waarin U hem ook hebt geschapen, nog lang voordat hij naar U omzag hebt U naar hem gezien!*’ *Slacht Gode lof*, zegt het Hebreeuwse woord. En dit mag wel inderdaad een slachten heten. Want men verbeelde zich toch niet dat men daarmee zo gemakkelijk in orde is.

Waar is toch de mens, die het eenvoudige, het alleen ware wil liefhebben, al denkt hij dat ook van zichzelf? Hoe? Niets, in het geheel niets doen, dan alleen loven, en opnieuw loven, alleen dankzeggen, en opnieuw dankzeggen! Nee, dat is te eenvoudig. Het is waar, er zijn mensen, die veel gejuich maken, en het altijd in de mond hebben, dat zij God niet genoeg danken kunnen. Maar komt men op de grond, waarom zij juichen, dan is het een leeg vat, dat juist daarom veel geluid maakt, omdat het leeg is. Wat doet dat echter tot de waarheid af, wat, tot de stem van de Heilige Geest welke het loflied in de mond legt: “Gij alleen zijt heilig, o God, Gij Almachtige! Gij hebt gemaakt de aarde en de Hemel en de afgrond. Hij geeft de bazuin in de hand: Zingt Jehovah! Want Hij heeft zich hoog verheven, het paard en zijn ruiters heeft Hij in de zee geworpen.”

Maar daarvoor staat de mens; versteend van hart gelijk hij is. Hij heeft zich liever toegerust met offers, geharnast met goede werken, en gepantserd met zelfgekozen heiligheid. Neergeworpen door zelfgekweekte vijanden, wast hem de moed in de banden van zijn zonden, dat het hem toch gelukken zal. En daar moet nu Gode dank betaald worden, een gejuich van bedwelming aangeheven worden, ... wat even spoedig als het opkomt weer gesmoord wordt door de zucht naar het vergankelijke. Dat Gode lofofferen, dat Hem danken zoals het in de Heilige Geest is, hoe zal die dat kunnen leren of verstaan, die het offeren tot een hoofdzaak en het dankzeggen tot een bijzaak, tot het laatste bedrijf maakt, en waar hij nimmer toe komt?

Het was de dag van de grote Halleluja's! en al de inwoners van de stad Gods loofden de Heere tot op een tittel en jota, tussen de twee avonden. En toen zij de lofzang gezongen hadden, toen op hetzelfde feest doodden zij Hem, Die zij loofden, omdat zij Hem niet wilden kennen in hun verlorenheid, waarin Hij kwam, om hen uit de verlorenheid met Zich in eeuwig gejuich over te brengen.

En waar is de mens dat beweren kan, *ik deed niet mee?* Wèl hem, die het hij vernieuwde keren ervaren heeft, en het eens en voor altijd van zich erkent, dat er om de wil Gods te doen, - niet gelijk hij wil, maar gelijk God wil - wat anders moet wezen dan het willen en lopen van de mensen, en dat hij tot het doen zo weinig verstand en daarvoor zo weinig orgaan heeft, dat hij veeleer van zich bekent: ‘ik heb geen begrip van hetgeen ik doe. Want dat wat ik wil, doe ik niet, maar hetgeen ik haat dat doe ik.’ – Wèl hem, die door honger naar gerechtigheid

gedreven, in een gebied is overgebracht, hetwelk hij vroeger voor een gruwel hield. Hij moge lang betuigen, wij zijn vrome lieden, mensen waarop men zich kan verlaten, eerbare mensen. Hij mag bevreesd worden; het hart mag hem bezwijken zodat hij sidderende tot de andere zegt: Wat is dit dat ons God gedaan heeft? ... Als God hem zijn vrome werken waarmee hij zich leven en overvloed had willen kopen boven in zijn zak laat teruggeven, dan zal hij nog zijn Verlosser, - Die hem ook in angst en nood voert opdat hij de dank van zichzelf eraan gegeven zou hebben, en het heil voor altijd zou genieten, - als iemand beschouwen die hem wil doden! O, hoe moet het hem door het hart gaan: 'Mij hebt gij gedood met de offers van uw hoogmoed, maar Ik leef nog en zit zo hoog, dat ik u daar kan brengen, waar nimmer gebrek is. Uit mijn onveranderlijke liefde wil Ik u verzadigen. Want daartoe ben ik gekomen. Mijne is het land, en haar volheid. Zegt het de uwen aan; Ik leef en breng u thuis!' Gen. 42: 28. Wat roemt hij zo'n Heiland, als hij het loffelijkste van het land krijgt, met een weinig balsem en een weinig honig, specerijen en mirre, terpentijnnoten en amandelen, en het dubbele geld in de handen of het wedergekeerde zilver in de handen? Hij geeft geen acht op geschenken, gaven en offers. "Breng deze mannen in en maak het geslachte maal gereed. Want deze mannen zullen met Mij eten." Hij kan zich niet langer bedwingen; het hart klopt binnen in Hem. Vreest u nu nog omdat u in Zijn huis wordt gebracht langs wegen die u een hellevaart toeschijnen? En zegt u, 'vanwege het zilver, vanwege mijn offer word ik zo geleid; Hij overrompelt mij; Hij overvalt mij?' Welnu, dan is hier Zijn Woord, waarin Hij Zich bekend maakt: *'Ik ben de uwe en gij de Mijne! Ik leef en gij zult leven! Ja, leef in uw bloed! Weg met al dat slachten; slacht Gode dank, gelijk geschreven staat: Wat zal ik de Heere vergelden voor al zijn weldaden aan mij bewezen? Ik zal de beker der verlossingen opnemen, dat is, in uw barmhartigheid laat ik alles opgaan.'*

Dat men het toch goed versta dat deze dank niet als een werk geboden is, of als iets dat op het geloof volgt of dat een deel uitmaakt van de Godzalige wandel, of een stukje is van een heiliging. Nee, maar deze dank staat tegen alle werken en offers over, niet als een nieuw werk alsof men dan nu met dankzegging goed maakte, wat men anders met werken moest doen. Wij kunnen er niets mee goedmaken. God heeft het ook niet zo bedoeld als wilde Hij tenminste nog dankzegging. O, om onze dankbaarheids wil heeft God de wereld niet gemaakt, ook ons niet geschapen, noch Zijn Zoon gezonden. Hij heeft het ook niet gedaan, opdat wij Hem er voor zouden dankzeggen. Hij is bewogen geweest met ons verderf, en door Zijn eigen vrije toegenegenheid en het welgevallen in Zijn Woord, om ons uit het verderf uit te halen en in Zijn gerechtigheid gesteld te hebben. Daartoe heeft Hij dit alles gedaan, wat Hij gedaan heeft. Met de innerlijke bewegingen van de barmhartigheid onzes Gods heeft ons bezocht de Opgang uit de hoogte, niet om daarvoor dankzegging in te oogsten, maar om het neergeworpene, verlatene en verlorene in te oogsten! Zijn heil en Zijn eer heeft Hij over ons doen komen tot prijs van Zijn genade. De lof hiervan stelt Hij daarin dat Hij gered heeft, maar niet in het ontvangen van dank.

Het Hebreeuwse woord betekent: *zich laten zien*. Alsof er stond: *Slacht Gode dit, dat gij u aan Hem laat zien*, of vertoon! Versta dit toch zo. Dan sluit het alle werk uit en is het het enige goede werk, ja, de samenvatting van alle goede werken, en toch is het geen werk. Nietwaar? Dat was eens een goed werk, dat alle boze werken achter de rug wierp, toen een zeker doorbrenger of verkwister van al zijn goed en vaderlijk erfdeel, die men zelfs de draf van de zwijnen weigerde, zo tot zichzelf kwam, dat hij zei: 'Ik wil opstaan en tot mijn Vader gaan, die helpen kan. Ik wil hem zeggen, Vader, ik heb gezondigd uw kind nog te heten; nee, dat ben ik niet waardig.' En zo met lompen bedekt als hij was, liet hij én zijn kindschap én zijn boze daden daar - hij maakte zich

op, en vertoonde zich om slechts als een dagloner te worden. Zo'n daad! doe die - maak u op en toon u!

Maar dit, dat men zich opmake en zich voor God zien laat zoals men is, dit openbaar belijden, dat wij vlees zijn, heeft inderdaad voor de mens iets in zich alsof hij zichzelf slacht. Hoe spoedig heeft men daar de verontschuldiging bij de hand, dat dit toch maar zo niet gaat, dat men niet kan, niet durft. Of, men zegt wel Vader, Vader, en doet zich zeer evangelisch voor, zonder dat men in waarheid voor God verootmoedigd is. Trouwens de mens kent geen banger stap, dan dat hij tot zichzelf kome en alles uit de hand werpt wat hem streelt en geruststelt. Want dat stelt hem gerust, zo hij meent, dat hij wat in eigen hand heeft. Zou hij zich inderdaad voor God en mensen laten zien zoals hij is, zo hield hij de steun niet meer waarmee hij zijn werken overeind houdt. Wachten is de les, waar God Zijn goede woorden vervult, en het zichtbare belooft, waar niets meer is; veeleer heeft men dat tegen zich. Zichzelf heeft men tegen zich als het er om gaat de waarheid te geloven van de woorden des Ontfermers, Die zowel trouw als veilig aan de hand leidt. Intussen zal men die waarheid niet geloven, indien men zich eraan niet onderwerpt, zich eraan niet overgeeft zoals men is, met al zijn lusten, begeerten en uitzichten. Maar hoe graag hield men die tegelijk bij de hand! Hoe graag maakt men zich wijs, dat men alles eenmaal met zijn goede werken zal kunnen verrekenen. Daarom is er wel niets waarvoor men zo terugdeinst als juist voor deze woorden. Want bij zijn werken kan men zich neervlijen en daardoor zichzelf toewijden. Maar waar deze woorden gelden, daar heeft die zelftoewijding een einde, en men staat ontbloot voor God, als een goddeloze.

Hoe sluw is intussen de mens! Om over zijn zonden een heilig dekkleed te werpen, beweert hij, dat men alle geboden Gods teniet zou doen, indien men zich zo liet zien zoals men is. Hij voelt het wel, dat dan niet alleen de zonden openbaar zouden worden, waarop hij óf de schuld werpt, óf welke hij voor heiligheid wil laten doorgaan, maar dat veeleer hij, zondaar, alsdan afgedaan zou hebben met zijn eigen, met zijn willen en zijn lopen. Hef de oorzaak op en de werking heeft een einde; laat de mens zich tonen zoals hij is, zich overgeven zoals hij is, en hij gaat over op het gebied van genade. Op dat gebied heeft hij niets meer te zeggen, hij heeft er afgedaan met eigen zin en wil en begeerte, en met die werkkring, welke zo zoet en behaaglijk is, omdat de hovaardij van 's mensen IK er bij gevoed wordt. Dat IK doet het, dat men zich zo verlustigen kan in alles wat schijn heeft, en dat men elkaar opdrijft tot allerlei torenbouw. Want de een verlustigt zich graag met de ander in zijn eigen lust. Vandaar dat hangen aan zelf opgedrongen offers, bij al het voorstaan van de genade; dat verdraaien van de woorden van zaligheid, dat zich daartegenin verharderen, alleen om het leven in eigen hand te vinden. Vandaar ook die haat en nijd waar het Woord Gods komt, dat geen dienst of werk van 's mensen hand vóór of na de genade, kennen of aannemen wil. Vandaar dat men zich onder elkaar als het ware uit ijver Gods opruit: 'Zie, deze mens spreekt lasterlijke dingen tegen de Wet en tegen onze Heilige Boek. Vandaar eindelijk, dat het iemand voorkomt als de gevaarlijkste stap, als een radeloze sprong in de diepte, als een hellevaart, om zich zoals hij is en zich bevindt, te werpen in de armen van een ontfermend God! Ach, de ontmoeting van de Vader, die als de zoon nog ver van hem is, hem al ziet, met innerlijke ontferminge bewogen wordt, en toelopende de zoon, die dood en verloren was, om de hals valt en hem kust; dat is de mens als de ontmoeting van een leeuw, als van een grimmige beer, die men niet afweren kan.

Maar het zij zo. Men lope er tegenin met opgeheven schild, Gods Woord heeft altijd de overhand gehad, en wie er het welmenendst tegen inloopt, is het hem om Gods wil en alleen om Gods wil te doen, - gelijk het een Paulus daarom te doen was, - de Heere zal er wel wegen op

weten om hem te grijpen tot Zijn wil. Overigens dit is het getuigenis van de waarheid van alle werken, die wat anders zijn, en wat anders tot oogmerk hebben dan dat men zich tone zoals men is, dan dat men zichzelf verloochene: “Hebt gij Mij veertig jaar in de woestijn slachtofferen en spijsoffer toegebracht, o huis Israëls? Ja, gij droegt de tent van uw Melech en de stelling uwer beelden, de ster uws gods, die gij uzelf had gemaakt” (Hoséa 5: 26, 27).

Daarom is het ook dat de Heilige Geest in onze Psalm zegt: **Offert Gode dank**. Doet het Gode. Een heilzame aanwijzing tegen het verschrikkelijke zelfbedrog, dat iemand in de waan laat, dat hij Gode werkzaam is, terwijl hij het is voor zichzelf en voor de God van zijn fantasie, de duivel, die zich voordoet, al was hij Jezus, al was hij de Heilige Geest, de God van waarheid. De levendige God maant hier van een werkzaamheid af, waarop Hij geen acht nemen kan. Immers dit woord “Gode” is een levenswoord voor elke aangevochtene en troostbehoevende, die tot dusver door de Duivel werd teruggehouden met de inwerping dat hem de grimmigheid Gods onder de voeten brandt wanneer hij de vrome werken van de duivel loslaat. Want bij zo’n woord ziet hij eensklaps in, hoe dat al zijn vorig doen wel naar het vlees maar niet Gode gedaan is, zodat hij verheugd tot Geest overgaat om aan⁴ Geest te wandelen, opdat de levendige God geëerd en gediend wordt naar Zijn Woord.

Wil iemand een genadegift, dan late hij zich zien in zijn nood zonder tegengeschenk. Want daarmee zou hij de gift betaald hebben? Al was het ook één penning voor zulke genade, en de genade is geen genade meer. Want, zo luidt Gods Woord, *wie Ik genadig ben, die ben Ik genadig, wie Ik wat ten geschenk geve, die geve ik het ten geschenk*.

Als men zo’n geschenk ontvangen heeft, dan tone men zich voor en na, opdat men genade voor genade ontvangen hebbe. Men tone zich Gode, zoals men is, men legge deze belijdenis af: ‘U bent tot mij gekomen in mijn armoede en mij hebt Gij geborgen in de rijkdommen van Uw ontferming, in de overvloed van Uw genade en goedertierenheid.’ Wie heeft Hem iets wedergegeven of vergolden? *Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen*.

Wonderbaar is het zoals de barmhartigheid behoudt wát zij behoudt: de braambos brandde in het vuur en de braambos werd niet verteerd. Wat, wilt gij uzelf met ijzer en staal bekleden om in dat vuur niet verteerd te worden? Dor en verdroogd hout zijn wij en blijven dit. Belijd dat van uzelf voor God, en u zult het ondervinden dat de vlam Gods geen braambos verteert maar behoudt; dat is het enige offer, wat God behaagt: ‘o die grootheid van Uw ontferming, ik een zondaar, en Gij, o Heilige God wilt in mij wonen? Die inwoning moest mij verteren en zij behoudt mij voor de eeuwigheid. Als niet Uw vlam erin was, welke vlammen zouden mij verteren! Op uw Woord is ook een gezonde hand melaats; en opnieuw: op uw Woord een melaatse hand gezond.

En waartoe heet het dan nu: **Betaalt de Allerhoogste uw geloften?** Waartoe anders, dan omdat men zich veel op de hals legt, wat men meent te moeten dragen, omdat men zich naar de wandel van het vlees, met zijn vlees tot het een of ander heeft verbonden? Te weten, men is nu eenmaal in zo’n betrekking en kan er niet goed vanaf. Men wordt toch ook voor wat bijzonders aangezien om bij de feestoffers van allerlei aard mee te doen; men heeft er zichzelf ook eenmaal ook toe aangeboden, zich er vrijwillig toe verbonden. Geloften heeft men gedaan, die men toch

⁴ Kohlbrugge heeft de gewoonte om evenals in het Grieks het lidwoord *de* bij Geest weg te laten. Hij volgt dikwijls de letterlijke vertaling van het Grieks, zoals in Romeinen 8:1. *Wandelen aan Geest*. Het Griekse werkwoord betekend letterlijk *rondwandelen* (levenswandel) en wordt door de Statenvertalers weergegeven: wandelen naar de Geest. Het Griekse kata Pneuma staat in accusatives (4^e naamval). Het betekent letterlijk: daarnaar en/of daarheen; figuurlijk: volgens een regel en/of naar een doel.

nu dient te vervullen; geloften in zelfgekozen wegen, die men toch over het algemeen voor Goddelijk houdt. Die machtigen, die geweldigen, die goden in de dingen des Hemels moet men toch gehoorzaam zijn, en hen zijn woord gestand doen, om in achting te blijven bij hen die in achting zijn.

Zo denkt men. Zal men geheel daarvan afzien? Zal men in eenvoud bij hen de belijdenis afleggen, dat men zich niet meer vergezelschap met hun werken? Maar Gods Woord is toch wellicht bij hen? Maar toch, met de gerechtigheid welke voor God geldt, is het toch anders gelegen! Maar hoe dan? Hier is het antwoord. Er is er Een die hoger dan alle hogen, de Allerhoogste, Die is niet bij de hogen, wat u zo schuchter denkt. Hij woont bij de nederige, bij hem die van een verslagen geest is. Betaal Hem uw geloften!

Maar wat zijn dat dan voor geloften die men Hem te betalen heeft? Die laten zich kort beschrijven: 'Als Gij, o God mij uit deze grote nood, uit deze dood, waarin ik mij bevind gered zult hebben, dan zult Gij, Heere, mij tot een God zijn, en ik zal het aan de hele wereld bekend maken, dat, wanneer Gij U over iemand ontfermt, Gij u dan zó over hem ontfermt, zodat het enkel ontferming is, en dat zij, die de ijdelheden van de valsheid onderhouden, hun weldadigheid verlaten' Jona. 2: 4.

Zo hebben vanouds alle verlorenen in hun roepen tot God, de Heere hun geloften gedaan. Zoals ook David het eenmaal uitriep: Laat mijn ziel leven en zij zal u loven (Psalm 119: 175). Dit was het betalen van zijn geloften aan de Heere, die bij Hem, in diepe modder verzonken liggende, gedaan had waarvan hij uitgalmde: *o Heere, ik ben Uw knecht, de zoon Uwer dienstmaagd, Gij hebt mijn banden losgemaakt.* Dit was de betaling, dat hij de Heere loofde en Zijn Naam verkondigde, dat hij van zichzelf beleed en het niet verzweg, dat hij een mens was, en van de Heere, dat Hij God en zijn God was. Die Zich koninklijk over een ellendige ontfermt, en die als God wil wonen in dit zonden- en jammerdal en het wil heiligen door Zijn regering, een regering van genade en trouw, zoals Hij die aan de Zijnen bewijst.

Vers 15:

En roep Mij aan in de dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren.

Diegenen, die zich steeds achter hun offeranden versteken, en daarom nooit tot zichzelf komen noch tot de waarachtige belijdenis voor God van hetgeen zij zijn, - en zodoende vroom zijn en vroom blijven willen in hun eigen vrijspraak, die zij *rechtvaardigmaking* noemen, zijn er altijd opuit om het te bespreken, hoe zij de breuken, welke dagelijks in hun vroomheid ontstaan, telkens door nieuwe voornemens van alle betere offeranden zullen aanvullen. En welke bezigheid en streling hebben zij van hun onderlinge opwekkingen, van hun met moeite opgehaalde gebeden! Maar zoals zij er niet aan willen, om door het geloof rechtvaardig te zijn, is het ook zeker, dat zij bij al hun voorgeven van veel gebed en strijd, de Heere niet aanroepen. Daarom blijven zij ook nooit staan, als het op de proef komt, maar doen naar hun begeerten en vergoelijken hun verdraaide wegen en vloeien zo door. Want zij laten zich boeien door het zichtbare, zij weten niets, noch verstaan niets van de benauwdheid, waarvan de Schrift spreekt.

Alle die Godvrezend leven willen in Christus Jezus, worden vervolgd. Men heeft hier niet anders te verwachten. En toch zegt God, dat men van de rechtvaardige preken zal, *dat het hem wel zal gaan.* Zal het de rechtvaardige wèl gaan? Waarom gaat het hem dan zo kwalijk? O, als het hem zichtbaar wèl gaan zou, dan behoefde Gods Woord de rechtvaardige niet te troosten. Dat troostwoord geeft genoeg te verstaan, dat het hun naar het zichtbare zó gaat, dat zij het niet begrijpen kunnen, dat de Heere met hen is. Want wat staat er op de enge weg van de

rechtvaardige anders dan kruis, zonde, nood, dood, veel benauwdheid en verdrukking van allerlei aard? Het algemene geloof toch vergoedt die dingen, waarvan God gezegd heeft, dat Hij ze niet wil. Dat geloof denkt, om zichzelf zalig te maken, Gods wil en wet aan banden te leggen, met een evangelie van eigen maaksel en zet zijn eigen wil door. De rechtvaardige echter houdt zich daaraan, waarin hij weet dat de Heere Zijn welbehagen heeft. Zo getuigt hij van de wil des Heeren. Hij handhaaft Zijn Wet tegen de ongerechtigheid van alle eigenwillig lopen en willen in, opdat de Koninklijke heerschappij van de genade blijve.

Hoe ook de rechtvaardige daarbij vrede toebrengen en vrede bewaren wil, ... als hij spreekt zijn zij aan de oorlog. Psalm 120, 7. Immers zij, die zich broeders noemen en overal ter wereld hun gelijkgezinden hebben, kennen maar een wet: dat zij al genoeg van het Evangelie weten en de beste leraars van het land zijn; hen en hun doen bewieroken! En de rechtvaardige - hij begint van Gods lof van Zijn goedertierenheid, Naam en eer en wat Hij hen doet, die op Hem wachten.

De schare voelt zich ontkleed, maakt zelf het besluit op dat haar werken spinragdraden zijn, rot zich te hoop en verkettert en verwerpt de belijder van de lof Gods, de rechtvaardige, die recht en slecht in gang en woord is. 'Hij is toch tegen de zuivere leer', volgens hun vonnis. En terwijl men hem met alle list en geweld naar buiten heeft gestoten, verwijt men hem dat hij niet binnen komt, men stopt hem en zijn getuigenis alle dagen onder de grond, tussen de tempel en het altaar, en roept evenwel, *ach broeder!* Dat heeft de Heere vooruit gezegd: *Gij zult van allen gehaat worden om Mijns Naams wil. En: in de wereld zult gij verdrukking hebben.* Maar dat is naar het zichtbare alles behalve welvaren om zo overal uitgestoten en uitgesloten te wezen. Ja, geen rechtvaardige zou weten, waaraan hij zich te houden had, als de rechtvaardige en Hem genadige God hem niet met Zijn Woord vertroostte: *het gaat u nochtans wèl.*

Daarom moet iemand die benauwdheid niet vreemd dunken, als hij in gerechtigheid wil blijven wandelen en Gode en mensen geven wat hun toekomt. Het is veeleer een kenteken van de gerechtigheid. Want kopen en verkopen mag men bij hen niet, in een wereld die in de boze ligt. Men hebbe er zich op gewapend, dat men op de duur geen liefde, barmhartigheid en trouw van mensen te verwachten heeft, al zou zij voor een ogenblik de ogen voor u uitgraven om ze u te geven. Want het zoete en dierbare woord der genade wordt van hen welker werken boos zijn - en die ze toch voor Gode welbehagelijke werken willen laten doorgaan, - gloeiend gehaat, hoezeer zij ook betuigen dat zij alleen Gods eer bedoelen. Kan het de dienstknecht anders gaan, dan zijn heer? Wie het licht haat, opdat zijn werken niet aan de dag komen die haat ook hen, die kinderen des lichts en des daags zijn. Het wordt ons vooruit gezegd dat wij benauwdheid hebben zullen. Was ze er niet, de Heere riep ons niet toe: ***Roept mij aan in de dag der benauwdheid, en Ik zal er u uitredden.***

Maar die benauwdheid, hoe buigt zij terneer, hoe perst zij alles toe! Moed en leven zijn als uitgedoofd. Want zij werkt op allerlei wijze, van allerlei kanten, zodat er telkens opnieuw licht noch lucht is. Want zij, die voor de gerechtigheid in de bres staan, en daarom alleen in gebed en liefde zijn, ook aan allen goed bewijzen, zijn juist daarom zulke wezen en verlatenen in de wereld. Want daarvoor, dat zij allerlei goed bewezen hebben, wordt hun van de kant dergenen, die slechts naar de waarheid gevraagd hebben, - omdat zij zichzelf zochten en niet wat Godes is, - miskennis en ondankbaarheid vergolden. Want het merendeel van hen die de rechtvaardige omgeven en hem enkel angst- en harteleed veroorzaken, bestaat zo. Bovendien zijn er velen, die de gerechtigheid van de rechtvaardige naar hun maatstaf afmeten, en omdat zij wel weten dat hun heiligheid een onheilge strekking heeft en daarom niet aannemelijk is, miskennen zij ook

die heiligheid, waarmee God een mens bedekt. Daarom wegen zij de gang van de rechtvaardige met vals gewicht, en zij bespieden elke tred van hem, wiens belijdenis de lof Gods is. Zij menen vroeg of laat iets gevonden te hebben ten bewijs dat de woorden van een Evangelist toch niet alle evangelisch zijn, en zijn zij niet alle evangelie, dan misschien ook geen één van zijn woorden. Zo staat de rechtvaardige voor hun rechtbank, als had hij de duivel in zich.

Welk een nameloze angst kan hij zo iets de rechtvaardige overvallen! Daarenboven, welke klaagtonen als deze, die een rechtvaardige eenmaal het horen: “Die mij zonder oorzaak haten zijn meer dan de haar mijns hoofds die mij zoeken te vernielen die mij om valse oorzaken vijand zijn, zijn machtig geworden. Dat ik niet geroofd hebbe moet ik alsdan wedergeven. o God, gij weet van mijn dwaasheid en mijn schulden zijn voor u niet verborgen. Laat ze door mij niet beschaamd worden, die u verwachten, o Heere, Heere der Heerscharen. Ik ben vermoeid van roepen, mijn keel is ontstoken mijn ogen zijn bezweken dat ik zo lang moet wachten op mijn God! Kwaden tot zonder getal toe, hebben mij omgeven, mijn ongerechtigheden hebben mij aangegrepen dat ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haar mijns hoofds ‘en mijn hart heeft mij verlaten”, Psalm 69. En dan de hele som, Rom. 8, vers 35-39!

Van grote kracht, en voornamelijk zoals zij in het Hebreeuws luiden, zijn de woorden Gods, in Psalm 91: “Heb Mij aangeroepen ten dage van benauwdheid, en Ik zal er u uitgetrokken hebben en gij zult Mij geëerd hebben.” Zo staat dan God alles ter beschikking, en heeft Hij alles voor Zich en de slag is al hij haast gewonnen, nog voor dat wij de vijand zien. De Heere heeft het al alles beslist. ‘Benauwdheid zal u overvallen, maar ik geef u Mijn Geest, die voor u Mij uw nood zal klagen. De redding is echter zeker, ook verander Ik uw zak in een rei en uw geweën in lachen.’

‘Sterven moet de rechtvaardige en zijn naam vergaan.’ Zo is de mening van allen die van de gerechtigheid vijand zijn, en hij zelf moet het leren en ondervinden, dat hij door allerlei dood heen moet. De Schrift geeft Hem dat duidelijk te verstaan, en hij wil ook sterven, als het niet anders kan; maar met de gerechtigheid en de waarheid van de genade, geeft hij het nimmer op. In zijn benauwdheid bericht hem de Schrift, dat er bij de God van Waarheid redding is, genade, heil, leven, opstanding en is er geen gebrek aan enig goed te midden van de nood. Het zijn juist zulke beloften en niet minder de ondervindingen, die hij van de levendige God en grote Ontfermer heeft die hem persen, dat hij de Heere bij zich roept in al zijn noden. Zoals een weerloos kind doet, dat *vader! moeder!* roept, wanneer het zó bang is, dat het niet weet waar te blijven.

De Geest die in hem is, verwakkert hem ook met dat Woord, dat overal vol aandrang is, opdat men in alle noden, alle zorgen, alles wat op het hart ligt, de Heere kenbaar make met gebeden en smekingen. Want de versaagde heeft veel van een kind, dat, hoewel het aan de hand van de Vader gaat. Zodra als het iets ongewoons ziet, waarvoor het zeer bang is, zich liever uit die hand zou losrukken, dan het met de vader tegemoet gaan, en zich alléén op de vlucht zou begeven, om het gevreesde te ontopen zonder te weten waarheen. Zo wordt hij dan geleerd om zich aan Hem vast te houden en vast te klemmen, tegen Wie alles, wat vrees verwekt, geen macht heeft, en een luttel ding is. Welk een macht van beschuldigingen van allerlei aard, valt er bovendien op de ziel, als de benauwdheid oprijst! Hoe zoekt zij naar oorzaken, waarom het haar zo kwalijk gaat, terwijl diegenen, die met offeranden omgaan, als de pauwen daarheen treden en doen wat hun invalt, en het schijnt hun te gelukken. Zij zien op de rechtvaardige uit de hoogte neer en zeggen: *Wat zou God naar die omzien?* Hoe menigmaal slaat het door het gemoed: ‘zijn de beloften Gods wel waar? Is de Heere met mij, waarom gaat het mij dan zo? Wandel ik werkelijk

in de Hem welbehaglijke weg? Ach, waarom komt er dan niets?

Deze en andere verdrukkingen heeft de Heere vooruitgezien, ook stelt Hij zich tot een toevlucht. Ja ook heeft Hij alreeds de hulp bereid, tot het vreugdefeest voor de Zijnen, dat zij zeggen mogen: *Wees nu weer tevreden, mijn ziel! want de Heere heeft alles welgedaan, Hij is een God die wonderen doet.*

Dit is het getuigenis wat van Één getuigd wordt, 'dat Hij in de dagen Zijnes vleses gebeden en smekingen tot Hem, die Hem van de dood kon redden, met sterk geroep en tranen geofferd hebbende; en verhoord zijnde van de vreze, hoewel de Zoon zijnde, gehoorzaamheid geleerd heeft door hetgeen Hij heeft geleden.' Hoe wanneer een koning zegt: mijn kinderen en onderdanen komt tot mij met al uw kleine en grote bezwaren, wat die ook zijn mogen, ge kunt u op mijn macht verlaten, en bij mij alle troost vinden, zou niet iedereen zich elke dag tot hem begeven; zich niet opmaken naar zijn paleis?

Die Ene, die in alles de broederen gelijk is geworden, die in alles ook verzocht geworden is voor ons, die alles voor ons zó heeft doorgestaan, dat hij van alles de overwinning behaald heeft, verwierf ons ook de Geest des gebeds tot het aanroepen van de Naam, waarvoor alles wijken moet.

"Wat gij bidden zult in Mijn Naam, dat, zal Ik doen opdat de Vader geëerd zij in de Zoon." Dat is Zijn Woord. Hier in de Psalm: "Roept Mij aan in de dag van benauwdheid Ik zal er u uithelpen."

De zon en de maan moeten dus eerder stil staan, dan dat Zijn Woord niet telkens opnieuw bevestigt: "Deze ellendige riep, en de Heere hoorde, en Hij verlostte hem uit al zijn benauwdheden." Vanwege de gerechtigheid kan hij niet te vergeefs roepen, die om de gerechtigheid verdrukt en benauwd wordt.

In hoever er reden voor is, dat men zich zo bekommert en beangstigt, dat is de Heere hetzelfde; het is Hem genoeg dat Zijn kind benauwd is en roept. Alleen de angst van de hovaardigen verdient bespottung. Nooit zijn de rechtvaardige zulke geloofshelden geweest, dat men zich wijs maakt: zij hebben voor God gekropen, de hooplooste klachten geklaagd en geworsteld op leven of dood; daarom is het Woord voor hen doorgebroken en geeft hun de overwinningskrans.

Het aanroepen zelf geschiedt meest op een wijze, die zich niet laat beschrijven. Men roept vaak niet meer dan: "Ik heb te vergeefs mijn handen zuiver gehouden en mij gewacht voor de ongerechtigheid. Er komt toch niets van, het loopt geheel anders uit dan ik gebeden en van God verwacht heb" Zie, kijk of er wel iets van komt? Het is alles het tegendeel." Alleen een stomme verwachting worstelt nog in het binnenste tegen alle wanhoop. Op de bodem van de ziel ligt een luid geschrei, zonder woord of klank en houdt aan tegen de dood en omkomen in, tot het zich oplost in een: "Mijn God, mijn God, waarom, waarom!" - Door dat Pniël heen, .. en de Zon gaat op, het licht van de Heere, Heere die hemel en aarde gemaakt heeft.

Het is de hevigheid van het lijden, de hitte van de angst, dat het vaak met alle moed uit is, en men als het ware God schijnt verlaten te hebben. O, die sprakeloze hoop, terwijl men alle hoop verijdeld ziet! 'Laat ze dan over mij heengaan alle baren en alle golven. Het komt allemaal op mij los en rijdt mij over het hoofd! Wat is er nog waar? Het is alles ijdel, het is alles vergeefs. Of, waar zijn de beloften? Leeft er een God, die mijn ellende ziet?'

Ja, Hij leeft!

'Maar waarom stelt Hij zich tegen mij als een leeuw en een beer, dat Hij mij teniet maakt en mij zo overgeeft?' Zo grijpt de liefde God in Zijn ingewanden en houdt vast. Want zij bestaat op Gods waarheid, op Gods gerechtigheid. Ze uit zich zo hard en zo liefdeloos, omdat de hoop

worstelt om te omvatten wat zij bidt. De benauwdheid weet van geen redeneren; ze heeft alleen verstand van kermen: 'Heere, Heere, God! Slaapt Gij? Heere, ontwaak! Heere, Heere, God! Hoe kunt U zo rustig mijn ellende aanzien? Sta op, en wees mij genadig. Heere, Heere! Bent U dood voor mijn klacht? Bent U dan niet God? Bent U niet die God vanouds? Hoort U niet? Geeft U geen acht op mijn geschrei? Waarom bedroeft U mij zo bitter? Hebt U geen hart voor mijn ellende? Gaat U mijn jammer niet aan? Gaat het U niet aan, dat ik omkom? Waar is dan Uw vorige trouw, waar Uw vorige macht? Heere, Heere God! haast U, en help en vertoef niet, ik vaar anders in het graf! Kan ik U daar prijzen, daar Uw wonderen vertellen? Is dat dan Uw eer, dat mij de duivelen verslinden de spotters, die U niet kennen, Heere, roepen: wij hebben hem overmocht, en dat de muil van de grootsprekers mij verslindt? Heere, Heere, hier is Uw Woord! Hebt U niet gezegd: *Roept Mij aan*; niet gezegd: *Wat gij bidden zult in Mijn Naam, dat zal Ik u geven*? Is er dan niets meer waar? Doe het, Heere, en vertoef niet.'

Wat men intussen wil, hoe men het wil en wat er uit moet worden, weet men eigenlijk zelf niet. Gods wil, dié wil men, aan dié heeft men zich onderworpen. Maar Gods wil is Zijn eer, waarheid en trouw. Gods wil is wat gerechtigheid voor Hem is, en om die gerechtigheid staat men op de waarheid van Zijn Woord. Vandaar die doodsangst terwijl men niets van dat alles ziet, die strijd het gebed, die worsteling op leven en dood, bij het verschrikkelijke bewustzijn van de ziel, dat het zichtbare, dat de macht van de duisternis schijnt te zullen zegevieren met dubbele overmacht.

Maar of ook alles voor de voeten afbreekt, de hoop sterft niet, dat het gebedene nochtans komen zal, en de ziel wordt met macht aangedaan om te volharden. De mond moge zwijgen, dat er geen woord uitkomt, daar men toch ziet dat het met alles gedaan is. Men moge zich niet meer willen laten troosten, uit het binnenste breekt toch een herhaald zuchten, dat men onder geen woorden brengen kan. Stomme verzuchtingen worstelen door alles heen tot God omhoog en met hen is de Geest, die ons met onze zwakheden aanneemt, werkzaam is voor de troon, ... en het gebedene komt. Ja, het komt gevormd zoals het ook de roepende eigenlijk wilde, naar de heerlijkheid Gods en niet naar uitkomsten, die niet volkomen zouden wezen, maar zich oplossen zou in al het vergankelijke. De verhoring van het gebed is een eeuwige uitkomst.

Het onderscheid tussen datgene wat de roepende, die steeds met het zichtbare ingenomen blijft, zich als heil voorstelt en dat wat God voor hem weggelegd heeft, - en waarmee hij het afgebedene boven bidden en verstaan deelachtig wordt, zodat het alles Goddelijk is en dus met de zaligheid verbonden, - dat is voor een mens die in waarheid tot God schreeuwt, te midden van zijn angst, niet zo recht duidelijk. Van achteren ziet hij er iets van. Dan is het: *Wees stil mijn ziel, het goede heeft de Heere over u doen komen*. "Gij Heere! hebt gered mijn ziel van de dood, mijn voet van aanstoot."

Hij, die weet wat bidden is, hoe het daarbij toegaat, en hoe hij met al wat hij doet zo ten enenmale overschiet en zo geheel niets is bij de Almachtige, hij heeft over zijn bidden weinig te roemen: "Ik riep met mijn stem en mijn gebed kwam tot Zijn troon." Dat deelt hij aan andere mee, opdat zij moed grijpen tot God in alle angsten, tot Hem bidden en niet moede worden. Dat echter de Heere God is, dat Hij hoort, dat Hij uitrukt, daarvan roemt hij met luider stem, gelijk een barendende vrouw het gekrijt, de angst en haar smarten vergeet door de vreugde dat een mens geboren en de smart voorbij is. Zo verheugt ook hij zich dat ondanks alles, Gods Woord waarheid is bevonden. Hij verheugt zich over Gods eer en naam en Zijn gerechtigheid meer dan over zijn eigen verlossing. Zo'n bidder beschikt over hemel en aarde in zijn uiterste nood, te midden van zwakheid en weerloosheid.

Hoe getrouw is de Heere in het waarmaken van Zijn Woord: *Ik zal er u uitrukken*. Nee, er is nog nimmer iemand beschaamd of te schande geworden, die zijn toevlucht had genomen tot de God Jakobs, en zijn hoop gesteld op de God van het leven en aller vertroosting.

“Ik heb de Heere lang verwacht. En Hij heeft zich tot mij geneigd, en mijn geroep gehoord. En Hij heeft mij uit een ruisenden kuil, uit modderig slijk opgehaald. En heeft mijn voeten op een rotssteen gesteld, Hij heeft mijn gangen vastgemaakt. En Hij heeft een nieuw lied in mijn mond gegeven, een lofzang onzen God. Velen zullen het zien, en vrezen, en op de Heere vertrouwen.”

Verrassend zijn de uitreddingen van de Heere altijd voor de Zijnen. Hij doet overvloedig boven hetgeen men gehoopt heeft, komt met Zijn hulp als men het genoegzaam opgegeven heeft, langs een weg die men zich niet voorstellen kon, van een kant vanwaar men het niet had gedacht. Hij doet het als uit het verstorvene en ondergegene opkomen. Wat men zich als een hulp voorstelt, dat is het gewoonlijk niet, maar het is integendeel vaak een hinderpaal, daar men zich aan stoot en soms verwondt, opdat men gehouden worde in Gods weg, die juist door de angst tot het doel Gods leidt. En op een wijze, die in het hart van de mens niet is opgekomen, vervult Hij Zijn toezeggingen en verhoort Hij de gebeden dergenen die Hem aanroepen.

O, hoe prijzen zij de Heere, allen die Hij verlost! *De lofzang is in stilheid tot U, o God, in Sion*. Die met hun eigen verlossing veel op hebben, hebben veel lof waarmee zij zichzelf loven. Die het om Gods eer gerechtigheid en waarheid gegaan is verheugt zich in stilte dat de smart en de angst doorstaan zijn, maar is tegelijk zo verbroken van geest en verbrijzeld in alle leden, dat hij het worstelen met God, dat de uitredding en zijn uitgerukt-zijn in het geheel niet in aanmerking komt bij de heerlijkheid van de genade en waarheid Gods. Het is dus niet zichzelf en zijn verlossing die hij prijst, maar de Heere, dat Hij goedertieren is en getrouw De Naam van de Heere roept hij uit dat die een Heiligheid is, en een vaste Burg, en een eeuwige Toeverlaat. De waarheid van Zijn Woord, is de sieraad en de pracht, waarop hij zijn oog en zijn hart laat rusten. De eeuwige genade, het eeuwig ontfermen de onwankelbare trouw, de goedertierenheid die tot in eeuwigheid blijft, daarvan roemt hij. In het hart Gods heeft hij inzien gekregen, daar voelt hij zich in opgenomen, en daarin heeft hij zijn vreugde en rust. De mogendheid van zijn God, dát is zijn lofzang. Zijn gerechtigheid is zijn Psalm en snarenspeel. Vanuit het onzichtbare heeft hij in het zichtbare verlossing verkregen. In die verlossing gaat het zichtbare voor hem ten onder. Hij ziet de heerlijkheid van de Oneindige en het in Hem onzienlijke wordt zichtbaar voor hem.

Welk een troost voor een ieder, die het offeren dat God niet begeert, er aan gegeven heeft, en begonnen is om het met God te houden. Die genade gevonden heeft in de ogen des Heeren. Bij het opkomen van alle grote watervloeden, die hem dreigen te verzwelgen, heeft hij hier het Woord van de Heere, die hemel en aarde bezit. Zijn Naam roept hij aan, en hij zal het ondervinden, al ging het ook voor een korte tijd als ten onderste boven, dat God iedere zee heeft gescholden, en haar hoogmoedige golven door Zijn Woord ter neerwerpt.

Vers 16, 17:

Maar tot de goddeloze zegt God; wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen? En neemt Mijn verbond in uw mond? Dewijl gij de kastijding haat, en Mijn woorden achter u heen werpt.

Wat is die zee die zo woelt en schuimt en de baren omhoog verheft om de ellendige van de aarde weg te slingeren, hem te verzwelgen in haar hoogmoedige golven? De goddeloze, de afwijker is het, die zijn hoofd ten hemel opheft en met zijn armen alle macht, die tegen hem getuigt, verdrukken wil. Waar vindt men nu die afwijker?

Nergens ter wereld. Alles wat van God spreekt moet vroom heten en is geen goddeloze, is geen afwijken. Geen afwijker past het op zichzelf toe, dat hij een afwijker in Gods ogen is. Bij God moet hij juist een zeer begunstigde zijn, een hoog begenadigde. Het zou een godslastering zijn indien men hem niet als een zodanige wilde begroeten.

Alleen de oprechte denkt bij zulke geweldig ernstige woorden of hij er ook mee gemeend is, en hij wordt verbroken voor Gods Woord en vraagt: *Heere, dat ben ik immers niet?* Hij heeft geen rust, totdat hij uit zulke verlegenheid uit is.

De goddeloze zegt: "meent U mij?" en geeft zich de satan over. Een goddeloze, een afwijker is niet zulk een, die het Woord Gods niet hoort, maar die het hoort en dagelijks bijwoont; een broeder onder de broeders. Maar God kent zijn hart. Hij spreekt steeds alsof hij van het hoofd tot de voeten met Gods goedertierenheid overgoten was, maar onder dat alles is zijn hart onvast, een stoppel hij de vuurgloed van de waarheid. Waar hij geprezen wordt daar maakt hij zich vet, in zijn binnenste is onvrede, die hij door grootspraak zoekt te verzachten. Van de vrucht van de akker brengt hij de Heere een geschenk en wiegt zich op zo'n gerechtigheid zacht in slaap. Van zijn schouder en opwaarts steekt hij boven al het volk uit. Hoe wèl is het hem zoals hij daar heengaat. Want God heeft hem een ander hart gegeven tot een andere man gemaakt en verheven in de dingen Gods; in zijn geslacht, geëerd, gezegend en niet verworpen.

Dit houdt stand totdat er een ander hem ter zijde gesteld wordt, die *uw broeder* heet. Ook deze brengt de Heere een geschenk van de eerstelingen van zijn schapen en van hun vet. Dat verdriet hem. Want hij wordt gewaar, dat deze niet het zijne er aan geeft, maar *zichzelf*; die is naar de Geest. "Het moet uit de mens voortkomen uit het hart, niet uit het werk." Nu, voor die andere, aan wie de Heere Zich geopenbaard heeft, vervalt zijn aangezicht. Gen. 4,

Maar zich te verootmoedigen en genade alleen aan te grijpen, als genadeloze en goddeloze, dat zou te veel zijn voor iemand, die al sinds lang begenadigd is, Die andere moet een: *wat wil deze?* blijven en voor hem onderdoen, en intussen moet die hem de handen opleggen. Hij wil het op een gelijke voet brengen, maar het gelukt hem niet. Hoogmoed en afgunst verhardten hem, en kán hij het ... dan vermoordt hij hem. Hij moordt, hij die met de Naam des Heeren werd genoemd. Hij moordt dien, die zelfs door vader en moeder niet geacht werd.

Ontdoe u niet van deze waarschuwendende stem, o mens! Ze bedoelt in beeldspraak u; ter uw behoud.

Of, ziehier een andere beschrijving. Een goddeloze of tegenstrever is hij, die bij alle waarschuwing, zijn eigen hart toefluistert: 'stel u gerust, ik ben toch goed?' Die dus zich steeds voor beter houdt dan hij is, en daarenboven meent dat hij het in zijn hand heeft. Hij houdt zich altijd voor beter dan hij is. Wanneer de Oneindige, Die het hart kent en de nieren proeft, tot zesmaal honderd duizend mensen zegt: "Gij zult de afgoden niet dienen, en u van Mijn waarheid geen afbeelding maken. De Naam van de Heere zult gij niet ijdel gebruiken. Gedenkt de Rustdag, om die heilig te houden. Heb uw vader en uw moeder geëerd. Niet doodslaan zult gij, niet echtbreken, niet stelen. Niet antwoorden zult gij tegen uw naaste, om te bevestigen wat men hem vals te laste legt. Gij zult niet met verlangen branden naar dat wat uw naaste heeft." - Wanneer Hij dit tot een volk spreekt, wat Hij door tekenen en door een uitgestrekte arm uit de smeltoven gered heeft, dan zegt Hij hun daarmee dat zij met het hart de duivelen nahoereren, dat zij zich aan de dienst van het vergankelijke overgeven en daarbij de Heilige Naam aanroepen. Dat zij nooit rusten kunnen in Hem, Wiens naam Ontfermer en Almachtige is. En onophoudelijk vergeten dat Hij hemel en aarde gemaakt heeft, maar zich aan de ijdelheid overgeven, om daarvan hulp en uitkomst te erlangen. Dat zij er steeds opuit zijn, en wel in de

waan dat zij zichzelf kunnen leiden en zelf heer zijn, om zich zoveel mogelijk van al de schuldige onderworpenheid aan degenen die in Gods ordening boven hen gesteld zijn, te ontslaan. Bovendien, dat zij allen moordenaars, dieven, echtbrekers, afdunstige veroordelaars van de onschuldigen zijn, en bij alles wat God hen, een ieder naar zijn behoefte, rijkelijk verleent, gedurig het hunne zoeken te vermeederen, en de naasten niets gunnen; tenzij dat zij daarin ook toeneming van het hunne zien.

Dit alles, dat zij zodanig waren, heeft God de Heere tot een volk gezegd tot wie Hij met luider stem vanuit de Hemel heeft gesproken: *“Ik ben de Heere uw God.”*

Bent u met een machtige hand uit uw eigen doen en drijven uitgerukt en hebt u ook het woord vernomen: *“Ik ben de Heere uw God?”* Verneem dan ook hoe het Woord u kent, een moordenaar, een dief, een echtbreker, een die met brandende begeerte zich naar datgene wat zijns naasten is uitstrekt, en alles tot zich wil trekken. Een die tegen de ordening van Gods heerschappij zich verzet in plaats dat eigen wil zou gebogen zijn. Een die rusteloos er opuit is om zelf hemel en aarde voor zich te scheppen. Een die voor Goddelijk wil laten doorgaan, wat van de duivel is. Een die bij alle hoogmoed op Godzaligheid, kruipt voor hetgeen zijn lusten voldoening geeft en Hem de dienende God laat zijn. Ziedaar, de ware gelaatstrekken van al wat mens heet.

Een goddeloze stemt dit toe, wanneer hij het niet loochenen kan, ja, versteekt zichzelf daarachter, dat een mens niet anders is. Maar in plaats van nu eens en voor altijd ervoor uit te komen, en niet meer zijn gruwelen te verontschuldigen opdat Gods waarheid besta en Zijn Wet gehandhaafd blijve, opdat de toezegging van het Woord aan hem vervuld wordt: *gij zult niet, gij zult niet*, - en hij in de genade sta, volgens welke God midden door zonde en menselijk doen en laten heen de raad Zijns welbehagens volbrengt, en daarin datgene zich geheiligd heeft, wat op zichzelf bij God verwerpelijk is, - handhaaft zich integendeel de goddeloze steeds daartegen. Hij heeft daarboven allerlei berekeningen, zodat hoewel hij van de ene kant het getuigenis en de rechtspraak van de waarheid laat gelden, hij toch van de andere kant zoveel van God bij zich en in zichzelf meent te ontwaren, dat hij het reddende getuigenis op hen, die hem hetzelfde gebracht heeft, terugwerpt. Hij is daarbij in eigen ogen een geloofsheld, en de rechtvaardige getuige moet verkeerde bedoelingen gehad hebben. *“Zo zegt de Heere: een wijze en beroeme zich niet in zijn wijsheid en de sterke en beroeme zich niet in zijn sterkheid; een rijke en beroeme zich niet in zijn rijkdom. Maar die zich beroemt, beroeme zich hierin dat hij verstaat en Mij kent, dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde: want in die dingen heb Ik lust, spreekt de Heere”* Jer. 9, 23, 24.

De goddeloze daarentegen meent het in zijn hand te hebben. Is het niet om zichzelf, dan verstaat hij het niet, dat God juist door al onze verdorven geschiedenissen en door het ongerijmde heen datgene wat de mensen om zichzelf staande te houden heerlijk ingericht en als een Babels toren opgebouwd hebben, omver werpt en teniet maakt. Wil dan een ellendige bij hem troost zoeken, omdat hij geen weg meer weet te vinden te midden van de verwarring, dan wil hij, dat alles zo onberispelijk zij alsof de duiven het opgelezen hadden: *“Ja, had u het zus of zó gedaan. Maar wat bent u begonnen. U moest het beter overlegd, u verstandiger gedragen hebben,”*

Hij heeft zich nooit de moeite gegeven om de toestand van de ellendigen en zijn rechtvaardig en oprecht doen in liefde na te gaan. Daar hij zelf nooit in die toestand verkeerde, is hem die liefde ten enenmale vreemd welke de smart van de naasten voelt, en de gerechtigheid van de oprechten in waarde weet te houden. Van de wonden van de naasten en van hun schreeuwen tot God heeft hij geen denkbeeld. Volgens zijn wijsheid had alles zó en zó moeten geschieden,

en hij begrijpt niet, dat God het alles juist zo beschikte tot Zijn heerlijkheid. Naar zijn wijsheid is deze en die verwikkeling zodanig, omdat men niet overeenkomstig zijn denkebeeldige gerechtigheid gehandeld heeft. Met stenen werpt en overlaadt hij de ellendige in zijn nood. Had men zijn raad opgevolgd, dan was men geholpen en niet in de benauwdheid. Dat is bij hem Goddelijk, al wat scherpzinnig overlegd is, wat met zijn plannen en raadslagen overeenkomt en ook dat alleen moet goed heten en goed gelukken. In zijn wijsheid heeft hij al zijn eigen inconsequenties en dwaasheden vergeten. De voorgewende dwaasheden van de naasten weet hij op hun schouders te laden, maar hijzelf heeft altijd goed gehandeld.

Hij wil niet begrijpen dat God juist door het zwakke en onvermogen de een datgene tot stand brengt, waartegen alle kracht en vermogen ijdel en niets is. 'Nee, zegt hij, ik en mijn werk dat zal het doen, dat zal geprezen worden, dat zal God ook goedkeuren, voorspoedig maken, zegenen. Maar u ...!' En dan ziet hij van uit de hoogte op de troosteloze en diep gezonkene neer. 'Van mijn gunst en hulp blijft u afhankelijk, en zonder dat komt er niets van u terecht.'

Ach, hebt u het dan in uw eigen hand? Wat u in uw wijsheid hebt opgebouwd, dat zal vergaan in uw dwaasheid wanneer dat wondergebouw zal zijn opgetrokken. Wat ge in uw kracht hebt opgestapeld valt loodzwaar op uzelf neer. Wat u door uw vermogen hebt opgetast, dat glijde met u langs de glibberige helling neerwaarts, nadat ge op het toppunt u hebt geplaatst.

Zo redeneert de afwijker in zijn waan: wijsheid, sterkte en rijkdom heeft God mij gegeven. Nu moet ook alleen gelden wat hij spreekt wat hij tot stand brengt wat hij goedgedaan heeft. Hij is het. Een ander moet ook zo doen en ook zo zijn; anders is hij niets. God is nu eenmaal met hem, omdat hij wijsheid en sterkte heeft en het vermogen voor zich heeft vermeerderd. Hij moet de gezegende zijn, de andere moet lijden en zwijgen. Hij weet geen ding te beoordelen dan van zijn gemakkelijke rustplaats uit, waar hij - al naar zijn luim ontbering of verzadiging heeft, - hard is of toegevend alles naar zijn luim, gelovig is naar zijn luim, of doet wat hem in de zin komt naar zijn luim. Neem het hem uit de hand, dat hij een rechtvaardige is, hij zal zich wel weten te handhaven.

Als wij hier lezen: *"God spreekt,"* dan is het openbaar dat die verschijning Gods tot troost van de ellendigen, niet zo in de verte moet geschoven worden. Zijn oordelen zowel als Zijn hulp, ... nog eenmaal en nog tweemaal en het slaat in als de bliksem! Maar ook de afwijker ondervindt Gods lankmoedigheid. Nog verwerpt God hem niet, hem, die het dezulken zo bang maakt, die door God vooraf getroost waren. Ook de afwijker wordt het Woord van genade voorgehouden, maar zó dat hem alles ontdekt wordt wat hij gedaan heeft. Opdat hij op de borst mocht slaan en erkennen dat hij een afwijker, een goddeloze is; dat zijn heiligheid ontuig is, en zijn vroomheid en zogenaamd doen van Gods wil, louter zelfbedrog.

Wel hem, de afwijker, als hij zich onder het Woord buigt. Een Achab verschoonde de Heere, toen hij zich verootmoedigde. Ook van hen zal de Heere er aannemen, alsof hij nimmer de liefde had miskend, zodra hij zichzelf met al zijn wijsheid, kracht en rijkdom, waarop hij Zijn genadestaat heeft gebouwd, wegwerpt, om van God geleerd te worden; hoe God barmhartigheid, recht en gerechtigheid op aarde doet en hoe Hijzelf dat alles laat uitrichten en tot stand brengen door mensen, die niet anders zijn dan mensen. Niettemin zijn het Zijn heiligen, omdat Hij welbehagen heeft in mensen, en niet in halve Engelen.

God bestraft de goddeloze ook niet in deze Psalm vanwege zijn offeranden. De afwijker moge zich in zijn hart daarop tegoed doen, "dat alles heb ik voor God verricht," toch bestraft Hem de Heilige Geest vanwege zonde, omdat - al offert hij veel God - hij toch eigenlijk van dat offeren niets weet.

God zegt niet: wat brengt Gij mij daar voor offeranden? Maar: ***Wat hebt gij mijn inzetten te vertellen en neemt Mijn verbond in uw mond?***

God sprak door Asaf, dat is, de mens Asaf was door de Heilige Geest geleerd, dat juist diegenen die hij hier te oordelen had, goddelozen waren en geen rechtvaardige. Hij wist dit uit eigen ondervinding van hetgeen de mensen hem hadden aangedaan, en dat zij ook met hem gedaan hadden al wat zij wilden.

De volgende woorden kwamen uit Asafs geest voort, en hij was zozeer overtuigd dat alles wat hij sprak niet zijn woord maar Gods Woord was, dat hij neerschreef: *God spreekt*. Bij de Profeten is zo'n macht van het Woord.

Naar het uiterlijke zien de afwijkers er zodanig uit, dat het een afwijker, een godslasteraar, een vijand van Gods volk schijnt te zijn, die men als afwijkers aanduidt. Immers, *zij vertellen Gods inzetten en nemen Zijn verbond in hun mond*

Intussen, wat baat het u, zegt God, dat gij Mijn genaderaad behoorlijk weet te vertellen, te vermelden al Mijn toezeggingen, en dan u weet te koesteren in Mijn verkiezing, in Mijn voornemen van genade, zoals Ik, in Mijn Gezalfde alle dingen weer overeind gezet heb? Wat rukt u het koninkrijk der Hemelen met geweld naar u toe, als een geweldige in Mijn rijk? Wat grondt ge u daarop dat ik u de ene belofte voor, de andere na, zou gegeven hebben? Wat grondt ge u op Mijn lankmoedigheid, Mijn goedertierenheid, Mijn waarheid? Wat daarop, dat ik u zoveel weldaden heb bewezen, u zo vaak op heerlijke wijze heb doorgehouden? Wat beroept ge u daarop, dat Ik toch barmhartig zijn zal, dat Ik Mijn raadsbesluit niet kan veranderen, dat ik mijn eens gezworen eed houden moet? Dat Ik mij jegens u zou verbonden, en u eens en voor altijd goed geheten heb, dat Ik Mijn eigen werk niet kan omstoten? Wat vermeldt u dat alles hoe Ik van voor de aanvang van de wereld alles in Één heb verordend om verlossing en zaligheid voor verlorenen onomstotelijk vast te stellen? Wat baat u dat alles, dat u zo Mijn verbond in uw mond neemt?

De grote God kan van geen schepsel afhankelijk zijn. Gelijk Hij alle dingen in het Woord heeft daargesteld en ook hersteld, zo heeft Hij ook alles afhankelijk gemaakt van Zijn Woord. In het Woord is Zijn verbond vast. Om het Woord wil zijn al Zijn toezeggingen aan een mens. Wie dus in het Woord blijft, welk Woord het Leven is, als ook de Weg, wie in het Woord van gerechtigheid blijft, zich daaraan onderwerpend, voor hem zal dat Woord ook zorgen, voor hem zal het alles tot stand brengen. Om des Woords wil staan alle eeuwige raadsbesluiten des heils voor verlorenen vast. Wat helpt het u Gods verbond, het eeuwig verbond van Genade en van vrede, met de lippen hoog te roemen, daarvoor te strijden, ja, daarvoor - zoals u voorgeeft alles te lijden - wat baat het u het overal te koop te dragen, om uzelf staande te houden, tot trots van uw eigengerechtigheid? Van dit verbond gedurig de mond vol te hebben om u beloften toe te eigen dat God Zijn werk niet zal laten varen, dat dewijl Hij u heeft uitverkoren, Hij naar Zijn uitspraak u ook zal zalig maken, en Hij u een God van genade is?. Hoe? Veel te roemen van een Gezalfde en vol te houden: ik verlaat mij enig en alleen op Zijn werk en wat door Hem gezegd is, en om Zijnentwil heeft God mij dit en dat beloofd? Maar tegelijk de bestraffing, de tucht, die tot uw vrede dient te haten?

Het is u aangezegd dat de hoofdsom van de prediking is, Gods geboden te bewaren en recht en gerechtigheid te oefenen jegens uw naaste. Dengene ondertussen die u het woord van gerechtigheid voorhoudt opdat het u welga, die haat u. Zo haat u de tucht. U haat dien, die - zoals u zegt, - nooit iets goeds maar kwaad van u spreekt. Die door zijn wandel en zijn onwrikbaar volharden in de paden des rechts u voorhoudt wat de gerechtigheid is. Die u de

eeuwigblijvende en onverbrekelijke wet Gods voorhoudt, en u om uwer werken wil bestraft, ten einde u de ware weg des heils te doen kennen. Bij al uw roemen van het verbond, van de genade, hangt u aan uw werken, uw vroomheid en uw heiligheid, die u, zoals u voorgeeft, najaagt. U beproeft het op allerlei wijze en door allerhande middelen om uw vroomheid te doen gelden opdat hij u de handen oplegge. Hij kan het inmiddels niet toestemmen dat uw werken vol zouden zijn voor God. Uitgeledigd zoals hij is, en met al zijn doen en werken opgeraakt, erkennende de eeuwige geldigheid van de Wet, zichzelf erkennende mens te zijn en niets meer, predikt hij de gerechtigheid die voor God geldt. Hoe God naar Zijn barmhartigheid, in Zijn Gezalfde, Zijn wil en Zijn Wet gehandhaafd heeft en nog handhaaft. Terwijl het gelovigen aan de Geest, voortgeleid worden zoals zij zijn. En die zoekt u na te spreken zonder uzelf echter te verloochenen. Hij spreekt van genade, gerechtigheid en Geest, ... u ook en toch verstaat u zijn spraak niet. U wilt uzelf hem echter opdringen met uw werken en voorstellingen van de waarheid. Maar wordt in uw binnenste wel gewaar dat het bij hem als Sibboleth klinkt. Nochtans blijft gij er op staan dat het uw Schibboleth is, hoewel u het niet klaar kunt krijgen. Daarom haat u hem, en zo de tucht, die u toeroept: *heb lief en geloof!* Onderwerp u! Laat af van uzelf te willen staande houden, erken wie u bent, bekeer u tot God en wees Zijn navolger. Nu stijgt de Kainshaat ten top om uw gerechtigheid te handhaven en de liefde van de rechtvaardige zó uit te leggen, alsof die slechts uit bijoogmerken ontstond. Ja, naar uw boze hart oordeelt u hem al was hij slechter dan u. De woorden Gods, woorden van ernst en van geweldige liefde uit het hart en uit de mond van de zich niets aanmatigende, en die u zo liefderijk waarschuwen, u de rechte koninklijke weg voorhouden om die te betreden, die werpt u achter Uw rug. “Wat heeft hij veel te zeggen; hij is ook een mens; ik houd mij aan God. Heeft hij dan in Gods raad gezeten? Hij is toch ook zoveel beter niet. Wat heb ik al niet bij hem opgemerkt, dat toch ook zo heilig niet was. Het is bij hem niet uit te houden. Hij wil zich wreken wegens beuzelarijen. Hij wil het alleen zijn. Hij schijnt het ook wel alleen te weten. Nee, dat is te erg. Laat hem lopen. Het zal echter wel goedgaan. God zegent mij. En zie hoe hij zich moet behelpen en er zich door heen moet slaan, die hoogmoedige!”

Vers 18:

Indien gij een dief ziet, zo loopt gij met hem, en uw deel is met de overspelers.

Met dit woord heeft de kenner der harten u getroffen. Loochen het voor Hem als u het kunt, wat Hij u heeft ontdekt en “wat Hij niet met opgraven heeft gevonden maar op al uw wegen”. Een enkel woord van Gods Wet is genoeg voor God, niet om u verwijtingen te doen, maar om voor uw eigen ogen aanschouwelijk te maken hoe het met uw vroomheid, en zogenaamde liefde tot Zijn Wet, met uw liefde tot heiligheid, hoe met al uw streven tot het goede en haat voor de zonde gesteld is. Dit wordt u ontdekt opdat u toch mocht verlaten die wegen, die u wel goed toeschijnen, maar welks einde de dood is. En opdat u in plaats van de oprechten buiten te drijven, of hem te miskennen, gezamenlijk met hem die wegen mag kiezen, die in het Woord recht en goed zijn en waarin de God van alle trouw en ontferming hen aan Zijn almachtige hand leidt, die alle aanmatiging van goed en kwaad, van werken en heiligheid geheel hebben opgegeven.

Beweert u de woorden in geestelijke zin te moeten opvatten, welnu, hoe geestelijker u ze opneemt, des te meer zal het uitkomen dat Gods wijsheid die in de letterlijke zin nog zoveel te meer bedoelt. Want hoe zich de hele wereld ook mag voordoen of zich geestelijk aanstellen, zij beweegt zich nochtans om deze twee: ‘hebben en genieten, geld en vleselijke lust, geldzucht en overdaad. Iets te willen zijn, en in zijn macht te willen hebben wat van de andere is.’

Op deze twee is zij uit, zowel met betrekking tot God als tot de naaste. De geschiedenis van de volken zowel als van bijzondere personen behoeft dat niet te bevestigen. Ook al mag u het ook als een getuige van de gerechtigheid opdienen, Gods Woord zegt het, evenals uw eigen geweten, hoe u dit ook door zelfverontschuldigen als met een brandijzer hebt toegeschreefd. Maar u weet de wil van God, zijnde onderwezen uit de Schrift, en beproeft u wat het beste is te doen. Zo matigt ge u aan een leidsman te zijn van de blinden, een licht dergenen die in duisternis zijn. Wat men te weten nodig heeft en hoe de Schriftuurlijke waarheid is, weet u nauwkeurig uiteen te zetten. Welnu, *gij die andere leert, leert gij uzelf niet? Gij predikt dat men niet stelen moet, en steelt gij! Gij zegt dat men niet echtbreken zal en breekt gij de echt?* Versta dit toch dat hoereerders en dieven het koninkrijk Gods en Christus niet beërven zullen. O, wat is de beschuldiging uit het leven genomen! U hoort wellicht de waarheid een tijd lang, en u bent er ook geheel door ingenomen, zodat het niet anders is dan gedurig; “Nee, dat is nu wat nieuws, dat is een dierbaar Evangelie, geheel van de Wet af, alleen genade en niets dan genade.” Intussen hebt u de waarheid slechts met een half oor gehoord, en hebt er geen acht op geslagen dat de prediking van de heerschappij van genade niet in het wilde om zich heen slaat maar integendeel, iedere heerschappij van de zonde met kracht aantast. Ze geeft aan een mens te zien wat hij is met al zijn hartstochten. En met al wat hij is en heeft wordt hij overhoop geworpen tot handhaving van de Wet en tot verootmoediging van de mens, opdat hij voortaan naar de Geest wandele. Waarbij dan de genade zelf datgene over hem doet komen, wat naar God is. Wordt dan nu in zulken de Geest tot de mens gesproken, in goedertierenheid, zachtmoedigheid barmhartigheid en gerechtigheid, en dat men zijn naaste uit de volheid die God verleent, geve wat hem toekomt, - dat men verstaan moge dat een mens niet leeft bij brood alleen, maar bij een ieder woord dat uit de monde Gods uitgaat, dat men van harte en bedenkt wat van de naasten is en de wandel zonder geldgierigheid zij, - dan maakt de mens zich uit de voeten. Want hij ergert zich aan een voorstelling waarbij hem zijn gierigheid, zijn woekeren, zijn jagen en drijven om zijn beurs te vullen, ontdekt wordt. En nu kan hij spoedig geloofsgenoten genoeg vinden, voor wie ook de rechtvaardige allang een struikelblok was, en evenals de geldgierige Judas gemene zaak maakte met de geldgierige Farizeeën. Zo maakt men spoedig gemene zaak met de zodanige, voor wie zo'n Evangelie te wettisch is, hetwelk de dieven beveelt, *dat zij niet stelen moeten, en liever arbeiden wat goed is met de handen en de nooddruftigen meedelen.* Maar een zodanig Evangelie dat wel van dieverij en overspel zegt dat het zonde is, maar dat tevens heiligingsmiddelen aan de hand geeft, om zich voor de zonde te vrijwaren, en idealen van eerlijkheid en kuisheid voor de ogen schildert, en zo met voorstellingen van offeren én van genade én van Geest én van goede voornemens dronken maakt, - zodat het slechts op fijnere dieverij en echtbreuk uitloopt, terwijl er van dieven en echtbrekers gepredikt wordt, - dat is hetgeen de goddeloze, de afwijker zo gelukkig maakt. Die zich dan eerst recht in zijn schik gevoelt, als hij veel medegenoten vindt, die met hem van één geest en van één handwerk zijn. Welk een scherpe en diep insnijdende vraag van de Geest, o mens! U staat naar Godsvrucht, heiligheid, vroomheid; u zoekt het zover te brengen, dat alles met zalving geschiede, naar hetgeen zich uw ziel als hemels voorstelt; u wilt God vrezende de zonde moet uitgerooid worden met tak en wortel; u klaagt en jammert, dat nergens meer de waarheid gelijk het behoort, gevonden wordt, - en daar hoort u Gods stem, die uw hart met siddering vervult, u overtuigt, u neerwerpt, u met één slag de genezing aanwijst zeggende: *Weg met die ongerechtigheid, - en nu is deze stem u niet Eevangelisch genoeg, niet genoeg de heiligmaking bevorderende.* Ondertussen buigt ge u voor die stem, u kust ze en levert ze de heidenen over, om haar vervolgens de rug toe te keren en gemene zaak te gaan maken met deze, op wie u vroeger zoveel te zeggen had.

Vers 19 en 20:

Uw mond slaat gij in het kwade, en uw tong koppelt bedrog. Gij zit, gij spreekt tegen uw broeder, tegen den zoon uwer moeder geeft gij lastering uit.

De *liefde* van de oprechten heeft niet opgehouden u te dragen, u voor te komen, met allerlei goed te bewijzen; ze heeft zichzelf opgeofferd, en eigen rust, tijd, kracht en verdere uitzichten er aan gegeven om u te redden en zalig te maken door het Woord der waarheid; ze heeft voor u alles uit de weg geruimd en uw lasten zowel als uw zorgen op zich genomen; ze heeft alles wat u bezwaarde met u gedragen; heeft alleen uw geluk beoogd, en heeft u ten laatste overladen met alle weldaden Gods. Ze heeft u bezworen, daar u toch nog aan uw *eigen ik* vasthield, met de dierbaarste woorden die zij met haar eigen bloed zou willen bezegelen, en u losgerukt van het kwaad, en heeft zij u zo overladen, ja, vereerd uit de volheid van haar hart en met alle woorden en getuigenissen van heil en waarheid, zodat uw hart moest breken. Daarom verwacht ze ook van u, dat uw hart en mond zal overvloeien, dat u versmolten en als tot water zou worden en geheel verslagen door de gerechtigheid zou moeten bekennen: *er is een andere gerechtigheid dan de mijne*. Nu opent ge uw mond, nadat ge u zó lang gezwegen en u verhard hebt tegen de liefde, maar het zijn alleen woorden in arglistigheid gesproken; woorden van schijnbare erkentenis, maar slechts om uit de mond van de u liefhebbende een woord te lokken waarmee ge u weer enigszins gerust kunt stellen en in stilte óf achter zijn rug intussen uw lust volgen als tevoren. Óf een woord om de hele oorzaak van het verschil op hem terug te kunnen werpen, óf eindelijk een woord uit de samenhang van zijn redenen uitgenomen, waarop u hem bij andere kunt zwart maken en veroordelen. En op deze wijze meent u, hebt u dan het juk van de hals weer eraf.

Hoe listig is toch het menselijk hart daarbij gesteld: het doet zich voor als goed gezind, argeloos, vol van goede wil en liefde tot gerechtigheid, als wensende in alle dingen onderwezen en terecht geholpen te worden, - alles echter alleen om als een vrome en rechtvaardige te worden aangezien, hoewel echter de bestraffing telkens van binnen weer opkomt.

Nee, u zoekt niet wat Gods en des naastens is, maar alleen wat het uwe is. Haat en nijd tegen de rechtvaardige nemen ten laatste de overhand. Maar daar men dat voor de vierschaar van zijn eigen geweten niet wil toestemmen, weet men met de gruwelijkste schijnheiligheid, welke ooit het zelfbedrog kan smeden, zodanige middelen uit te denken, waardoor men zich van de rechtvaardige en van zijn getuigenissen voor altijd ontdoet. Om nu voortaan in duivelse vrijheid ongestoord zijn eigen weg te kunnen gaan zonder meer de bestraffing te moeten verdragen.

O ongelukkige, die uzelf zo de Satan overgeeft, terwijl u nog aan uw gerechtigheid, aan uw vroomheid vasthoudt! Verontschuldigen hebt u in menigte gereed! "Nee het ligt niet aan u, het ligt aan hem. Bij hem die u bestrafte is de liefde verkoeld. Of, hij was vroeger zo goedwillig, hij heeft zich door andere laten opzetten tegen u. U bent nog steeds dezelfde, maar hij heeft bijvoegmerken om zo te spreken. Anders heeft hij altijd wel het Evangelie gepreekt, nu komt hij met de Wet. Nee, hij is wat al te kras, laat hij maar eens op zichzelf zien, of daar alles zo heilig toegaat. Dan vindt u spoedig bij uzelf velerlei deugden, opofferingen die u voor hem hebt getroost, overgave, trouw, aanhankelijkheid, een niet achten van hetgeen het uwe is, ontberingen, kortom allerlei Godzaligheid; maar bij hem, ... ja, hij moge zijn wie hij wil, maar toch"

Bij zulke overleggingen maakt men zichzelf hoog tot het heelal, zet zich met waardigheid in het midden van zijn medegenoten neer, die van een en dezelfde geest zijn en ook alreeds lang het een en ander bij de rechtvaardige menen opgemerkt te hebben, dat eigenlijk met zijn woorden niet strookt, of graag de gelegenheid tebaat nemen om hun gemoed lucht te geven wegens

menige ontvangen berisping. Want ook zij hebben zijn prediking niet kunnen verdragen. Dán neemt men het Woord te baat: *Die de Naam des Heere noemt, sta af van alle ongerechtigheid!* En zich met Psalmversjes wapenende valt men op de rechtvaardige aan. Men heeft hem, zo het heet, lief, heeft alle eerbied voor hem, men is met hem begaan, maar ... en dan oude en nieuwe geschiedenissen opgehaald, alle mogelijke vergif uitgebraakt, aan hem zich gewroken, hem verslonden geheel en al tot niet gebracht, en dan zich de mond geveegd: *wat heb ik kwaads gedaan?*

En zo behandelt u uw broeder, van wie uzelf hebt betuigd, hoe u door hem bent verkwikt en meent dan uw handen in onschuld te kunnen wassen, zeggende: *ik ben rein van schuld.* Wat? U hebt geen schuld, dat u als een wilde stier hem hebt gestoten, hem slagen toegebracht, die de Almachtige alleen in staat is te genezen, hem dingen aangewreven en in het openbaar bij andere te last hebt gelegd, waarover hij zich niet verdedigen kan; hetgeen ook beneden zijn waardigheid zou zijn. Welk een schitterende overwinning voor u de zoon uwer moeder, die voor Gods Huis heeft geijverd, uw medegenoot op de weg des levens, die als een vriend en broeder zich aan u heeft betoond, die hebt u ja, geprezen, hoog geroemd, maar tegelijk de grond daar hij op stond, ondermijnd! En zie, hij is gevallen in de kuil die u begonnen bent voor hem te graven, alsof het een paleis voor hem zou worden. Aldus geeft u haat terug voor liefde. O, hoe zijn al uw ingewanden uitgestort! Hand 1: 18.

Vers 21:

Deze dingen doet gij, en ik zwijg: u meent dat ik ten eenmaal ben gelijk gij: Ik zal u straffen, en zal het ordentlijk voor uw ogen stellen.

Op alle onrechtvaardige beschuldigingen en vragen zwijgt de rechtvaardige stil. En of men ook herhaaldelijk hem voorhoudt: "Antwoordt u niets, ziet hoe hard zij u beschuldigen," zwijgt hij toch. Hij begeert zich niet te verdedigen. Ja, hij wil en kan het ook niet, wanneer de zaak van gerechtigheid die voor God geldt op de openbare marktplaats van menselijke hartstochten behandeld wordt en de strijd in de velden van de Satans wordt overgebracht. Want het is er hem niet om te doen, om zichzelf staande te houden en gerechtigheid of ongerechtigheid van weerszijden in vergelijking te brengen, noch daarom, dat hij rechtvaardiger is dan de andere. Maar het gaat hem om datgene, wat in Gods ogen gerechtigheid is. Hij wil dat de een met de andere zich daaronder buige en die gerechtigheid niet miskenne door een gedrag, waarbij men alle barmhartigheid en liefde verloochent. Zo lange tijd hij nu zwijgt, zwijgt God ook. Want het is ook een zwijgen uit lankmoedigheid, en uit hoop, of de andere ook nog tot inkeer mochten komen; ook uit liefde, omdat hij de naaste niet wil aanklagen; hij wil het heimelijke zijnes naasten niet openbaren. Soms ja, zal hij het aan degenen die er hem naar vragen, in vertrouwen meedelen, maar dan geschiedt dit opdat zij zich er in spiegelen zouden. En dat het toch verstaan werd wat het is, een mens te zijn, en waartoe hij noodzakelijk vervalt, al was hij ook nog zolang meegegaan, indien de *eigengerechtigheid* niet heeft ondergedaan voor de gerechtigheid Gods.

Maar juist vanwege die gerechtigheid en waarheid Gods, - terwijl hij door zo'n handelwijze van de tegenstrevers in allerlei engte gebracht wordt - roept en schreeuwt hij tot God, wie hij én zijn zaak én zichzelf als de getrouwe Schepper en Weldoener aanbeveelt.

Zo lange tijd als God al rijkdom van Zijn lankmoedigheid aan de goddeloze doet ondervinden, en hem de vroegere weldaden aan Zijn kinderen, Koninklijk vergeldt, zolang denkt de afwijker nu ook in goede ernst dat God is gelijk hij. Ja, dat God geheel en al over hem denkt, zoals hij over zichzelf denkt, dat het recht aan zijn kant is en dat het hem in het vervolg ook niet dan

goed kan gaan. En bij gevolg blijft hij in eigen ogen wat hij was, de vrome, de rechtvaardige, hij heeft zijn broeder geen onrecht aangedaan, want die heeft zichzelf blootgegeven, denkt hij. Evenwel, God slaapt niet bij het geroep van de oprechten. Nee, op zijn tijd wordt het blad omgewend, en het getuigenis Gods vertoont zich opnieuw voor de ogen van de goddelozen en wel met een mogendheid, waartegen een bevleete consciëntie geen wapenen heeft. De goddelozen wordt het dan nog eenmaal voorgehouden, opdat hun alle verontschuldiging ontnomen worde. Nog eenmaal wordt hun de gelegenheid gegeven, om zich nu nog op te maken, te erkennen wat zij gedaan hebben en om zich van harte te bekeren tot de Heere hun God, die bij Zichzelf heeft gezworen dat Hij geen lust heeft in de dood van de goddelozen.

Vers 22:

Verstaat dit toch, gij Godvergetenden; opdat Ik niet en verscheure, en niemand redde!

O. wie is er die het hart Gods verstaat, die enig denkbeeld heeft van dat oneindige geduld van de grote, van die koninklijke lankmoedigheid Gods! Nee, Hij is niet gelijk een mens die opeens verwerpt al wie zijn woorden geen geloof schenkt, en dadelijk de staf breekt over al wie hem voor zijn goedheid in het aangezicht slaat. Hij is God, en wie heeft het ooit geheel kunnen verstaan met welke liefde Hij Zijn vijanden en wederstrevers jarenlang als naloopt? En met Zijn goedertierenheid volhoudt tegen de hardnekkigste tegenstand in, of men ook op de borst mocht slaan, Zijn goedheid bekennen, de wapenen neerleggen en zich onder Zijn barmhartigheid en wondere genade gevangen geven, om die te geloven en Hem niet langer te miskennen? Is Hij niet alle morgen vroeg op, bij Zijn profeten en getuigen? Heeft Hij niet zolang de wereld heeft gestaan, op Koninklijke wijze zo gehandeld? Ja, al is het ook voortdurend verloren arbeid geweest en al is Hij in Zijn getuigen steeds gesmaad en bespot, nochtans heeft Hij niet opgehouden aan een ieder, - hoe men ook in zijn hoogmoed met stijven hals er zich tegenin mocht zetten - te betuigen: *ge brengt uzelf in het ongeluk, in Mij is uw heil, leg toch de wapens af!*

Ja, hoe ook verworpen en gedood, ja, vermoord, toch vertoont Hij zich weer levende en houdt het opnieuw aan iedereen voor: 'de Steen die door u de bouwlieden verworpen is, is tot een Hoeksteen geworden. Zeg uw lusthoven vaarwel en keert weer in Mijn huis. Want het heil is in geen andere.'

Met welk een hoge ernst, met welke geweldige liefde en onverbreekelijke trouw, met welke smekingen, tranen, met welke aandrang van machtige overreding met woorden, - waarvan elk een druppel van Zijn bloed is, - roept Hij het toe aan wie Zijn genade verwerpen: ***verstaat het toch!*** Zo waren het Annas de Hogepriester, en Kájafas en Johannes en Alexander, en zovelen als er van het hogepriesterlijk geslacht waren, die van het Woord van de levende eerste wettige prediking vernamen, echter dat Woord als godslasteraar, als doodschuldig verklaard, en aan hun eigen vijanden ter dood overgeleverd hadden. Zij, die het bloed van de Onschuldige over zich en hun kinderen hadden ingeroepen, opdat, zo het onschuldig ware, het liever hen vernietigen mocht, dan dat zij erkennen zouden, hoe daarin alleen leven en gerechtigheid voor hen was.

Nee, God is niet gelijk een mens. Bij heeft het hun aangetoond en voor ogen gesteld door woorden en tekenen waarvan zij de waarheid niet loochenen konden, en heeft hun nog tot drie en viermaal toe de hele raad Zijns heils doen horen.

En nu dit woord van onze Psalm, hoe duizendmaal hebt u het kunnen lezen?. Nu zelfs is het nog niet van de wereld weggenomen.

Dat hier de woorden in het meervoud staan, duidt aan dat gelijk God vroeger één uit velen heeft toegesproken. Hij wil doen gevoelen dat de afwijkers veel zijn. *Met hopen zijn zij mij tegen geweest*, klaagde David.

Verstaat dit toch. Of is het geen roof, geen dieverij, wanneer u op allerlei wijze het goed uws naasten door woeker en onrecht zoekt meester te worden; als u de huizen van weduwen en wezen tot u trekt of hun kommervol stukje brood ook opeet, opdat u, zoals het heet, voor hun zielen zorgt? Is dat geen dieverij, dat u met Laban het loon van de rechtvaardige tienmaal verandert? Bent u niet dieven wanneer u het loon van de arbeiders die uw landen hebben geoogst, inhoudt? Ben u niet dieven wanneer u de rechtvaardige weinig geeft of veel geeft, en intussen dat, wat hem in gerechtigheid toekomt, onthoudt? Bent u niet dieven, wanneer ge u van een bezoldiging voedt, zonder datgene te vervullen, waarom u die bezoldiging toevloeit, zonder te volbrengen wat u daarbij op u hebt genomen? Niet dieven, wanneer u rondtrekt op alle geestelijke hoogten en in al geestelijke hoeken en gaten? En tegelijk die werkkring veronachtzaamt, waarin God u heeft gesteld, en van des naasten goed bij u neemt zonder hem te betalen wat hem daarvoor toekomt? Niet dieven in uw eigenwillig lopen in uw eigen gekozen wegen, waarin ge u mest met het zweet en bloed uws naasten? Ouders en kinderen moeten vanwege nood gebrek lijden opdat men het u opbrengt. Bent u niet dieven, wanneer gij, terwijl u van de genade vervallen bent, uzelf en uw medegenoten tot een godsdienst verleidt, waardoor u én uw eigen welzijn én dat van volk en land te gronde richt? Niet dieven eindelijk, wanneer u de eer en de goede naam van uw naasten opoffert, als u geen andere weg ziet om uzelf staande te houden en om in het oog van andere als de eerste aangezien te worden?

Bent u niet echtbrekers wanneer de ogen vol overspel zijn, en u bij uw geestgenoten u bevindende, uw gevoel van schaamte onbeschaamd uitschudt, en dit dan met allerhande namen van ellende en zondigheid bemantellende, (en zo elkaar een leer inprent waardoor een ieder uwer, onder alle schijn van heiligmaking na te jagen en onder alle geklaag en geteem wat een mens toch voor een schepsel is vroeg of laat,) na lange tijd wederzijds de begeerte in de boezem te hebben rondgedragen, de gelegenheid aangrijpt, om - gelijk het bij u heet - tot een val te komen?

Bent u niet lasteraars, wanneer u van de ene kant voorgeeft dat u wel geloven wilt dat hij een kind Gods is, en zegt, 'God moge het mij vergeven indien ik kwaad daarin gedaan heb'; en dan dezelfde trouwe broeder, - die u voorgehouden heeft de gerechtigheid des levens, voorgehouden, hoe u aar de Geest moet wandelen, opdat niet overspel en dieverij en duizend andere verborgene gruwelen door u bedreven worden,- aan de kaak stelt alsof hij geheel van de weg afgeraakt was en alsof hij tegen de Wet leerde? Bent u niet lasteraars als de onweerstaanbare macht van de waarheid die hij door woord en wandel heeft voorgehouden, overluid in uw binnenste u toeroept: "deze houdt zich aan God alleen en vraagt naar geen ander leven"; en ge u dan van hem ontslaat onder voorwendsel dat hij de Sabbat niet houdt zoals gij?

Verstaat het toch, dat ge u gelukkig zou achten als u deed als hij! En dat u nacht noch dag de bestraffing van u af kunt weren, dat u met God niet in het effen zijt, wat ge u ook bij andere op een offer of op bloed wilt laten voorstaan.

Verstaat het toch en geeft het zichtbare op, de ongerechtigheid, uzelf met al uw doen, drijven, lopen willen, leren, hoogmoed, haat en nijd; en komt er voor uit: 'ja, wij zijn op de weg van het verderf!' Keer terug tot Hem, Die is, en geloof dát Hij is, gij Godvergetenden!

Want zie, ondanks al uw roepen van *God, God; Heere, Heere*, gelooft u niet dat *God is en leeft*. Het genot, de buik, het zichtbare, dat leeft bij u. De mensen, niet dan muggen in Gods ogen; -

heden machtig, groot van aanzien en invloed, morgen een lijk, - die leven bij u; én uw eer, uw doorkomen, en dat u in deze tijd wat zijn en wat gelden mag. Maar God is bij u zeer ver af, die blijft nog lang weg, u hebt nog jaar en dag de tijd om de rekening effen te maken.

Nee, u gelooft niet dat God is; dat dood, oordeel en eeuwigheid ophanden zijn, hoewel u wellicht elke dag ervan spreekt. "Daar is geen God," dat leeft in uw zielen. O, die vroeger u ook kond verheugen in de stem des heils en hij het gejuich Gods zo graag bijwoonde, hoe hebt u dit zo ten enenmale vergeten; zo geheel vergeten uw maagdelijke staat!

Verstaat dit toch opdat ik niet verscheure. Gods goedertierenheid duurt tot in eeuwigheid over degenen die Hem vrezen, die Zijn verbond houden. Veracht echter de rijkdom van Zijn lankmoedigheid niet. Want daardoor vergadert men zich toorn als een schat, en keert men zich niet tot Hem, Die zijn zwaard wet en Zijn boog spant en africht. En dan verzamelt Hij al gebeden en al klachten van Zijn ellendigen, die door u verworpen en bij Hem heilig zijn, in de drinkbeker van Zijn toorn, zodat het plagen over u regent, zoals eenmaal over Farao. Want wie niet zijn kleren en zijn hart verscheurt voor de stem van een achteruitgestotene, een smekeling van de ongerechtigheid en het verderf terugroepende liefde, die zal zichzelf verscheuren en geheel verscheurd worden door een liefde die hij wilde tegenstaan.

Gods Woord moet zijn loop hebben. Hij laat Zich niet door mensen terughouden, maar maakt het voorspoedig in hetgene waartoe Hij het zendt. Wie deze stroom meent te verhinderen of tegen te houden, heeft het alleen zichzelf te wijten dat de vloed Hem wegsleept. O, welk een scheur, daar waar het Woord verscheuren moet! Daar is het met alles uit en voorbij met alle ophef die men vroeger maakte; met alle leven, vreugde en vrede, geen Geest des Heeren Heeren is er meer, maar een boze Geest van de Heere. Het is alles dood, en de machtige boom in Gods hof staat als een naakte, ontbladerde en dode stam. Daar, van de bliksem getroffen en verzengd, is er geen gezicht meer, noch stem, noch antwoord. En bij hen, welke men vroeger, zoals het heten moest, in de Naam van de Heere als toveraars en toveressen vervolgde en verhieuw, ontbreekt het rechte vertrouwen ook. Welke troost is bij hun nu ook te vinden? U gelooft niet en u hebt niet geloofd; gij laat uzelf los en wilt geen redding meer voor u. Want wie is het die behouden zal als u de genade verwerpt en het geloof in Hem Die u alleen behouden kan?

Dit zijn dan de vruchten van het zich gevangen geven aan het zichtbare, om daarvan zijn heil te hebben en te wachten. Van hen die de alleen heiligmakende waarheid en de rechtvaardige getuige daarvan heeft miskend. Hij moet ondervinden hoe na zijn dieverij, hij op een bed van doornen en distelen zich uit moet strekken zonder rust of verademing te vinden. Terwijl de Boze hem zijn ziel heeft ontstolen. Hoe hij na zijn echtbreuk aan de verharding prijs gegeven is. Hoe na zijn lasteren geen mens hem meer ver trouwt, ja, hij zijn eigen schaduw mistrouwt, zodat hij vallen moet in het zwaard, waarmee hij de onschuldige vervolgt.

God echter is de God aller genade, die deze woorden eenmaal en tweemaal laat horen tot ernstige waarschuwing. En is iemand onder zulke woorden verbroken en verbrijzeld geworden, dan zal hij datgene doen wat een Saul niet deed, welke alleen uit hoogmoed is omgekomen. Was hij als een goddeloze tot God gegaan, en had hij als zodanig Hem geloofd, hij zou zeker genade gevonden hebben. Maar nee, hij wilde als een begenadigde genade ontvangen. Dit is een verzet tegen de raad Gods, zoals God verkiest en tegen de wil Gods, zoals God zaligt. Welke niet wil, dat één zondaar verloren ga, en dus zo allerernstigst waarschuwt.

Vers 23:

Wie dankoffert, die zal Mij eren; en wie (zijn) weg wel aanstelt, dien zal ik Gods heil doen zien.

Nog eenmaal legt God hier de hele zaak bloot. Nog éénmaal toont Hij aan, welke Zijn goede en welbehaaglijke wil is, en waarin de rechte godsdienst en ware verering van Zijn Naam bestaat. Nog eenmaal maakt Hij het duidelijk, langs welke weg men Zijn geboden bewaart, en in Zijn rechten en inzettingen wandelt, en wie hij is, die Hem eert. Hierdoor zet God zijn rechtvaardigen de kroon op, bevestigt hun getuigenis, dat zij van de ware Godsverering hebben afgelegd. Hij verklaart zich tot hun gunst, geeft hun eer ten aanzien van geheel de wereld. Hij stelt het de wederstrevers nog eenmaal voor ogen waarom zij met al hun verering, met al hun brandoffers van stieren en van het vet van de gemeste beesten, met het bloed van de varren, van de lammeren en bokken, met hun gedurig verschijnen voor God, met hun boet- en feestdagen, vaste, gebeden, zingen, met al hun vroomheid, geloof, schriftonderzoeking, aanhaling van troostspreuken en beloften, alsook al hun ontberingen, zelfkastijdingen, afgescheiden zijn en houden van de wereld, - toch echter steeds zonder de Heilige Geest blijven, zonder rust, zonder vrede of blijvende troost. Hij stelt het hun voor ogen waarom de melaatsheid hun aan ziel en lichaam, huizen en verzamelaatsen blijft aankleven. Waarom zij bij alle opbouw van hun voorgewende Godsstad, voortdurend als met een pest te worstelen hebben, die hun in één ogenblik van datgene berooft, wat zij na jaren lange arbeid door allerlei hooggeprezen middelen hebben tot stand gebracht. En waarom zij, hoewel zij het gebed vermenigvuldigen, toch Gods heil niet zien.

Want wanneer God zegt: ***wie dankoffert die zal Mij eren***, dan is het duidelijk, dat zij Hem niet eren, die niet enig en alleen datgene doen, waar God Zijn welgevallen in heeft, maar andere dingen er bij toevoegen naar eigen wil en voornemen. Wie echter God niet eert naar Gods welgevallen, hij moge nacht en dag veel Godsdienst bedrijven, zoals men elkaar dan voorhuichelt, - ondertussen, de gevolgen van zijn doen en drijven kunnen niet anders zijn dan z'n roerselen waren; namelijk, zoals men zichzelf gezocht heeft, zo zal men zichzelf ook terugvinden. Want er is hier slechts zelfverheffing en zelfaanbidding. Men heeft een God in zichzelf gezocht en ook gevonden, en vereert wat men van zichzelf gemaakt heeft. En terwijl men zo in zijn ingebeelde hemel is en wandelt al was men de heiligheid in persoon, heeft men intussen zó zeer Gods geboden vergeten, en heeft zó weinig ontzag voor Zijn Wet, dat men gruwel op gruwel stapelt. Ja, dat men de rechtvaardige handen en voeten doorboort, zodat hij niets uitrichten kan en nergens het Woord van gerechtigheid brengen kan waar het toch behoorde te komen. Voordat hij nog de mond heeft opengedaan, heeft men alreeds zorg gedragen alle deuren voor hem te sluiten en al wat hij in oprechtheid doet bij voorbaat in verdenking te brengen.⁵

Zo is er dan in de mond liefde, maar inderdaad broedermoord. In de mond bezorgdheid voor het heil van de zielen, in het hart nijd en afgunst. In de mond eerlijkheid en zorg voor de naaste, voornamelijk voor armen, wezen en weduwen, in de kisten en kassen of in de zak vindt men echter, behalve hun tranen en zuchten, hun erflatingen, hun have en bezittingen, of het met moeite uitgespaarde of met ontbering bijeengebrachte goed. In de mond vind men heilig-

⁵ Kohlbrugge zinspeelt hier ongetwijfeld op zijn eigen omstandigheden, dat de kerkdeuren voor hem gesloten waren

heid of kuisheid, in het verborgene het verleiden tot zijn wil van hen die met zonden beladen zijn of in welker hart men zelf door zijn lichtzinnigheid en zelfbehagen de lusten heeft opgewekt. In de mond een medelijden met de zwakheden van zijn naasten, maar ook in mond en het hart twist en tweedracht als men samen komt om in onderlinge vereniging en eenstemmigheid één doel te bereiken, dat *zeer bijzonder naar Gods welgevallen* heet te zijn.

Een onreine geest wordt er uitgedreven, zeven andere en sterkere komen in de plaats. Daarbij wordt de arme mens door zijn hoogmoed zo zeer verblind, dat hij telkens opnieuw als uit de hoogte over God, over geloof, genade, vergeving van zonden spreekt, en er geen denkbeeld meer van heeft, dat hij de zo geheel eenvoudige, klare en duidelijke Tien geboden zich geheel en al uit het geheugen gewist heeft, alsof die slechts voor het Joodse volk nog iets golden of voor de kinderen, of voor deze, die zich niet zo behendig van de tot hun komende beschuldiging “gij doet niet wat recht is” door een eigengemaakt Evangelie weten te ontslaan. O mocht men het toch verstaan, dat God alleen dan geëerd wordt, als men Zijn Wet eerbiedigt, en dat het eerbiedigen van Zijn Wet daarin bestaat, dat men Hem dankoffert. Dat is toch immers iets dat geen betoog behoeft, dat degene, die in de dienst zijns Konings staat en van hem bezoldigd wordt, niet tegelijk een andere vorst dienen mag. Tegenover de Koning zal hij een dief zijn, voor zoveel hij die andere vorst eerlijk is. Tegenover de Koning zal hij een verrader zijn, in zoverre hij die andere vorst getrouwheid bewijst. De een zal hij afbreuk doen in hetgeen hij de andere tot bevordering van eigen voordeel zal doen toekomen vooral indien die vorst een vijand van de Koning is.

Wie zich bij gevolg niet onderwerpt aan datgene, wat de hoofdsom aller geboden Gods uitmaakt, al mocht hij ooit al Gods geboden vanuit het door hem gekozen standpunt stuk voor stuk najagen, toch zal hij een overtreder genoemd worden. Het kan bij God niet in aanmerking komen of hij zich er op toegelegd heeft deze of geen geboden te vervullen. Hij dient niet Hem, welke hij verschuldigd is te dienen, dus hij staat niet op de rechte plaats waar hij staan moet.

Omdat de onrechtvaardige dit niet van zich weten wil, uit hoofde van zijn hoogmoed, van zijn eigenwilligheid en lusten, legt hij het getuigenis van de rechtvaardige verkeerd uit. De rechtvaardige moet volgens hem tegen de Wet zijn omdat die Hem voorhoudt: *wat baat al uw waarnemen van deze geboden?*

Hij antwoordt: *staat dat dan niet geschreven?*

En de rechtvaardige zegt hem daarop, wie heeft dit van uw hand geëist? Bij God is daarvan geen sprake, Die heeft nooit van zulke dingen gesproken, heeft er ook geen welbehagen in. Nu dringt de rechtvaardige echter tot de grond van de zaak door. Hij zegt, dat God niet gediend wil zijn van mensenhanden, maar integendeel alles gedaan heeft en doet wat voor een mens dienstig is en zijn eeuwig heil bevordert.

De goddeloze wil echter niet begrijpen dat hij goddeloos is, maar houdt zichzelf voor het zaad Abrahams, voor een ware gelovige, voor een wiens Vader God is. Hij staat bijgevolg al sedert veel jaren, ja van eeuwigheid op de rechte grond. Doordat hij zo de geboden stuksgewijze zoekt te vervullen al maar om zich op zijn valse en zelfgekozen grond staande te houden, en de rechtvaardige hem de ijdelheid daarvan heeft aangetoond, alsook de dood waarin hij zelf met zijn werken ligt, klaagt hij nu de rechtvaardige openlijk aan als een die leert *dat men het kwade moet doen opdat het goede daaruit voortkome.*

Want de onrechtvaardige leeft steeds in het denkbeeld dat hij nu iets is, dat hij het in de hand heeft te bepalen wat hij te doen en te laten en waarvoor hij zich te wachten heeft. Hij is immers bekeerd? Hij heeft het geloof, hij kan bidden om kracht en macht, en door die macht zal hij de

oude huid langzamerhand uittrekken, zodat de nieuwe gedurig meer en heerlijker aan het licht zal komen. Dit staat nu aan hem, omdat hij iemand geworden is, die de zonde, waarvan hij immers zo'n afkeer heeft, van zich af kan houden. Hij is nu onder God zijn eigen heer en meester geworden, en de poorten van de hemel moeten zich vanzelf voor hem openen. Want hij heeft genade, hij heeft geloofd en hij heeft gewerkt. Weliswaar, dit staat er geschreven, *de mens die deze dingen doet zal leven*. Zo er echter ooit iemand gevonden werd, die deze dingen overeenkomstig de letter van de Wet had volbracht, dan zou deze een Christus zijn. Onze onvolkomenheid en het daardoor ontoereikende van ons werken als verontschuldiging in te brengen, kan daar, waar het de waarheid geldt, niet baten. Want geen verontschuldiging kan gelden, die men alleen voortbrengt om bij zijn leugen te kunnen volharden. Want men heeft zich tegen de waarheid opgemaakt, welke van de goddeloze, - dat is, van dien, die aan zijn eigen gerechtigheid vasthoudt, ja, van al de zodanige - getuigt: "Alle vlees is gras, en al Zijn goedertierenheid als een bloem van het veld; het gras verdort, de bloem valt af." Want als de Geest van de Heere daarin blaast, als het getuigenis van de gerechtigheid er tegenin komt, dan zijn zij met hun werk versmolten. Zij staan daar als ijdel en niets bij Gods Woord, "hetwelk levendig is en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en doorgaat tot de verdeling van de ziel en van de geest, en van de zamenvoegselen en des mergs; en is een oordeler is van de gedachten en van de overleggingen des harten." En daar is geen schepsel onzichtbaar voor Hem en Hij blijft in eeuwigheid.

Wel hem die het verstaan heeft, dat het gehoorzamen van Gods stem meer is dan alle offeranden en alle opoffering van welke aard ook. Want dit is de troost, waarmee de Heere Zelf hem troost: *Die mij eren, zal Ik eren*. 1 Sam. 2: 30. En dat is God te eren, *dat men doet, wat Hij zegt*. Hij nu heeft gezegd: *Offer mij dank*; en heeft een teken gesteld wie zij zijn, die Hem behagen. Want zo zegt de Heere: *Wie dankoffert, die eert Mij*. Zo is het dan openbaar, dat die, welke andere offeranden offeren, Hem niet eren. Hij, die het er in waarheid om te doen is, komt hier echter niet zo spoedig overheen. Het is een sprong in de afgrond, welke hem nog gewaagder voorkomt dan zich te voet op de schuimende baren te begeven; nog gewaagder dan een dode op te wekken of tot een blinde te zeggen: *Word ziende*.

Want alles wat in de mens is, kant zich met alle macht daartegen aan, en heeft er een afkeer van om zich te wagen op het Woord van genade alléén en daardoor gedragen en behouden te zijn. Nee, liever zijn hele nog overige levenstijd tot een voortdurende dag van kwelling gemaakt, liever alles opgegeven, geen bloed noch tranen gespaard, geen opoffering van al het meest begeerlijke en verlangde, geen insnijdingen of ontberingen geschroomd, om zich de genade leugenachtig toe te eigen, al zou hij zich ook de dood in de armen werpen. Geen lijden in het vlees, van welke aard ook, is hem te erg, als hij maar kan staande houden, dat hij iets in de hand heeft om Gods aangezicht tot hem genegen te doen zijn of Hem daardoor aan zich te binden en te verplichten, dat Hij hem aannemen. Of heeft hij daartoe teveel ervaring, dan grijpt hij het offeren bij de hand om zich daardoor voor God staande te houden. Alle valse munt heeft hij weggeworpen, en heeft nu met goed geld en veel geld zich het beste middel, de beste waarborg aangekocht. Dit heeft hij nu in zijn hand en hij koestert zich daarin met volkomen welgevallen. Maar ach, wie u zijn mag, versta toch dat hier immers in het geheel niet gesproken wordt van enig werk dat een mens in zijn hand of tot zijn beschikking heeft. God te kennen en te erkennen, daar komt alles op aan. Want daarin bestaat het dankofferen dat ik, wetende, hoe ik met een gerechtigheid die uit God is, overdekt ben. Een gerechtigheid namelijk uit het geloof, en dat ik zonder uitstel van die gerechtigheid getuige en hier ook volharde tot het einde. Deze gerechtigheid is geopenbaard in het Evangelie van de Gezalfde, zoals ook deze Psalm betuigt en

verkondigt. Wie deze prediking gelooft, is met die gerechtigheid overdekt. Niet dat zijn geloof de gerechtigheid werkt, maar wanneer het een mens waarachtige ernst is om te volbrengen wat God wil, en niet zijn eigen wil, en hij in de uiterste nood is, - omdat hij eigen wil en lust heeft doorgedreven en nu zichzelf buitensluit, daar hij het van Gods zijde een onrechtvaardigheid zou achten om zo iemand als hij zich gevoelt bij Zich toe te laten, maar hij nog thans aanhoudt met bidden en smeken en worstelen om overeenkomstig Gods Wet te zijn, (maar ten laatste ondervinden moet, dat hij ook daarbij niets anders kan of drijft dan wat tegen de Wet is, en zo al werk opgegeven moet worden en zich gevangen en ook gesleept ziet door de Wet der zonde die in zijn leden is, en die met de Wet zijns gemoeds in strijd is) - is het hem een allerdierbaarst en als uit de ingewanden Gods tot hem komend woord: *Om niet heb Ik u verlost*. Ja, hij zal geloven, hij zal rusten op het Woord Gods waarmee hij niet verzinken zal, maar waarop hij boven gehouden wordt, ondanks de afgrond van zijn verlorenheid en drijvende blijft op de zee van al zijn zonden.

Verdwenen zijn al zijn offers evenals al zijn zonden. Slechts van één ding weet hij: God te loven, Hem lof toe te brengen zolang hij leeft. Want Hij heeft hem verlost en gered toen alle redding voorbij was.

Want dat is Gode lof toebrengen dat men Hem voor eerlijk en rechtvaardig verklare en alles in Zijn handen geve: Christus en eigen ongezalfd-zijn; Geest en eigen ledigheid; Wet en evangelie; dood en leven; zonde en heiligheid; werk en geloof; verdoemenis en zaligheid; goed en kwaad; Engelen en Duivelen; tegenwoordige en toekomstige dingen; hoogte en diepte; vergankelijkheid en eeuwigheid; gebrek en overvloed; in één woord alles wat het ook zij, van dit leven en het volgende. En wel, opdat Hij met al deze dingen doe en handde naar Zijn welgevallen, naar Zijn wil, Zijn wijsheid en gerechtigheid en dat men van zichzelf niets wete, versta noch verwacht, ook niet bij andere zich anders voordoe dan dat men een mens is, een zondaar en niets meer, en niet iets hogers, een vergankelijk mens, stof, aarde en as, die bij God tot niets deugt, die volstrekt geen verstand heeft van hetgeen God aangaat; geen vatbaarheid hoegenaamd om een ogenblik bij Gods Wet te blijven stilstaan; geen kennis heeft noch van goed, noch van kwaad, maar vervuld is van onverstand, verkeerde wil, hardheid van hart, verblindings; en vol van eigenwaan en ongeloof van het begin tot het einde; die zich aan Gods uitspraken niet onderwerpt, maar gedurig ziet op hetgeen voor ogen is, naar het zichtbare grijpt en zich daardoor laat te onderhouden als of er geen God in de wereld was, en alsof Diens Woord smakeloos geworden zout was.

O gelukkig het schepsel, dat zó voor zijn Schepper kruipt! Gelukkig de worm, die in het stof zich zo uitstrekt tot Dien, die hem gemaakt heeft. Gelukkig hij die het erkent een onnutte dienstknecht te zijn. Wél hem die in oprechtheid en van ganser hart het van zichzelf belijdt, dat er nooit of nimmer iets in hem geweest is of nu nog is, wat ook slechts een greintje heiligheid heeft. Juist bij het gevoel van zo geheel niets te zijn hij de alleen heilige God juist bij de bewustheid van Zijn onbestaanbaarheid bij de heilige Wet Zijns Gods, erkent hij zozeer de eeuwige heerlijkheid, de onverbreekelijkheid van die Wet, dat hij geen woorden kan vinden om naar het gevoel zijns harten uit te drukken, hoe de mens zo geheel en al een onding, een ijdel niets is bij zijn God. En toch vindt hij bij zichzelf de verantwoordelijkheid, de schuld en de nood, dat het zo niet bij hem is, en de erkenning wat hij wezen moest bij Dien, die Hem recht geschapen heeft; en de verbrijzeling dat het bij hem een afgesneden zaak is bij de Wet. Maar ook de rust, hoe echter de Wet hem overeind gezet heeft, en ook de Geest, die hem aandrijft, om bij dit overeind-gezet zijn te volharden.

Gode brengt hij eer toe. Hem looft hij, Zijn gerechtigheid Zijn waarheid en goedertierenheid

verkondigt hij. Hij verkondigt hoe God naar Zijn ontferming, met Zijn barmhartigheid hem overdekt, naar de uitspraak van Zijn Woord, hoe Hij een vernieuwing aller dingen heeft teweeg gebracht, een nieuwe schepping in het leven geroepen. Waarin men Hem daaraan kent dat Hij onze ongerechtigheden genadig is. En onze zonden en wetteloosheden helemaal niet meer bedenkt. Dat Hij met het einde is als met de aanvang, altijd de laatste gelijk Hij de eerste is. Een God die uit de dood in het leven roept, Die als een wonderteken uit het vuur behoudt. Die alles wat ten leven en ter zaligheid is heeft bereid, vóórdat het nog aanzijn had. Die nadat Hij geroepen heeft, geroepen naar het voornemen van Zijn genade, ook in zodanige gerechtigheid stelt als bij Hem gerechtigheid is, en gelijk Hij daarin recht gesteld heeft zo ook naar zijn eer in eer houdt en tot eer brengt. Een God die altijd voorkomt en midden door zonde, onverstand, ongeloof en allerlei verkeerdheid heen, datgeen wat Hij heeft beloofd en wat Zijn doel is geweest, onmisbaar ten uitvoer brengt.

Ja, gelukkig hij, die niets meer in te brengen heeft in de regering Gods, maar de hand op de mond legt, zichzelf verfoeiend in zak en as. Hij prijst Gods ontferming alleen, Zijn liefde en genade en trouw. Hij kent zichzelf niet meer, wil niets meer weten van vlees noch van alle vermeende heerlijkheid. Hij eert God de Vader en kent zichzelf als kind. Hij eert de Schepper, en kent zichzelf een verwerping vanwege de zonde en tevens Zijn maaksel. Hij eert de Koning en kent zich een onderdaan; eert de Wet en kent zich als de schuldige; eert de Wijsheid en kent zich als van alle wijsheid ontbloot; eert de eeuwige wil Gods en kent zich als een weerspannige. In hem is niets, waarop hij zich kan verlaten of waarvan hij iets verwachten kan. De eeuwige Ontfermer, de God zijns heils, die heeft alles gedaan, die is het, die alles doet, Hij is het, die alles doen zal. Ondertussen is bij hem bidden en opnieuw bidden en smeken en zuchten en worstelen: “Vervul uw toezeggingen bij Uw knecht, die op U hoopt.”

Waar het zo toegaat, *waar al wie roemt, in de Heere roemt, daar is de weg dat Ik hem*, - zegt de Geest, - *Gods heil zal doen zien.*⁶

Zo spreekt de Heilige Geest, en de gemeente zegt: Amen.

Ja, roem in de Heere alleen, werp weg alle menselijke eigenwillige godsdienst, wijsheid, vroomheid, verstand wil en macht; werp omver de god dezer eeuw, wie alle vlees zijn offers toebrengt; werp van u alle leerstellingen van de menselijke wijsheid, die zich aanmatigt om de Wet Gods naar eigen lust en begeerlijkheid uit te leggen, en om de heerschappij zowel als de genade, het geloof zowel als de werken in eigen hand te hebben. Bestraf de werken van de duisternis. Heb de staf gebroken over uzelf, eigen wil, eer en uitzichten voor dit leven. Wil van niets anders weten dan van Hem die zonde voor ons is gemaakt, hoewel Hij geen zonde kende, opdat wij gerechtigheid Gods in Hem zouden geworden zijn. Vraag in geen ding naar zichzelf, noch naar al wat vlees is, zodat de eer van de mens en hun gerechtigheid evenmin als uw eigen, niet meer in aanmerking komt. Gedraag u zodanig met uw stille wandel en open uitspraken, dat u slechts Hem looft Die alles welgemaakt heeft. Die uit Zijn volheid rijkelijk overstort wat op zichzelf uitgeledigd is, en die een verkeerd mens in Zijn rechten leidt, een zondige naar Zijn heerlijkheid een goddeloze in Zijn gerechtigheid, en een arme met de rijkdom van de genade

⁶ Ik moet deze lezing verkiezen, niet zozeer omdat de 70 Overzetters, de Vulgata, en de Syrische zowel als de Arabische vertaling dezelve hebben, maar omdat mij die toch de eenvoudigste toeschijnt, en dezelve ook in verscheiden Hebreeuwse Codices gevonden wordt. Kiest men daarentegen de vertaling: “Wie zijn weg wel aanstelt,” zo zal men de zin dan alleen naar waarheid verstaan, indien men begrijpt dat “zijn weg wel aan te stellen,” daarin bestaat dat men God dankoffert, dat is, dat men alleen Zijn ontferming en genade in Christus Jezus verhoogt.

van Jezus bedekt.

Uw kruis hebt u op te nemen. Maar juist daar waar Gode lof gebracht wordt, daar is de weg zó, - hoewel die in het eerst niet dan nacht en afgrijzen, hel en afgrond, verschrikkelijke duisternis en ondergang, schijnt te beloven, en een weg schijnt te zijn waarop men alle duivelen zal ontmoeten, dat die zich weldra bewijst te zijn een bloemengarde waarop de Engelen ons tegemoet komen en ons over alle afgronden heendragen, terwijl de mens slaapt en uit enkel harteleed niet meer weet waarheen. Ja, dat is de weg, in welke de goede woorden van de altijd getrouwe God en al Zijn beloftenissen, de ene voor, de andere na op wonderbare wijze vervuld worden. De woorden waar de aangevochtene zo lange tijd om gebeden, waarnaar hij zolang reikhalzend heeft uitgezien, krijgen op die weg alle zijn vervulling, juist nu, nu hij het geheel had opgegeven. Vervuld worden langs die weg al wensen in stilte voor God geuit, zowel voor het kleine als voor het grote. Ja daar, in die weg laat de Geest het heil Gods zien hoe lange tijd ook beangstigd. De angst wordt weggenomen; wat eng is wordt ruim, wat van steen is wordt tot vlees, wat duister is wordt licht, wat verdraaid is wordt recht, wat verkeerd gegaan is, komt goed uit. Alles was in hopeloosheid opgegeven en verloren beschouwd. Maar zie, op die weg wordt alles door Één, wiens Naam is *God met ons*, weer terecht gebracht, voor eeuwig in orde gesteld met leven en overvloed.

Ja, het heil Gods ziet men gedurig opnieuw. In elke nood geeft de Heilige Geest het aan de ziel te zien, opdat men er troost en genot van hebbe, dat Gods waarheid, dat Zijn Woord waarachtig is en men er zich gerust op verlaten kan. Al wie er op vertrouwt, zijn brood is zeker en zijn water gewis; zijn klederen verouderen niet, zijn naam verwelkt niet, al wordt die ook door alle verworpen. Zijn arbeid is niet ijdel, al begeert ook bijna niemand die. Zijn getuigenis blijft leven zijn wandel is voor het aangezicht van God, *die een Beloner is dergenen, die Hem zoeken*. Hij wordt in geen ding beschaamd of te schande gemaakt, hij roept en God antwoordt. Hij houdt zich aan Gods beloftenissen vast en zijn smeken brengt tot stand wat anders onmogelijk ware. Niets is in staat hem terug te honden, niets kan tegen hem zijn, niemand beschuldiging tegen hem inbrengen, niets hem verdoemen. Hoewel nog in dit sterfelijk lichaam inwonende, heeft hij reeds wandeling onder degenen, die voor des Heeren troon staan. Zo laat de Geest Gods hem voortdurend Gods heil zien. Ook in de doodsangst zal zich dit Woord als waarachtig doen kennen. Is eenmaal het huis dezes tabernakels afgelegd, wie is de mens die het vermag uit te spreken welk heil de Geest, die hem in gindse gewesten overdraagt, hem daar zal te zien geven van de heerlijkheid, van de volkomen uitredding?

Ginds is geen lichaam der zonde meer, ook geen dood, geen tranen meer. Ook geen vrees meer hoe men er zal doorkomen. Ginds is alle angst voorbij En alle droefenis, en het bezwaard zijn en gedrukt zijn door hetgeen wat voor ogen is. Alles heeft daar een einde. Volstreden is de hete strijd, en zonder einde is de vreugdezang voor God en het Lam. Zonder einde is het loflied: *Gij Heere, hebt het gedaan!* Zonder einde is het genot der zaligheid, dat alles in God en in Zijn barmhartigheid is opgegaan. En dat Hij God, én Zijn waarheid, de Waarheid is gebleven.

Wij zullen Hem zien gelijk Hij is, zo schreef een medegenoot in de verdrukking, in het koningrijk en in lijdzzaamheid van Jezus Christus. Alreeds ziet hij het, en al zijn gebeden hebben een einde.